ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
(ਗਰੀਨਵੁੱਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ)
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ
ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ
27 ਅਕਤੂਬਰ 2012, ਸਨਿਚਰਵਾਰ
(ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ)

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ
AMANTEL.COM

$25 ਵਿਚ 3000 ਮਿੰਟ (50 ਘੰਟੇ)
ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ
24/7 Customer Service
ਇਹ ਆਫਰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਕੂਪਨ ਕੋਡ ਸਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋ।
vaisakhi
Coupon Code
ਟੋਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

GS CPA, INC.
ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ
Gurpreet Singh, CPA, MBA
Certified Public Accountant
5450 Lafayette Road, Suite#3,
Indianapolis, IN 46254
Ph:317-248-4802
Fax: 317-800-7947
e-mail: info@gscpainc.com Website: www.gscpainc.com

Thirteenth Year in Publication
ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ
Price 50¢
Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
Punjab Times, Vol 13, Issue 42, October 20, 2012 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫਿਕਰਮੰਦ ਨਹੀਂ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤੋਹਮਤਬਾਜ਼ੀ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਗਰਕਣ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਸ਼ੱਕ ਅਕਾਲੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਸੁੱਟਣ 'ਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਮਮਲਾ ਭਖਣ ਨਾਲ ਦਿਲਕੰਬਾਊ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਿਹਾਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੇ 67% ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਜੀਅ ਨਸ਼ੇੜੀ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਫਾਰ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਐਂਡ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਝਾ ਤੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ 65% ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲਵਾ ਦੇ 64% ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਜੀਅ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਆਦੀ ਹੈ। ਹੋਸਟਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਿਹਾਤੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤਰਨਤਾਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹਨ। ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ 10 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 7 ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਧ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ ਫੌਜ ਦੀ ਭਰਤੀ ਵਿਚ 30,000 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ 1619 ਹੀ ਸਰੀਰਕ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕੇ।

ਉਂਜ ਇਹ ਸਾਰੇ ਅੰਕੜੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਪੂਰੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨਹੀਂ ਬਿਆਨਦੇ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੋਹੜ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਸਮਾਜਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਵੀ ਅਗਾਂਹ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 80 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਰੂਪ 'ਚ ਸਿਆਸੀ ਸ਼ਹਿ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਇਹੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਮਜ਼ਾਕ ਬੰਦ ਕਰੋ: ਕੈਪਟਨ

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮਜ਼ਾਕ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਹੱਥ ਪਾਉਣ। ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਬਹੁਤ ਪੀਡੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ

ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਣ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਾਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ 70 ਫੀਸਦੀ ਆਗੂ ਨਸ਼ੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਬਹੁਤ ਬਚਗਾਨਾ ਹੈ।

ਦੀਵੇ ਥੱਲੇ ਹਨੇਰਾ:ਮਨਪ੍ਰੀਤ

ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਆਗੂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ 'ਚ ਛੇ ਬੰਦੇ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਦੀਵੇ ਥੱਲੇ ਹਨੇਰਾ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੋਰ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਘਮਾਸਾਣ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਅਗਾਮੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਪਿੜ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦੇ ਉਭਾਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੁੜ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਕਈ ਵਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੱਕ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ 1988 ਦੇ ਇਕ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਯਾਦਗਾਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਰਦ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਡਾਢੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਅਸਲ 'ਚ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਨ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਨ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜ਼ਰੂਰ ਰੋਹ ਭਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਂਜ ਵੀ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸਿਰਫ ਤੇ ਸਿਰਫ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਲਈ ਚੁੱਕ ਰਹੀ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਗੁੱਝੇ ਰੂਪ 'ਚ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਵੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਾਰੇ ਆਪ ਕੋਈ ਤਰੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਮੌਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਉਭਾਰੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰੋਲ ਸਿਆਸਤ ਆਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਧਰ, ਦਲ ਖ਼ਾਲਸਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 'ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਬਚਾਅ ਐਕਟ, 1988' ਤਹਿਤ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਮੁੜ ਫਿਰ 80 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਰਗੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

For Sale or Lease
bp MARATHON VALERO Shell
ਕੈਨਟਕੀ ਤੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਲਿੱਕਰ ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਊ ਹਨ
Liquor Stores & Gas Stations For Sale In Kentucky And Indiana

Sukh Bains
Cell: (502) 836-4825
Sbains888@yahoo.com
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 502-836-4825

Estd. 1975
World Wide Travel
www.fly2world.com
ਸਸਤਾ ਰੇਟ ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ
AIR TRAVEL • CRUISES • VACATIONS
DETROIT 734 525 7304
TOLL FREE 866 66 INDIA
CHICAGO 312 224 8800
DELTA KLM AIRFRANCE ETIHAD QATAR AIR INDIA Continental Airlines Lufthansa AmericanAirlines

PCS NIGHT 2012

Punjabi Cultural Society

of
Chicago

Proudly presents

8th Chicago Bhangra & Gidha Competition

Saturday November 3rd 2012
Time: 7pm sharp
at
Des Plaines Theater, 1476 Miner Street
Des Plaines, IL 60016

World famous comedian from Toronto
Jus Reign will host the stage

For further information please contact: 847-359-5PCS, Baljit Sidhu 630-862-0941, Surinder S Sangha 847-532-0610, Pardeep S Deol, 630-346-7245, Gurmit S Dhillon 847-814-8566, Harpreet S Grewal 313-717-1473, Vick Singh 847-508-5184, Ajay Bhangu 847-749-5883, Mohinderjit S Saini 847-705-0434, Ronny S Kular 312-318-4426, Balwinder S Girn 630-452-9897, Sunny Kular 312-318-4428, Rajinder S Mago 630-440-7730 or any PCS official.

TICKET PRICES: $25, $50, $100
PUNJABI CULTURAL SOCIETY OF CHICAGO
P .O. BOX 1244, PALATINE, IL. 60078
info@PCSChicago.org or Visit www.PCSChicago.org

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ (ਗਰੀਨਵੁੱਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ)

1050 South Graham Rd., Greenwood, IN 46143, Ph: 317-884-4708

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

27 ਅਕਤੂਬਰ 2012, ਸਨਿਚਰਵਾਰ *(ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ)*

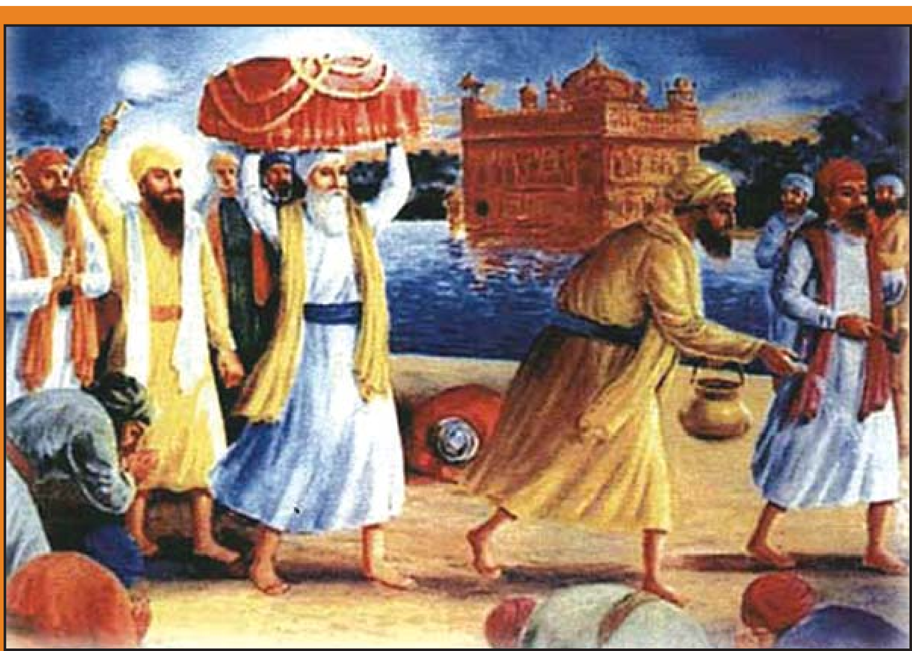

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀਓ,

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਗਰੀਨਵੁਡ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 27 ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਦਿਨ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਜਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲੇ ਕਰੋ ਜੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

25 ਅਕਤੂਬਰ 2012, ਵੀਰਵਾਰ ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ-ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ

27 ਅਕਤੂਬਰ 2012, ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ-ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ

ਅਰੰਭ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ, ਸਮਾਪਤੀ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ

ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 317-748-6547, ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ 317-590-7448, ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 209-649-0852
ਚਤਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ 916-747-5801, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 317-997-9302, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ 317-987-8753
ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 317-997-9140, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ 317-966-7284, ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ 317-660-6525
ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ 317-702-2803, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ 317-658-0740

ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ 17ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਹਰਜੀਤ ਢੇਸੀ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 90ਵਿਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੱਧ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲਾਵਾਰਿਸ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ 17ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਰਿਚਰਡਸਨ ਵਿਖੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਜੋਤਿ ਗਾਰਲੈਂਡ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਯੂਲਿਸ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਗਈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਵਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਕਰੀਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸਕਰੀਨ ਉਤੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਭਾਈ ਖਾਲੜਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਅਖੀਰ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘਰੋਂ ਚੁਕ ਕੇ ਇਕ ਲਾਵਾਰਸ ਲਾਸ਼ ਬਣਾ ਕੇ ਬਿਲੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਸ. ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਮਿਸ਼ਨ ਉਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੰਜ ਝੂਠੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਖਾਲੜਾ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਚੁਕੇ ਜਾਣ ਦੇ ਦਿਨ ਯਾਨਿ 6 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਲਾਪਤਾ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਮਨੋਂ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਫੋਕੇ ਕਰਮਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਖਾਲੜਾ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੀਬੀ ਖਾਲੜਾ ਤੇ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੁਰੂ ਘਰ ਆਉਣ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਯੂਲਿਸ ਵਿਖੇ ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਹਰਜੀਤ ਢੇਸੀ): ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਯੂਲਿਸ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਨਾਨਕਸਰ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਤੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲੇ ਕੀਤੇ।

ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿਧ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਯੂਲਿਸ), ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਅਕਾਲ ਜੋਤਿ), ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ (ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗਾਰਲੈਂਡ) ਤੇ ਭਾਈ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਈਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਯੂਲਿਸ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ' ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ: ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਮਾਣ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੀ ਸਿੱਖ ਰਾਜਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਕਰਕੇ ਚਰਚਿਤ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਲੰਘੇ ਐਤਵਾਰ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ। ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਮੁੜ ਮੁੜ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦੇ-ਆਜ਼ਮ ਸਰਵੁੱਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਲਖਾਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਰਵੁੱਚ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜਿੰਦਾ ਤੇ ਭਾਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੁਖਾ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਬਿਲਕੁਲ ਨਿਆਰਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਪੂਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਖਿਤੇ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ 'ਤੇਰਾ ਭਾਣਾ ਮੀਠਾ ਲਾਗੇ' ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਕਾਇਨਾਤ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਜੀਣ-ਥੀਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਹੱਕ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰੱਬੀ ਰਜਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦਿਆਂ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਹੋਰ ਸਭ ਧਰਮਾਂ-ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੱਛਮੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਾਲ ਅਨਿਆਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁਖ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼-ਕਾਲ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਧਰਮ ਸਰਵੁੱਚ ਹੈ, ਦੇਸ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਬਾਅਦ ਵਿਚ। ਪੱਛਮ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਧਰਮ ਨਾਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਰਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਿੱਖੀ ਅਕੀਦੇ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਫਿਟ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੀ।

ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜਾਦੀ ਲਈ ਦਿਤੀ ਨਾ ਕਿ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ। ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਲੜ-ਮਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਲਈ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਹੋਰ ਕੁਝ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਥਾਪਤੀ ਵਲੋਂ ਮੁੜ ਮੁੜ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ

ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਮੁੜ ਮੁੜ ਦੁਹਰਾਈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਪਿਤਾ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਭਲਾ ਕਿਸੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਿਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਨ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਸੁਖੇ-ਜਿੰਦੇ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਬਦਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਭਾਈ ਸੁਖੇ-ਜਿੰਦੇ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਅਸੂਲਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿਠੀਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹ ਹਨ।

ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨ ਮਰਹੂਮ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ ਧਰਮ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗਵਾਉਣੀ ਪਈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂ ਲਹਿਰ ਦੇ ਮਗਰਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਫੋਰਸਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਈ 25 ਹਜਾਰ ਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਲਾਪਤਾ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਸੀ। ਭਾਈ ਖਾਲੜਾ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਚੁਕ ਕੇ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਕੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬੜੇ ਭਾਵੁਕ ਲਫਜ਼ਾਂ 'ਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਵਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ, ਭਰਾ, ਪਤੀ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਲਾਵਾਰਿਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਣਾ ਦਿਤੇ ਗਏ। ਬੀਬੀ ਖਾਲੜਾ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ 6 ਸਤੰਬਰ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਭਾਈ ਖਾਲੜਾ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਚੁਕਿਆ ਗਿਆ, ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ ਦਿਹਾੜੇ ਵਜੋਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਯੰਗਸਟਨ, ਓਹਾਇਓ ਤੋਂ ਬੀਬੀ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਅਸਲ ਧਾਰਨੀ ਬਣਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕੀਤੀ।

Quick Stop 40, Oklahoma
ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ
ਕੈਸ਼ੀਅਰ, ਮਕੈਨਿਕ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ
ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ
ਕਾਲ ਕਰੋ:832-512-7172

ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਚ ਮੀਕੇ ਦਾ ਸ਼ੋਅ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਬਾਲੀਵੁਡ ਗਾਇਕ ਮੀਕਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਟੂਰ 'ਤੇ ਹਨ। ਆਉਂਦੀ 26 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸ਼ੋਅ ਸੀਅਰਸ ਸੈਂਟਰ, ਹਾਫਮੈਨ ਐਸਟੇਟਸ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਕਰਨਗੇ। ਮੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਪੰਡਿਤ ਅਤੇ ਇਸ਼ੀਤਾ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪੇਸ਼ ਹਨ ਮੀਕੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼:

ਸਵਾਲ: ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਾਇਕੀ ਵੱਲ ਆਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲੀ?

ਜਵਾਬ: ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਗਾਇਕ ਬਣਨ ਦੀ ਮੇਰੀ ਅਭਿਲਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗਾਇਕ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦਲੇਰ ਮਹਿੰਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗਾਇਕੀ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਛੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਭਰਾ ਹੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹਨ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਗੀਤ ਹਰ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਮਕਬੂਲ ਹਨ?

ਜਵਾਬ: ਦਰਅਸਲ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੋਈ ਗੀਤ ਕੰਪੋਜ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਗੀਤ ਮੈਂ ਇਕ ਖਾਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜਦੋਂ ਮੈਂ 'ਧਿੰਕਾ ਚੀਕਾ' ਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੀਤ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਮਕਬੂਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ 'ਚਿੰਤਾ ਤਾ ਤਾ' ਗੀਤ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਇਹ ਗੀਤ ਵੱਧ ਪਸੰਦ ਕਰਨਗੇ... ਇਹੋ ਮੇਰੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੀਤ ਹਰ ਕੋਈ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਮੀਕਾ ਸਿੰਘ

ਸਵਾਲ: ਆਪਣਾ ਵਿਹਲਾ ਸਮਾਂ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਜਵਾਬ: ਮੈਨੂੰ ਲਾਈਵ ਸ਼ੋਅ ਕਰਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਗਾਇਕੀ ਤੋਂ ਵਿਹਲ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹ ਸ਼ੋਅ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਵਾਲ: ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਲਈ ਕੀ ਖਾਸ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੇ ਹੋ?

ਜਵਾਬ: ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨੱਚਣ-ਟੱਪਣ ਵਾਲੇ ਗੀਤ, ਧੀਮੀ ਸੁਰ ਵਾਲੇ ਗੀਤ, ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਲਈ ਮਰਹੂਮ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਰਾਜੇਸ਼ ਖੰਨਾ, ਸ਼ੰਮੀ ਕਪੂਰ, ਦੇਵ ਅਨੰਦ, ਮਹਿਦੀ ਹਸਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਗੀਤ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਿਹਾਂ।

ਸਵਾਲ: ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਖਾਸ ਕੀ ਕਰਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਮੈਂ ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਨਾਲ ਇਕ ਫਿਲਮ 'ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਫੇਮਸ ਹੋ ਗਿਆ' ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾਂ। ਇਹ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਬਾਲੀਵੁਡ ਦੇ ਦੋ ਗਾਇਕ ਸਟਾਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਸੰਗੀਤ ਮੈਂ ਆਪ ਕੰਪੋਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਹਾਡਾ ਮਨਪਸੰਦ ਗੀਤ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਗੀਤ ਪਿਆਰੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ 'ਚਿੰਤਾ ਤਾ ਤਾ' ਮੈਨੂੰ ਵੱਧ ਪਸੰਦ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ-ਡੀ ਜੇ ਮਾਵੀ
DJ MAVI
Professional entertainment for all occasions
DJ, M.C, Laser Lights, Large Sound Systems
We also offer
Dhol Players, Bhangra Dancers, and LCDs
Ohio, Indiana, Kentucky, Michigan, West Virginia, Tennessee, Illinois
ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ, ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨਾਂ, ਸਵੀਟ-16, ਮਹਿੰਦੀ-ਸੰਗੀਤ, ਜਾਗੋ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ...

ਦਲਬੀਰ ਮਾਵੀ
We will make your event memorable for years to come
10 years of experience** Top of the line equipment**
More than 75,000 Songs** Up to 10,000 Watts of Sound**
ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਛੋਟਾ, ਡੀ ਜੇ ਮਾਵੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ
ਫੋਨ: 513-885-1679
Deejaymavi@yahoo.com WWW.DJMAVI.NET

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ,
ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju
Tel: 773-973-0200
Fax: 773-973-0557
2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨਮਿਤ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ 21 ਨੂੰ

ਮਿਲਵਾਕੀ: ਬੀਤੀ 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਐਤਵਾਰ 21 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਇਸ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਕਾ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸਨ।

ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਛਪਾਲ ਖੰਗੂੜਾ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਅਰੰਭ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ 19 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਭੋਗ ਐਤਵਾਰ 21 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਪਵੇਗਾ। ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਦੀਵਾਨ ਸਜਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਸਮਾਗਮ 27 ਨੂੰ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਹਰਜੀਤ ਢੇਸੀ): ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਟੈਂਪਲ ਗਾਰਲੈਂਡ ਵਿਖੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਨਕਸਰ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਡੈਲਸ ਫੋਰਟ ਵਰਥ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ 27 ਅਕਤੂਬਰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਮੌਕੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ 6:30 ਤੋਂ 9:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ 972-240-5348 ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566
E-mail: supertravel2003@yahoo.com
Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India $545
London $250

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746
Visit us on the web:www.punjabtimesusa.com

Khalsa USA Inc.

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ
ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ 48
ਸਟੇਟਾਂ ਲਈ ਪੱਕੇ ਰੂਟ
ਲੋਡ ਚੱਕਣ ਲਈ ਕੋਈ
ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ
ਕਾਗਜ਼ ਪੂਰੇ ਕਰਨ 'ਤੇ
ਤੁਰਤ ਭੁਗਤਾਨ

Dry and Reefer loads

ਕਾਲ ਕਰੋ:847-477-9968

or email: khalsausa55@gmail.com

Triple Transport Inc.

5938 S. 13th St., Milwaukee, WI 53221
Ph: 414-282-2363, Fax: 414-282-2370

ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ
ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਮਿਲਵਾਕੀ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੀ ਇਕ ਇੰਟਰਮੋਡਲ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵੀ
ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ
ਘਰ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋ

WI, MN, Upper MI, IL,
Intermodal Freight

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਫੋਨ 414-349-3449

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ
ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੰਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

*ਹਾਰਡਵੁੱਡ ਫਲੋਰ, ਕਿਚਨ ਕੈਬਨਿਟ
ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲੋਰ ਉਪਲਬਧ*

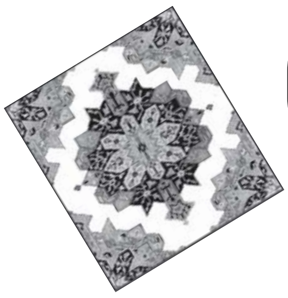

*ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ
ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ*

Same day service in
Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੈਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253,773-507-8043, Fax: 773-508-5249

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?

ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ

ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

NEW YORK
T 718.672.8000
75-20 Astoria Blvd, Suite 170
Jackson Heights, New York 11370
* Admitted in the State of New York only

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39180 Liberty Street, Suite 118
Freemont. CA 94538

ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਤੋਹਮਤਬਾਜ਼ੀ ਸਿਖਰਾਂ 'ਤੇ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 10 ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਆਦੀ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਸਿਆਸੀ, ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਮੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਰਗੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਕਿਉਂ ਹਨ?

ਉਧਰ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ ਵਿਚ ਫਿਕਰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੇ ਰਾਜ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਤਸਕਰਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਅੱਡਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੇੜਛਾੜ, ਲੁੱਟਾਂ, ਚੋਰੀਆਂ, ਸੰਨ੍ਹਾਂ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਕਤਲ ਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਲਿਆ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਰਵੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਵੀਂ ਪੌਦ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਤਰਾ ਮੰਡਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਪਲਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਸੂਬਾ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਉਭਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਆਹ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ਰਾਬ ਬਿਨਾਂ ਅਧੂਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਥਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਤੇ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਅਧਿਐਨ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ 70 ਫੀਸਦੀ ਨਸ਼ੇੜੀ ਅਫੀਮ ਤੇ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਾਜ ਵਿਚ ਭੁੱਕੀ, ਸਮੈਕ, ਹੈਰੋਇਨ, ਚਰਸ, ਗਾਂਜਾ ਤੇ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਡਰੱਗ ਜਿਵੇਂ ਬਰੂਫਿਨ, ਪਰੌਕਸੀ-ਵੌਨ, ਕੌਬੀਫਲੇਮ, ਕੰਪੋਜ਼, ਸੀਰਪਜ਼ ਤੇ ਮੌਰਫੀਨ ਦੇ ਟੀਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਰ ਤੀਜਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ 10ਵੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚੱਖਦੇ ਹਨ। ਮਾਲਵਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਫੀਮ ਤੇ ਭੁੱਕੀ, ਦੁਆਬਾ ਵਿਚ ਸਿੰਥੈਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਤੇ ਮਾਝਾ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਫੀਮ ਮਿਲੀ ਦਵਾਈ ਤੇ ਕੈਪਸੂਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਖਪਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਤਰਨਤਾਰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੋਹਰੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਅਤੇ ਯੂ.ਐਨ. ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ 'ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਰੋਕੂ ਵਿੰਗ' ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਐਡਵਾਈਜਰੀ ਕੌਂਸਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ., ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ 'ਨਸ਼ਾ ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਰੋਕੂ ਵਿੰਗ' ਸਥਾਨਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਕਹਿਰ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਦੇ ਮਨੋਰੋਗ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਡੀ. ਵਾਸੂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕਹਿਰ ਬਾਰੇ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਠੇਕਾ

ਸਾਲ 2005-06 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕਿਆਂ ਦੀ ਔਸਤਨ ਗਿਣਤੀ 4912 ਸੀ ਜੋ ਸਾਲ 2011-12 ਵਿਚ ਵਧ ਕੇ 12,188 ਹੋ ਗਈ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁੱਲ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 12,673 ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਠੇਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ 'ਬ੍ਰਾਂਚਾਂ' ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਘਮਾਸਾਣ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਭੜਕਾਊ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਲਾਂਬੂ ਲਾਉਣ ਤੇ ਗੜਬੜ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਹਨ। ਬੇਵਜ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਮੁੜ ਅਤਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦਾ ਹਊਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਯ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ 1988 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲਾ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਾਨੂੰਨ 1988 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹੇਗਾ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਹੋਰ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਬਗ਼ੈਰ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਬਿਨਾਂ ਬੇਸਮੈਂਟ, ਬੈਨਰ, ਟਾਵਰ ਤੇ ਕੰਧਾਂ ਸਣੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ, ਜਾਤੀ, ਭਾਸ਼ਾਈ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਸਮੂਹਾਂ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਨਫ਼ਰਤ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਫੈਲਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।

ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਥਾਣਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪੱਖ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 176 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ।

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਫ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਯਾਦਗਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਕਾਰ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਧਮਕੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਧਮਕੀਆਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਮੁਖਾਲਫਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਕਦਮ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਧਮਕੀ ਭਰੀਆਂ ਕਾਲਾਂ ਆਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਰਮਨੀ ਤੋਂ ਫੋਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਉਥੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈੱਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਕਾਰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੱਗੇ ਵੱਡਾ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਰਗੇ ਮਾਮਲੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਾਉਣਗੇ। ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਦਯੋਗ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਖਿਸਕ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਜੇਕਰ ਸੂਬੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਮੁੜ ਖਰਾਬ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਾ ਅਸਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਬੜੀ ਜਲਦੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵੀ ਇਸੇ ਦਬਾਅ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਗਰਮਖਿਆਲੀ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਤੋਂ ਵੀ ਖ਼ਫ਼ਾ ਹਨ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੂੰ ਸੰਭਲ ਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਲਈ 'ਫੌਰਗੌਟਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ' ਮੁਹਿੰਮ 21 ਤੋਂ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸੈਂਕੜੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ 21 ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਰਹੀ 'ਫੌਰਗੌਟਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ' ਨਾਂ ਦੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਫ਼ਲਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ' ਦੇ ਆਗੂ ਜਗਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਕਈ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਫੋਰਮ, ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ, ਗਿਆਨ ਸੇਵਾ ਟਰਸੱਟ, ਵਿਵੇਕ ਟਰਸੱਟ, ਲੋਕ ਰਾਜ ਸੰਗਠਨ, ਬਚਪਨ ਬਚਾਓ ਅੰਦੋਲਨ, ਅਕਾਲ ਨੈਟਵਰਕ, ਵਿਸਮਾਦ, ਬੈਟਰ ਸਿੱਖ ਸਕੂਲ ਤੇ ਏ.ਐਸ.ਵਾਈ.ਓ. ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਨਵੰਬਰ 1984 ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਵਿਅਕਤੀ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ 28 ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਹੈਪੀ ਹੀਰ
ਸੰਨੀ ਧੂੜ
ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੰਪੀ

Punjab Times

Established in 2000
13th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh
Graphics:
Mandeep Singh

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Corrspondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Missisipi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 90 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ‘ਚ ਖੂਨ ਦਾਨ ਕੈਂਪ 4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਕੁਝ ਸਥਾਨਕ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ‘ਸਿੱਖ ਨੇਸ਼ਨ’ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਸਮੂਹ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਕ ਖੂਨ ਦਾਨ ਕੈਂਪ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ 4 ਨਵੰਬਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 3 ਵਜੇ ਤੱਕ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਖੂਨ ਦਾਨ ਕੈਂਪ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਖੂਨ ਦਾਨ ਕੈਂਪ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੂਨ ਵਹਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਸਮੂਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਮਨੁਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਹਿਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ ਫੋਨ 815-557-4991 ਜਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਫੋਨ 708-288-2426 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਰਵੋਤਮ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸ਼ੈਫ ਲਈ ਮੁਕਾਬਲਾ 5 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ (ਬਿਊਰੋ): ਡਿਸ਼ ਨੈਟਵਰਕ ਅਤੇ ਸੀਜ਼ਰਜ਼ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਵਲੋਂ ‘ਕਲਿਨਰੀ ਬੈਟਲਜ਼: ਸੁਪਰੀਮ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸ਼ੈਫ’ ਨਾਂ ਦਾ ਦੇਸੀ ਖਾਣੇ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਇਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਆਉਂਦੀ 5 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ 12 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਫਿਲਾਡੈਲਫੀਆ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਦੱਖਣ ਏਸ਼ੀਆਈ ਖਾਣਿਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਬਾਵਰਚੀ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਤੂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ 5 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਾਵਰਚੀਆਂ ਲਈ ਹੌਰਸਸ਼ੂ ਕੈਸੀਨੋ ਹੇਮੰਡ ਵਿਚ, ਫਿਲਾਡੈਲਫੀਆ ਖੇਤਰ ਲਈ 8 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੱਰਾ‘ਜ਼, ਫਿਲਾਡੈਲਫੀਆ ਵਿਚ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੇ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਲਈ 12 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੱਰਾ‘ਜ਼ ਰਿਜ਼ੌਰਟ, ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲਾ 3 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਸਿਟੀ ਦੇ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਗਰਿਲ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ‘ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ੈਫ ਭਿੜਨਗੇ।

ਫਾਈਨਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਜੇਤੂ ਵਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਡਿਸ਼ ਸੀਜ਼ਰਜ਼ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਸਿਟੀ ਦੇ ਕੇ ਡਬਲਯੂ ਆਈ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਅਤੇ ਨੂਡਲ ਬਾਰ ਦੇ ਮੀਨੂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇਤੂ ਨੂੰ ਹੱਰਾ‘ਜ਼ ਰਿਜ਼ੌਰਟ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਕਿੰਗ ਕੁਕਿੰਗ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ, ਸੀਜ਼ਰਜ਼ ਰਿਜ਼ੌਰਟਸ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਸਿਟੀ ਵਿਚ ਚਾਰ ਰਾਤਾਂ ਤੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਅਮੈਰਿਕਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਡਿਸ਼ ਹਿੰਦੀ ਮੈਗਾ ਪੈਕ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤਾ ਜਾਏਗਾ।

ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਤੱਕ ਵੈਬਸਾਈਟ www.culinarybattles.com/southasian ‘ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਅਰਜੀ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਯੋਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਚਲਾਣੇ ‘ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਬਿਊਰੋ): ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਕਾਸ ਮੰਚ ਨੇ ਅਸ਼ੋਕਾ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਯੋਗਿੰਦਰ ਪਾਲ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ‘ਤੇ ਡੂੰਘੇ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੰਚ ਦੇ ਪੈਟਰਨ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ, ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਾਲ ਮੰਨਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਇਕ ਬਹੁਪੱਖੀ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਉਹ ਮੰਚ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਯੋਗਿੰਦਰ ਪਾਲ

ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੀ ਅਗਵਾਈ ਸਦਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵਿਦਿਅਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਮੰਚ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦਿਲੀ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ।

ਆਖ਼ਰ ਲੱਭ ਹੀ ਗਈਆਂ ਸਰੋਜਨੀ ਨਾਇਡੂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਨਾਈਟਿੰਗੇਲ ਸਰੋਜਨੀ ਨਾਇਡੂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਤੇ ਗਵਾਚੀਆਂ ਕੁਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਲੱਭ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਆਡੀਓ ਰੂਪ ‘ਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਕੈਸੇਟ 12 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਪਿਆਰ ਦੀ ਜ਼ਿਆਰਤ‘ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ‘ਚ ਕਵਿੱਤਰੀ ਨੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਸਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਉਸ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਹੈ।

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਸਦੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ, ਉਮਰ 33 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5’-5" ਐਮ ਏ ਪਾਸ ਲੜਕੀ ਲਈ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੱਚੇ-ਪੱਕੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਯੋਗ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 347-653-5790, e-mail: prince.kular@yahoo.com

Well settled Saini Sikh parents seek stricktly Gursikh match for US Citizen innocently divorced daughter, 28, 5’-6", M Ed., school teacher. Email biodata @ bsinghmdus@yahoo.com

Suitable match wanted for US born Jatt sikh girl, 35year, 5'-6", working as financial manager with a reputed company in Chicago area. Family well settled in US. E-mail bio @ mgs2808@yahoo.com

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਇਲੈਕਟਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ, ਉਮਰ 26 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5’-7” ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਰਹਿੰਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 209-675-5441

Sikh Saini parents seek match for US educated son, PhD, BTech Computer Science; 30/5'-9". Employed with a reputed company in Louisville, KY. Caste no bar Email: photo/Bio at harpreetdaurka@gmail.com.

ਚੀਨ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਮੋ ਯਾਨ ਨੂੰ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਸਟਾਕਹੋਮ: ਚੀਨ ਦੇ ਲੇਖਕ ਮੋ ਯਾਨ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ‘ਤੇ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕੀ ਰਸਾਇਣ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਰਾਬਰਟ ਲੈਫਕੋਵਿਜ਼ ਤੇ ਬ੍ਰਾਇਨ ਕੋਬਿਲਕਾ ਨੂੰ ਸੈੱਲ ਰਿਸੈਪਟਰਾਂ ‘ਤੇ ਕੀਤੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਬਦਲੇ ਨੋਬੇਲ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ। ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਏ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਬਦਲੇ ਯੂਰਪੀਨ ਸੰਘ ਨੂੰ ਨੋਬੇਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

We Specialize in Insuring small Businesses

Advance Insurance Consultants Inc.
Business Insurance Specialists
1783 S. Washington St., ST#101B, Naperville, IL 60565

>We specialize in Insuring computer consultants, Gas Stations, Restaurants, Hotels/Motels, Physicians offices, Workers Comp, etc.
>We will do a complete analysis of your current policy & apply maximum credits and discounts to get you the best rates with “A” rated company.

Call Tanvir Ahmad or Tariq S. Bhatti, Ph:630-718-9492

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

• FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
• FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

JD Intermodal

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਲਈ ਪੱਕੇ ਰੂਟ
ਲੋਡ ਚੱਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ
ਕਾਗਜ਼ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਤੁਰਤ ਭੁਗਤਾਨ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਲੋਕਲ ਅਤੇ ਲੌਂਗ ਰੂਟ

ਫੋਨ:708-223-0805, ਸੈਲ:630-779-1602

or email: dispatch@jdintermodal.com

Sistar Mortgage
Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer
Residential & Commercial Loans
(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com
*Refinance up to 125% value of the house.

Loans Available In Most States!

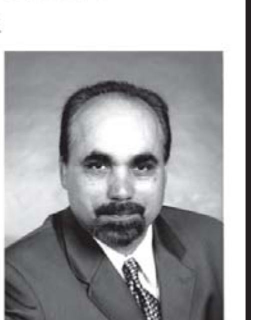

>100% FHA Financing >Residential (Purchase & *Refinance) >Self Employed >Cash Out Refinance >Investment Property Loans >Jumbo Loans >Commercial Property With Business or Business Only

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Navdeep S. Jhaj
Member, American Immigration Lawyers Association

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

>Estate Planning >Personal Injury >Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

■ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ■ਜਨਰਲ ਲਾਅ
■ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ ■ਬੈਂਕਰਪਸੀ ■ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622
Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277
email: navjhaj@me.com

ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ, ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦੇਲ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਦੇਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੋਚ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦੇਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਚੂੰਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਰ ਛੱਡਣਾ ਹੈ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਏਥੇ ਸੱਦਣ ਦੀ ਭਲਾ ਲੋੜ ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਸੱਪਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਵਾਰੀ ਵਿਚਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪੂੰਜੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਮੁੱਦਾ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਏ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਵੀ ਉਭਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਹੀਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 70% ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਆਦਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਇਹ ਕਿ ਜੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਕੰਪਨੀਆਂ ਪੂੰਜੀ ਲਾਉਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲ 2009 ਵਿਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੇ ਰਾਜ ਦੇ 75% ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਪ ਉਹ 75% ਵੀ ਕਹਿਣ ਤਾਂ ਬਦਨਾਮੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ 70% ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਚੁੰਝ-ਭਿੜਾਈ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੂਸਰੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੋਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਸ਼ੇ ਬਾਰੇ 70% ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ 75% ਦਾ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਂਗ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਵਪਾਰ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੋਟੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਸੁਰ ਹੋਵੇ, ਓਦੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ 70 ਜਾਂ 75% ਦਾ ਗਿੱਲਾ ਪੀਹਣ ਪੀਸਣਾ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਲਾਹੇਵੰਦਾ ਜਾਪ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਵਾਲੀ ਇੱਕ-ਸੁਰਤਾ ਉਤੇ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹ ਹੋਰ ਘੁੱਟ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਦੁਹਰਾਉਣ ਲੱਗ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਭਾਰਤ ਗੁਲਾਮ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਖਦਸ਼ਾ ਠੀਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਿਰਫ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਵਰਗੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡੀ ਲੁੱਟ ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੀ 'ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ' ਦੀਆਂ ਬਰਾਂਚਾਂ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਮਾਮਲਾ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਰਾਬਰਟ ਵਾਡਰਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਕੰਪਨੀ ਡੀ ਐਲ ਐਫ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌ ਵਲਾਵੇਂ ਪਾ ਕੇ 300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪੰਜ ਗੁਣਾ ਦੇ ਕਰੀਬ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਰਾਬਰਟ ਵਾਡਰਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਧੀ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਜਿਹੜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕਰਵਾਓ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਪ੍ਰੈਸ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਥੇ ਸਰਕਾਰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਾਨੂੰ ਪੜਤਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਮਾਮਲਾ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਧੂਮਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠ ਪਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਫ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਘਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਪੜਤਾਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੀ।

ਆਖਰ ਇਹ ਬੇਤੁਕਾ ਪੈਂਤੜਾ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਾਜਪਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕੁਮਾਰ ਧੂਮਲ ਨੇ ਕਿਉਂ ਲਿਆ? ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਡੀ ਐਲ ਐਫ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਨੂੰ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਚਵਾਨੀ-ਪੱਤੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਾਹਰ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਥੇ ਭਾਜਪਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਨਗਾਰੇ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ

ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦੇਲ

ਵਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹ ਕੇ ਡੀ ਐਲ ਐਫ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁੱਡਾ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਦਾਂ ਹੀ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚੋਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਮਾਲ ਮਿਲ ਜਾਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਣ ਕੇ ਬੁਰਕੀ ਮਾਰ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਇਹ ਸਬੰਧ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੱਕ ਵੀ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਕੰਪਨੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਪੁੱਛ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਦਾਮਾਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਲਾਭ ਪੁਚਾਇਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਹੋਗੇ? ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰ ਹਰ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਬੋਲਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਕਤ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਦਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਂਜ ਉਹ ਕੰਪਨੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਕੰਪਨੀ ਹਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆ ਸਕਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਨੌਂਗਾ ਕੱਢਣ ਗਿੱਝ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਕੁੰਡੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੁੰਡੀ ਪਾਉਣ ਦੀ ਦੇਰ ਹੈ, ਵਿਕਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਹੁਣ ਆਮ ਹੀ ਲੱਭ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਵਿਕਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਆਵੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ 2005 ਦਾ ਉਹ ਵਕਤ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਮੈਂਬਰ ਇੱਕ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਦੇ ਸਟਿੰਗ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਸੌਦਾ ਮਾਰਦੇ ਵਿਖਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸਵਾਲ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਭੁਚਾਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਫਤਾ ਇੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੰਘਿਆ ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਟਿੰਗ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ 7 ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਿਲਦੇ ਫੰਡ ਵਿਚੋਂ ਹਿੱਸਾ-ਪੱਤੀ ਲੈ ਕੇ ਗਰਾਂਟਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਫਸ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਸੀ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਸੰਮਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਕਾਊ ਮਾਲ ਬਣ ਗਏ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁ-ਸੰਮਤੀ ਹੋ ਗਈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਗਿਆਰਾਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛੇ ਉਸ ਇਕੱਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਨ। ਬਦਨਾਮੀ ਦੀ ਓੜਕ ਹੋ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਰਾਜਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤੀ ਲੋੜ ਜਾਪੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਨੂੰ ਕੋਈ ਛੋਟੀ-ਮੋਟੀ ਕਲਗੀ ਲਾ ਛੱਡੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਨਵਾਸ ਦੇ ਦਿਨ ਵੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੇ ਜਾਪ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਫਿਰ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਲਹਿਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਦੇ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਐਮ ਪੀ ਨੂੰ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਦੇ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰੌਲਾ ਨਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਗਲਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲਈ ਪੈਸੇ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਗੁਨਾਹ ਬਦਲੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਮੀਰਪੁਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਹਲਕੇ ਦੇ ਜਿਸ ਭਾਜਪਾ ਐਮ ਪੀ ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦੇਲ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਟਿਕਟ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਖੇਹ ਉਡਾਉਣ ਲਈ ਬੇਸ਼ਰਮ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਮਾਊ-ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਆਉਣਗੀਆਂ।

ਜੇ ਇਹ ਦਾਗੀ ਬੰਦੇ ਅੱਗੇ ਨਾ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਮਾਊ-ਪੁੱਤਾਂ ਦੀ ਉਦਾਂ ਵੀ ਕਿਹੜੀ ਕਮੀ ਸੀ? ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੁਣੇ-ਹੁਣੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਲੂਈਸ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਘਾਲੇ-ਮਾਲੇ ਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਦਾ ਨਾਨਾ ਡਾ. ਜ਼ਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਬੜਾ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਆਗੂ ਸੀ। ਇਸ ਦੋਹਤੇ ਨੇ ਨਾਲਾਇਕੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਉਸ ਸਤਿਕਾਰੇ ਹੋਏ ਮਰਹੂਮ ਨਾਨੇ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਦਾ ਖੁਦ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੀਵੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਸਕੱਤਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਗਰਾਂਟਾਂ ਦੇ ਗੱਫੇ ਇਸ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਤਾਜ਼ਾ ਖੁਲਾਸਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਹੀਣਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਬਣਾਏ ਉਸ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੰਗਹੀਣ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਦੇ ਬਿੱਲ ਬਣਾਏ ਗਏ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਖਾਲੀ ਪਹੀਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਰੀਕਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪਾਈ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਥੇ ਕੋਈ ਸਮਾਗਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਤੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਆਗੂ ਤੇ ਅਫਸਰ ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲ ਦੂਰ ਹੋਰ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਤਾਂ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਮੀਆਂ-ਬੀਵੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮਾਣ-ਹਾਨੀ ਦਾ ਕੇਸ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਏਜੰਸੀ ਕੈਗ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਕਿੱਸਾ ਝੂਠੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਦਾ 'ਮਾਣਯੋਗ' ਮੰਤਰੀ ਹੈ।

ਇਹ ਉਹੋ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 1968 ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਉਸ 'ਐਨੀਮੀ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਐਕਟ' ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਵੱਡੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਸੌਂਪਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਮਹਿਮੂਦਾਬਾਦ ਦਾ ਰਾਜਾ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਵੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਦੋਂ ਦੀ ਏਧਰ ਛੱਡੀ ਹੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕ ਦਾ ਕੇਸ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਉਸ ਦਾ ਵਕੀਲ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਵਕੀਲ

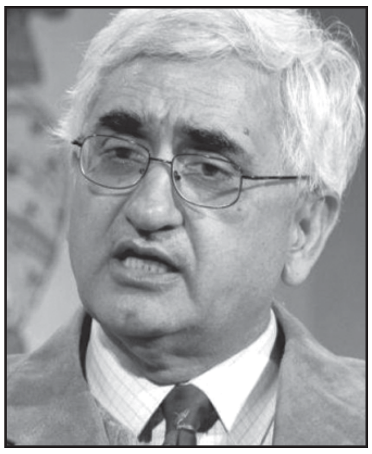

ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ

ਵਜੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਕੇਸ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਵਾਉਣ ਲਈ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਇਹੋ ਨਹੀਂ, ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸਲਾਮੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਸਿਮੀ' ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਵਕੀਲ ਬਣ ਕੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੂੰਹ ਠੱਪ ਕੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਜਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਬਣੇ ਪਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹੀ-ਸਹੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਚੁਟਕੁਲਾ ਕਾਫੀ ਰਹੇਗਾ। ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਦੋ ਘੜੀਆਂ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੌਂ ਗਏ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਘੰਟੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੇ ਉਠਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਖੜਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਸਰ, ਚੰਪਾ ਦੀ ਬੂਟੀ ਨੈਨ ਹੈ, ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਲੈਣੀ ਚਾਹੋਗੇ?' ਖਿਝੇ ਪਏ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਨਹੀਂ, ਇਹ ਚੰਪਾ ਦੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣ ਦਿਓ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਵੀ ਹੈ।' ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਸੱਦੇ ਦੇਣ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੋਚ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦੇਲ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਸਾਡੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਾਸ ਚੂੰਡਣ ਦਾ ਕੰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਕਰ ਛੱਡਣਾ ਹੈ, ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਏਥੇ ਸੱਦਣ ਦੀ ਭਲਾ ਲੋੜ ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਦੇ ਸੱਪਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਸੁਣੋ
ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ
www.radiock.com 'ਤੇ
ਬੇਏਰੀਆ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ
ਹਫਤੇ ਦੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ, 24 ਘੰਟੇ
RADIO CHARDI KALA
Wifi Radio ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਹੈ
ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰਾਂ, ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ,
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਤੇ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ
> Preet Fabric, Fremont > Kash Fabrics, Hayward
> Sidhartha International, Fremont
>Shalimar, Union City >Mann Grocery Market, Yuba City
ਰੇਡੀਓ ਤੁਸੀਂ ਫੋਨ
832-551-5038
510-972-0442
'ਤੇ ਵੀ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ
Khalsa Radio
"Independent Voice"
www.khalsaradio.org
ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 24/7/365
ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੁਣੋ 702-489-0222
Info@khalsaradio.org
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 510-900-3600
Radio CK, PO Box 296, Fremont, CA 94537

R K Carpet & Flooring, Inc.

6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

*Commercial *Installation
*Residential *Cleaning
*Industrial *Repair
*Sales

Ravinder Singh Ravi
Ph:773-761-6888
Fax:773-761-6865

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746
Fax: 847-705-9388, e-mail: punjabtimes1@sbcglobal.net
Visit us on the web:www.punjabtimesusa.com

OKKJI Transfer LLC.

15238 Radiance Dr., Noblesville, IN, 46060

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

*ਲੋਕਲ ਤੇ ਲੌਂਗ ਰੂਟ
*ਡਰਾਈ ਅਤੇ ਰੀਫਰ ਲੋਡ
ਕਾਗਜ਼ ਦਿਓ ਤੇ ਪੈਸੇ ਲਓ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

Toll Free: 1-855-966-5554

Manny Sandhu: 317-603-1000, Sam Bhullar: 732-486-9045
Fax: 317-774-9665

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733
Yuba City Ph:530-383-2785

1816 Main Ave., Secramento CA, 95838

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਵਲੋਂ ਬੜੇ ਹੀ ਮਾਣ ਨਾਲ..
24 ਘੰਟੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ **ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੇਡੀਓ** ਸ਼ੁਰੂ
www.GurbaniRadio.org
ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
605.475.6868 Ext. 4
832.551.5029 Ext. 4

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ
Punjabi RADIO USA
Uniting Punjabi's All Over
Studio Telephone : (408) 272-5200

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

- **ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ** ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ
- ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ : ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ)
- ਆਤਮਿਕ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ☞ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ
- ਘਰ ਸੰਸਾਰ, ਦੇਸੋਂ ਪਰਦੇਸ, ਸੁਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ, ਭੈਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ☞ 'ਬੌਲੀਵੁੱਡ ਹਿੱਟਸ' (Bollywood Hits)
- ਹਾਸਰਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਹੱਸਦੇ ਹਸਾਉਂਦੇ' ☞ ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ☞ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ- ਘਰੇਲੂ ਨੁਸਖਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ LIVE
- ਯੂਐਸ ਚੋਣਾਂ 2012 ਸ਼ੋਅ ☞ ਝਿਲਮਿਲ ਤਾਰੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ☞ ਧੰਨ ਲਿਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ- ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ
- 'ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕੁੱਝ ਗੀਤ' ☞ 'ਲਹਿਰੇਂ' (ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਤੇ ਬਿਮਲੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਫੀਜੀ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ)
- **6 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ** 'ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਗੁਰਬਾਣੀ' (ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ, ਕੀਰਤਨ, ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਕਥਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ)
- ਸੋਮਵਾਰ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ LIVE Talk Show (ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ) ☞ 'ਇਕ ਸੋਚ' ☞ ਜੌਬ ਐਂਡ ਬਿਜਨਸ ਸ਼ੋਅ
- ਖ਼ਬਰਸਾਰ (ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ) ☞ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ☞ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਾਂਗਾਂ (ਮਸੂਦ ਮੱਲ੍ਹੀ)
- ਪਾਣੀ 'ਚ ਮਧਾਣੀ ☞ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰਾਤ 8:30 ਤੋਂ 10:00 ਵਜੇ)

ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ
ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ
ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮਸੂਦ ਮੱਲ੍ਹੀ
ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖ਼ਬਰਾਂ- ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ
ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਸੀ ਹਿੰਦੀ ਤੁਸੀਂ 24 ਘੰਟੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ
605.475.6868 Ext. 1 ਜਾਂ
832.551.5029 Ext. 1

ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

- **ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ** -ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ
- **ਨਜ਼ਰੀਆ** -ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰੋਜਾਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ
- **ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ** -ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਰੌਚਕ ਜਾਣਕਾਰੀ
- **ਟੌਪ 10** -ਨਵੇਂ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵੋਟਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੋਨ ਤੋਂ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ

ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ 24 ਘੰਟੇ - ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

605.475.6868 • 832.551.5029

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 408.722.7698 • Email: info@punjabiradiousa.com • 3750 McKee Road, # B, San Jose CA 95127 • Listen LIVE www.punjabiradiousa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, 20 ਅਕਤੂਬਰ 2012

ਨਸ਼ੇ, ਨੇਤਾ ਤੇ ਨਾਟਕ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਅਜੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਹੁਣੇ ਤੋਂ ਅੱਡੀਆਂ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਤਾਂ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਗਰ ਮਸਲਾ ਜਾਂ ਮਸਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਲੱਗ ਸਕੇ। ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਇਤਿਹਾਸ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬੜਾ ਵਿਚਿੱਤਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ-ਮਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਕਸਰ ਤਖਤ ਡੋਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਐਤਕੀਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਵੇ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦੇ ਨਹੀਂ ਥਿਆ ਰਹੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ, ਫਿਲਹਾਲ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਤੋਹਮਤਾਂ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵੱਧ ਗਰਮ ਹੈ। ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਤੋਹਮਤਬਾਜ਼ੀ ਇਸੇ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਹੈ।

ਨਹਿਰੂ-ਗਾਂਧੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਆਪਣੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਵਧਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਵੀ ਉਹ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਟਿਪਣੀ ਕਰ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 10 ਵਿਚੋਂ 7 ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤ ਵਿਚ ਹਨ। ਇਸ ਇਕ ਟਿਪਣੀ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਰ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਵਾ ਛੱਡੀਆਂ। ਉਂਜ, ਅੱਜ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਸੱਚ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਨੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿੰਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੱਕੜਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਬਹਿਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਕੋਈ ਉਪਰਾਲਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਬੱਸ, ਆਪਣੇ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਫੋਕੇ ਬਿਆਨ ਦਾਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਕਿ ਧੜਾਧੜ ਬਿਆਨ ਛਾਪ ਰਹੇ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਖੁਦ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਧੜਾਧੜ ਆਮਦ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਉਤਨੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਅੱਜ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪੰਥਕ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਤਰੱਦਦ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਇਸ ਪਾਸੇ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਸਪਲਾਈ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਸ਼ਰਾਬ ਠੇਕਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਆਮ ਹੱਟੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਲੇ ਜਿਸ ਮਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਹੈਰੋਇਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਧੁਨਿਕ ਨਸ਼ੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੁੱਜ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਹੀ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਅਪੜਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਲੀਏ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜ਼ਰੀਆ ਹੈ; ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੋਲ ਰਹੀਆਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਉਤੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਅਜੇ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ!

ਢਾਈ-ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਵਟਾਂਦਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਚਿਤ-ਚੇਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੇ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਕੱਸ ਕੇ ਨਾਗਵਲ ਪਾ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਕਥਿਤ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਥੋਪਿਆ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਸੰਜੀਦਾ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮਾੜੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਰੰਭ ਹੋਈ ਆਮਦ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਚਲਾਈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੱਲ ਚਲਾਈ ਵੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਹੀਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਹੀ ਇਹ ਸਭ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਵਕਤ ਦੇ ਵਕਫੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਫ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਅਤੇ ਹਰ ਮੰਚ ਤੋਂ ਛਿੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਦੌਰ ਸੀ ਜਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਘਾਣ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਤਾ ਕੁ ਹੋਰ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੌੜੇ ਸਿਆਸੀ ਹਿਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਹਰਾਵਲ ਦਸਤਾ ਬਣ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਵੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਆਏ ਸੰਸਥਾਈ ਨਿਘਾਰ ਦੀ ਹੀ ਕੋਈ ਦੁਰ-ਕਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਘਾਰ ਅਜੇ ਰੁਕਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ; ਜਾਂ ਫਿਰ ਹੁਣ ਦਿਲਾਂ ਉਤੇ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਨਿਘਾਰ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟੇ ਬਗੈਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦਾ ਬੇੜਾ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਿਉੜਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਦੇ ਦਸਤਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਨਸ਼ਿਆਂ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਦੀ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚ ਫਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰਿਆਈਆਂ ਨੂੰ ਟੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਭਰਪੂਰ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਰਗਰਮੀ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣੀ, ਇਹਦੇ ਲਈ ਰਾਹ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਖਾਤਰ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆਈ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਨੀ ਲਈ ਇਹ ਹੱਲਾ ਕੌਣ ਮਾਰਦਾ ਹੈ!

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਅਣਖੀਲੇ ਪੁੱਤ ਮਾਂਵਾਂ ਦੇ!

ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਹ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂਦੇ, ਗਊ ਗਧੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਾ ਕਹਿਣ ਜਿਹੜੇ।
ਚੂੰ-ਚਰਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨਾ ਕਰਨ ਜੋਗੇ, ਜੁਲਮੋ ਸਿਤਮ ਨੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਸਹਿਣ ਜਿਹੜੇ।
ਦੇਸ਼ ਕੌਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਆਸ ਕਾਹਦੀ, ਗੱਲ ਗੱਲ ਤੋਂ ਭੁੰਜੇ ਹੀ ਲਹਿਣ ਜਿਹੜੇ।
ਉਹ ਕੀ ਜਾਣਦੇ ਅਰਥ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ, ਜੂਲੇ ਹੇਠ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਰਹਿਣ ਜਿਹੜੇ।
ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਫਾਂਸੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਨੇ, ਸਿਦਕ ਨਾਲ ਜੁਲਮ ਦੇ ਖਹਿਣ ਜਿਹੜੇ।
ਮਾਂਵਾਂ ਪੁੱਤ ਉਹ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਜਣਦੀਆਂ ਨੇ, ਮੋੜ ਦੇਣ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਜਿਹੜੇ!

ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਜੰਗ ਬਾਰੇ ਜੰਗ

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਵਿਗਾੜ ਕਾਰਨ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਉਡਾਣ ਭਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ 1962 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੈਰ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਚੌਕੀਆਂ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾਈ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਪਰਤ ਗਏ ਸਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਨਵੰਬਰ, 1959 ਵਿਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਐਨ.ਕੇ. ਬਰਾਊਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 1962 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਨੇ ਜੇ 'ਹਮਲਾਵਰ ਹਵਾਈ ਤਾਕਤ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਜੰਗ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਨਾ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਪਰ ਨਹਿਰੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਨਿਭਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਆਵਾਜਾਈ ਸਹਾਇਤਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

■ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਬਿਦਵਈ

ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲੜਾਈ 'ਤੇਜ਼' ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਚੀਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਉਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਲਈ ਉਕਸਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਤੀਤ ਵੱਲ ਝਾਕਦਿਆਂ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਬਕ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕਾਰਗਿਲ ਵਿਚ ਹਮਲਾਵਰ ਹਵਾਈ ਤਾਕਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੜਾਈ ਛੇਤੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ 2006 ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਡਿਫੈਂਸ ਰਿਵਿਊ ਵਿਚ ਛਪੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਏਅਰ ਵਾਈਸ ਮਾਰਸ਼ਲ ਏ.ਕੇ. ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਸਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਬੀ.ਐਮ. ਕੌਲ ਜੋ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਫ਼ੌਜੀ ਕਮਾਂਡਰ ਹਨ, ਦੀ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰੀ ਗ਼ਲਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ...।'

1962 ਦੀ ਜੰਗ 'ਚ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਲੈ ਰਹੀ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ।

ਇਥੇ ਅਹਿਮ ਧਾਰਨਾ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਘੱਟ ਗ਼ੈਰ-ਬਰਾਬਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਤਾਇਨਾਤੀ ਨਾਲ ਚੀਨ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਹਾਸਲ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸਹੀ, ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਿਆਫਿਆਂ ਅਤੇ 'ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਜੇ' ਵਾਲੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਉਲਟ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗ਼ਲਤ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਤੇ ਉਦੋਂ ਦੇ ਮੁਹੱਈਆ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਤਾਂ ਲਾ ਹੀ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਸੌਟੀਆਂ 'ਤੇ ਪਰਖਿਆਂ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਅਸੰਭਵ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਫ਼ੌਜੀ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਫ਼ਰਕ ਪੈ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਨ ਦੀ ਹਵਾਈ ਤਾਕਤ ਭਾਰਤ ਤੋਂ 3:1 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿਚ ਵੱਧ ਸੀ। ਲੜਾਕੂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਅਸੰਤੁਲਨ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਵਾਬੀ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਨਾਗਰਿਕ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਚਾਅ ਲਈ ਭਾਰਤ ਕੋਲ ਉਪਾਅ ਬੇਹੱਦ ਘੱਟ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਹਵਾਈ ਤਾਕਤ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਲੜਾਈ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਠੰਢੇ ਮੌਸਮ ਲਈ ਮੁਕੰਮਲ ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਖੇਤਰ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਪੰਦਰਵਾੜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਖਦੇੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਜਿਸ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਕਮਾਨ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਜੰਗ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਦੀ? ਸਮੁੱਚਾ ਰਣਨੀਤਕ ਸੰਤੁਲਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਘਟੀਆ ਮਿਆਰਾਂ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਬਿਹਤਰ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ।

ਇਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਅਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਆਏ ਵਿਗਾੜ ਕਾਰਨ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਨੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਵਾਈ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਉਡਾਣ ਭਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ 1962 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੈਰ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਨੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਚੌਕੀਆਂ ਖਾਲੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਕਬਜ਼ਾ ਜਮਾਈ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਪਰਤ ਗਏ ਸਨ ਜਿਥੇ ਉਹ ਨਵੰਬਰ, 1959 ਵਿਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੰਗੀ ਕੈਦੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚੀਨੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੱਕ ਕੂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾ ਕੇ ਉਹ ਪਿੱਛੇ ਪਰਤ ਗਏ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਚੀਨੀ ਕੋਈ ਉਦਾਰ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1962 ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਮਕਸਦ ਭਾਰਤ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੋਚੀ ਹੋਈ 'ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਸੀ'। ਇਸ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠੇ ਬਗੈਰ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਈ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰਮ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਫ਼ੌਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਹਰਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚੀਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ 1962 ਦੀ ਜੰਗ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਚਰਚਾ ਛਿੜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸੈਨਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਫ਼ੌਜੀ ਹਾਰ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਦਾਅਵਿਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਚੀਨ ਨਾਲ ਗ਼ੈਰ-ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਚੀਨ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਮੈਕਮੋਹਨ ਰੇਖਾ (ਜਿਸ 'ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ 1914 ਵਿਚ ਤਿੱਬਤ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚੀਨ ਨੇ ਕਦੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ) ਅਤੇ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਜਾਨਸਨ ਨਕਸ਼ਾ ਮੰਨ ਲਵੇ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਮੰਗਾਂ ਆਪਣੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਫ਼ੌਜ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ 1930 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਨੀਤੀ ਰਵਾਇਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ... ਪਰ ਆਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਪਾਵਨ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣ ਗਈਆਂ। ਉਪਨਿਸ਼ਦਾਂ ਅਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਕਮੋਹਨ ਰੇਖਾ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ 2000 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੀਆਂ ਚੀਨੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। 1960 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਮੈਕਮੋਹਨ ਰੇਖਾ, ਜਿਥੇ ਉਹ ਬਰਮਾ ਨੂੰ ਛੂੰਹਦੀ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚਾਓ ਐਨ ਲਾਈ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਪੱਛਮ 'ਚ ਸਿਆਚਿਨ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਵਿਹਾਰਕ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਆਚਿਨ ਚੀਨ ਲਈ ਅਹਿਮ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਲਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਇਸ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੈ। 1959 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰੁਖ਼ ਸਖ਼ਤ ਹੁੰਦੇ ਗਏ। ਘਰੇਲੂ ਦਬਾਅ ਵਿਚ ਨਹਿਰੂ ਸਖ਼ਤ ਰੁਖ਼ ਅਪਣਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈ 'ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਨੀਤੀ' ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਾਰ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਮੀਡੀਆ, ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਸਰਕਾਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਅਤਿ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਦਾ ਢੋਲ ਪਿੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਫ਼ੌਜੀ ਹਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂਡਰਸਨ-ਬਰੁਕਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤਿ-ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨੂੰ ਹੀ ਹਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਲੀ ਸਬਕ ਇਹ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਸਰਹੱਦੀ ਵਿਵਾਦ ਸੁਲਝਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਰਸਤਾ, ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਅਤੇ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ 'ਪੈਕੇਜ ਡੀਲ' ਉਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੈਂਕੜ ਭਰੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨਾਲ ਕਿ ਭਾਰਤ ਜੰਗ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪਣੀ ਹਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਅਤੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੌੜੇ ਹਿੱਤ

ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 1993 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਾਤ ਬਿਲਕੁਲ 'ਆਮ' ਹਨ। ਜਦੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਹਾਏ-ਤੌਬਾ ਮਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ "ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ" ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ 'ਸੰਵਿਧਾਨਕ' ਲੜਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੜਦੇ। ਹੁਣ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਕੂਮਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਗੂ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੜਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਾਹਿਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਦਰਅਸਲ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬਾਦਲ ਧੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੇਸ 'ਚ ਫਸਾ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਅਵਾਮ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੋਕ ਰਾਇ ਲਾਮਬੰਦ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਮੰਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫ਼ੋਨ: 91-94634-74342

ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਚ ਘਿਰੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜੁਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਸਲ ਤਾਕਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤਰੱਦਦ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਸ਼ਰੁਤੀ ਅਗਵਾ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਜਿਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਪਸ਼ਟ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ) ਜਦਕਿ ਇਹੀ ਰਾਜ-ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਮਨਘੜਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਝੂਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਜੁਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਕੋਈ ਲਾਗਾ-ਦੇਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਂਜ ਜਿੱਥੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਹਾਲਾਤ "ਆਮ" ਹਨ, ਉੱਥੇ ਵੀ ਅਕਸਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ, ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਮਛੇਰਿਆਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨਾਂ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਆਦਿ ਵਿਰੁੱਧ ਐਨੇ ਘ੍ਰਿਣਤ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੇਸ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਐਮਰਜੰਸੀ ਦੌਰਾਨ ਇੰਦਰਾ ਰਾਜ ਵਲੋਂ ਢਾਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੁਚਲਣ ਲਈ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਪੱਖੀ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਪੱਖੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੋਧਾਂ ਕਰ ਕੇ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਪਾਸ਼ਾਹ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਜੁੰਡਲੀ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਜੜ੍ਹ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਲੋਕ ਬੇਚੈਨੀ ਨੂੰ ਕੂੜ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਰਾਹੀਂ ਕੁਚਲਣ 'ਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਬਸਤੀਵਾਦ ਰਾਜ ਕਿਤੇ ਬੌਣਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

28-29 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਦੀਆਂ 30 ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪੰਚਾਇਤ ਲਗਾਈ ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ ਮੁਲਕ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਝੂਠੇ, ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਸਭ ਤੋਂ ਘ੍ਰਿਣਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਚਰਚਾ 'ਚ ਲਿਆਉਣਾ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹੱਕਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣਾ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸੜ ਰਹੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਨਾ, ਮੁੱਖ-ਧਾਰਾ ਮੀਡੀਆ ਉੱਪਰ ਸਮਾਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਨਾ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਉੱਪਰ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਜਨਤਕ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣਾ ਸੀ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੁਡਨਕੁਲਮ, ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੱਕ, ਹਰ ਥਾਂ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਲੋਕ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਸ਼ਮੀਰ, ਮਨੀਪੁਰ, ਅਸਾਮ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ, ਝਾਰਖੰਡ, ਬਿਹਾਰ, ਉੜੀਸਾ, ਬੰਗਾਲ ਆਦਿ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹਨ। ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ, ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ, ਸੀਮਾ ਆਜ਼ਾਦ-ਵਿਸ਼ਵ, ਅਬਦੁੱਲ ਨਾਸਰ ਮਦਾਨੀ, ਉਦੈ ਕੁਮਾਰ, ਜੀਤਨ ਮਰੰਡੀ, ਅਰੁਣ ਫੈਰੇਰਾ ਕੁਝ ਚਰਚਿਤ ਨਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਾਗਰੂਕ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੋ ਜਹੇ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਪਛਾਣ, ਗੁੰਮਨਾਮ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਕਦੇ ਕਿਤੇ ਚਰਚਾ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਖਾੜਕੂ' ਜਾਂ 'ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ' ਜਾਂ ਮਾਓਵਾਦੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਲੰਮੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਕੈਦ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਛੇੜਨ, ਰਾਜ-ਧ੍ਰੋਹ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ 'ਸ਼ੱਕ' ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਨਿਕਲ ਸਕਣ, ਇਸ ਇਰਾਦੇ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਕਤਲਾਂ, ਹਥਿਆਰਾਂ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਉੱਪਰ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਥੋਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਉਹ ਜਾਗਰੂਕ ਕਾਰਕੁਨ ਹਨ ਜੋ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਬਾਰੇ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਜਮਾਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਧੱਕੜ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ ਜੋ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜੀ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਕੌਮੀਅਤ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਤਨਜ਼ੀਮਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਰਾਜ ਦੀ ਸੀਨਾਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਰਾਜਕੀ ਹਿੰਸਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜਮਹੂਰੀ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਫਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਡਨਕੁਲਮ (ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ) ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਰੁੱਧ 109 ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 55,795 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 3,600 ਲੋਕਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ "ਮੁਲਕ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਛੇੜਨ" ਅਤੇ 3,200 ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੇਸ਼-ਧ੍ਰੋਹ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹਨ। ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਗੂ ਪੁਸ਼ਪਰਾਇਨ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੁਲ 325 ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉੜੀਸਾ ਦੇ ਜਗਤਸਿੰਘਪੁਰਾ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੋਰੀਅਨ ਕੰਪਨੀ ਪੌਸਕੋ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ 4,000 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਇਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿੱਥੇ 12 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਸਟੀਲ ਪਲਾਂਟ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਵੀ 1,435 ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਮਰਦਾਂ ਉੱਪਰ 208 ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ ਜੋ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੌਸਕੋ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਸੰਗਰਾਮ ਸਮਿਤੀ ਦੇ ਆਗੂ ਅਭੈ ਸਾਹੂ ਉੱਪਰ 2008 'ਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ 37 ਕੇਸ ਪਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਫਿਰ 2011 ਵਿਚ 14 ਕੇਸ ਹੋਰ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ, "ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. (ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ) ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਸੀ. (ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ) ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਧਾਰਾ ਤਹਿਤ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕੇਸ ਪਾਏ ਹਨ।" 1998 'ਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ ਦੇ ਮੁਲਤਾਈ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੋਮਤੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜਦੋਂ 75,000 ਕਿਸਾਨ ਉਠੇ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਜ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਕੇ 24 ਕਿਸਾਨ ਥਾਏਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ 115 ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਸਮਿਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ (ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਐਲ.ਏ.) ਸੁਨੀਲਮ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਉੱਪਰ 133 ਕੇਸ ਪਾਏ ਗਏ। ਉਹਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਚ, "ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਚ ਰਲਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।...ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਤਨਾਗਿਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਜੈਤਾਪੁਰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਪਲਾਂਟ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰ ਰਹੀ ਵੈਸ਼ਾਲੀ ਪਾਟਿਲ ਉੱਪਰ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵੈਨ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉੱਪਰ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ।

'ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਭੁੱਲੇ-ਵਿਸਰੇ ਕੈਦੀ' ਨਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਆਗੂ ਅੰਜੁਮ ਜ਼ਮਾਰੁਦ ਹਬੀਬ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਟਾਕਰਾ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ।" ਅੰਜੁਮ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਔਰਤਾਂ ਉੱਪਰ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਤਹਿਤ ਉਹ ਪੌਣੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਰਹੀ। ਇਕ ਹੋਰ ਰੌਂਗਟੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਮੀਆ ਟੀਚਰਜ਼ ਸਾਲੀਡੈਰਿਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈੱਲ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ 16 ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਫਸਾਏ ਗਏ 42 (ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਤੇ ਮਨੀਪੁਰੀ) ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 36 ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼, ਦਿੱਲੀ ਹੋ ਕੇ ਅਗਾਂਹ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਸਨ ਪਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈੱਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗ਼ਰਦ' ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ 16 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ 'ਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਾਰ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ 10 ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਅਤੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦੇ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਇਕ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 14 ਸਾਲ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਸੜਨਾ ਪਿਆ।

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਲ ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ "ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ" ਦੀਆਂ 'ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਭੰਨਣ' ਬਾਬਤ ਘੜੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਐਨੀਆਂ ਬੇਤੁਕੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਹੀ ਇਹ ਝੂਠ ਦਾ ਪੁਲੰਦਾ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਉੱਤਰਨ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਉਸ ਰੂਟ ਉੱਪਰ ਤਾਂ ਬੱਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਆਈ.ਬੀ. (ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਓਰੋ) ਦੇ ਮੁਖ਼ਬਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਖ਼ਬਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਫਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਕਿ ਆਈ.ਬੀ. ਮੁਸਲਿਮ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅੰਦਰ ਜਹਾਦੀ ਮੌਲਵੀਆਂ ਦੇ ਭੇਖ 'ਚ ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਲਗਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਣਭੋਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੇਸ ਬੁਣਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜਿਹੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ; ਉਲਟਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰਾਵਿੰਦਰ ਤਿਆਗੀ ਨੂੰ 2008 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਬਹਾਦਰੀ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਸੋਨੀ ਸੋਰੀ ਨੂੰ ਬੇਪੱਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਦੇ ਐੱਸ.ਪੀ. ਅੰਕਿਤ ਗਰਗ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ! ਮਨੀਪੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਹੋਰ ਵੀ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਕਤਾਂ ਜਾਂ ਫ਼ੌਜੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉੱਥੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿਰਲੇ ਟਾਵੇਂ ਹੀ ਹਨ।

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਹ ਸਿੱਟਾ

ਦੇਸ-ਪਰਦੇਸ

ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਇੰਜ ਬੇਖ਼ੌਫ਼ ਹੋ ਕੇ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਪਿੱਛੇ ਕੇਂਦਰੀ ਹਕੂਮਤ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਸਿਆਸੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਸੌੜੇ ਹਿੱਤ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਆਮ ਵਰਗੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਉਚੇ ਮੁਰਾਤਬੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਅਕਸ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁਧ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਇਸ ਤੋਂ ਐਨ ਉਲਟ ਹੈ। ਮਾਲੇਗਾਓਂ-ਪੁਣੇ ਆਦਿ ਦੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਹੱਥ ਸਾਬਤ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਘੇਰੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਦਰਅਸਲ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵੀ ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦੀ ਕੜੀ ਹਨ। ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 1993 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਲਾਤ ਬਿਲਕੁਲ 'ਆਮ' ਹਨ। ਜਦੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਲੜਾਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਹਾਏ-ਤੌਬਾ ਮਚਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ "ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ" ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਕੇ 'ਸੰਵਿਧਾਨਕ' ਲੜਾਈ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੜਦੇ। ਹੁਣ ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਹਕੂਮਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਗੂ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੜਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਜੰਗ ਛੇੜਨ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਾਹਿਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਦੋਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹਤਿਆਤੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤਹਿਤ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਨ। ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਬਰਾਮਦ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਕਿਤਾਬਾਂ ਰਸਾਲੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਮ ਵਿਕਦੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਹੁਕਮਰਾਨ ਬਾਦਲ ਧੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੇਸ 'ਚ ਫਸਾ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ ਅਵਾਮ ਅੰਦਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੋਕ ਰਾਇ ਲਾਮਬੰਦ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਮੰਚ ਸਰਗਰਮੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੜਾ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਇਕ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਧਾਂਦਲੀਆਂ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਬਾਦਲ ਧੜਾ ਕਾਬਜ਼ ਹੈ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਮੁਲਕ 'ਚ ਆਮ ਬੰਦੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ। ਉੱਪਰੋਂ ਸਿਤਮ ਇਹ ਕਿ ਹੁਕਮਰਾਨ ਜਮਾਤ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੀ 'ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ' ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੇ ਅਵਾਮ ਉੱਪਰ ਅਣ-ਐਲਾਨੀ ਐਮਰਜੰਸੀ ਥੋਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਜਮਾਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਪਰ ਉਹ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਨਾਲ ਰਜ਼ਾਮੰਦ ਹਨ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨਾ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਮੰਚ ਤੋਂ ਹੀ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਲੋਕ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗਿਣੇ-ਚੁਣੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਹੀ ਸਰੋਕਾਰ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ 'ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ' ਉਪਰ ਤਿੱਖੇ ਹਮਲੇ

'ਦੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' (25 ਸਤੰਬਰ 2012) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਜਸਟਿਸ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਲਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਬਾਰੇ ਸਖ਼ਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਹੁਕਮ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜੇ ਗੁੱਝੇ ਕਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜਸਟਿਸ ਸੁਲਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ: "ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰੱਟਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਵਲੋਂ ਅਸਲ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਕੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਰੜੇ ਹੱਥੀਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।" ਜਸਟਿਸ ਕੁਲਾਰ ਨੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮਾਟਿਆਣਾ ਥਾਣੇ 'ਚ 11 ਫਰਵਰੀ 2012 ਨੂੰ ਦਰਜ ਸਮੂਹਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਿੱਥੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੁੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੇਸ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰ ਕੇ ਐੱਸ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਟਿਹਰੇ 'ਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਤਲਬ ਕੀਤਾ। ਜਸਟਿਸ ਕੁਲਾਰ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤਖ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਡੀ.ਐੱਸ.ਪੀ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤਖ਼ੋਰੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੇਸ਼ਗੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ; ਜਦੋਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਓਰੋ ਦੀ ਐੱਸ.ਪੀ. ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਅਤੇ ਚਾਰ ਜਣੇ ਹੋਰ ਇਕ ਐਕਸਾਈਜ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹਨ; ਜਦੋਂ ਜਲੰਧਰ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਬਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਸ਼ਿਵਾਲੀ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਐਨਾ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਰੇਲ ਅੱਗੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਇੱਕ ਹੋਰ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ' ਕਮੇਟੀ

ਲਿਖਤੁਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ
ਫੋਨ: 408-915-1268

ਜਦ ਕਦੇ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਬਣਨ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲਦੀ ਹੈ, ਤਦ ਮੈਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਆਈ.ਏ.ਐਸ. ਅਫਸਰ ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸੁਣੀ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਕੌੜੀਆਂ-ਕੁਸੈਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲੇਖ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ। ਹਫਤੇ ਕੁ ਬਾਅਦ ਜਦ ਉਹ ਲੇਖ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਸਤੇ ਟਾਈਪ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੰਪਾਦਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਲੇਖ ਹਫ਼ਤਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸੱਤਾਂ-ਅੱਠਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਗਈਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ; ਸੋ, ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੇਟੈਸਟ ਗਿਣਤੀ ਭੇਜੋ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ 'ਅੱਪ-ਟੂ-ਡੇਟ ਫਿੱਗਰ' ਛਾਪ ਸਕੀਏ।

'ਵੋਹੀ ਬੇਢੰਗੀ ਚਾਲ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਥੀ, ਵੋਹ ਅਬ ਭੀ ਹੈ' ਦੇ ਸ਼ਿਅਰ ਅਨੁਸਾਰ ਤਦ ਵੀ ਲੱਖ ਸ਼ੁਕਰ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਵੀ 'ਪਹਿਲੀ ਬੇਢੰਗੀ' ਚਾਲ ਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ। ਜਿਹੜੀ ਚਾਲ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ 'ਬੇਢੰਗੀ' ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸ਼ਬਦ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਅਵੱਲੇ ਸ਼ੌਕ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਗੱਲ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਚਤਰ ਤੋਂ ਚਤਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਬਾਂਹ ਕੱਢ ਕੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ-ਪੂਰੀ ਗਿਣਤੀ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹਾਂ! ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਈਏ ਫੀਲਡ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਲਾਂ ਅਤੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਬ੍ਰੈਕਟਾਂ ਵਿਚ 'ਗੱਗਾ', 'ਸੱਸਾ' 'ਪੱਪਾ' ਵਗੈਰਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪਰਦੇਸ, ਸਭ ਥਾਂਈਂ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਣਨ, ਟੁੱਟਣ ਅਤੇ ਦੋਫਾੜ ਜਾਂ ਤਿਫਾੜ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਛਪਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੜੇ ਸਜੀਲੇ ਤੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਨਾਂਵਾਂ ਹੇਠ ਬਣੀਆਂ ਇਹ ਸਭਾ-ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਅਰਸੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਾਟੋ-ਧਾੜ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ 'ਜਥੇ-ਵੰਡੀਆਂ' ਹੀ ਹੋ ਨਿਬੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਦਲ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਦੇ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਸੱਜਣ ਦੂਜਾ ਦਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਨਾਮ ਅੱਗੇ 'ਕੌਮਾਂਤਰੀ' ਜਾਂ ਪਿੱਛੇ 'ਅਲਾਇੰਸ' ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ 'ਅਸਲੀ' ਤੇ 'ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ' ਦੱਸਣ ਲਈ ਅੱਡੀ-ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਵਪਾਰਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚਲੇ 'ਟ੍ਰੇਡ ਮਾਰਕ' ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਹੋਣ 'ਤੇ 'ਸਾਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੇੜ ਵਿਚ ਬੂਝਿਆਂ ਦਾ ਖੌਅ' ਵਾਲੇ ਅਖਾਣ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਾਮ ਖਾਤਰ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਮਿਸ਼ਨ' ਖੂਹ-ਖਾਤੇ ਹੀ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਾਂਝਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਭੁੱਲ ਕੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਅਸਲ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਮਝਦਿਆਂ ਖਿੱਚ-ਖਿੱਚ ਤੀਰ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਸ ਵਿਚੀਂ ਸਿੰਗ ਫਸਾਈ ਬੈਠੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਜੇ ਕੋਈ ਨੇਕ ਪੁਰਸ਼ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੇ, ਤਦ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਇਹੀ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਹੇ ਦੀਆਂ ਟੰਗਾਂ ਤਿੰਨ ਹੀ ਹਨ, ਚੌਥੀ ਤਾਂ ਹੈ ਈ ਨਹੀਂ!

ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਬਣਦੇ ਮਿਟਦੇ ਬੁਲਬੁਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਕਿਵੇਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਵੇਂ ਲੋਪ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੌਕ ਦੇ ਭਾਅ ਬਣਾਏ ਹੋਏ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਜਾਨਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕ ਦੀ ਹੱਡਬੀਤੀ ਸੁਣ ਲਉ।

ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆ ਸਾਂ। ਸਾਡੇ ਲਾਗਲੇ ਸਿਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇਕ ਹੋਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਾ ਮੇਰਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ ਭਰਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਮੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਈ; ਲੇਕਿਨ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਨਵੀਂ ਸਜੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਕੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਾ 'ਸਲਾਹਕਾਰ' ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਫੋਨ 'ਤੇ ਹੀ ਆ ਗਈ। ਕੁਝ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਧਾਈ ਵੀ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਹੈ ਨਾ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦਾ ਕਮਾਲ!

ਇਕਰਾਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਪਰ,
ਵਿਉਪਾਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਪਰ।
ਕਯਾ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ,
ਮਿਰੀ ਸਰਕਾਰ ਟੈਲੀਫੋਨ ਪਰ!

ਪਿੜ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਕੁੱਦੀ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣਨ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਹ ਵੀ 'ਕੌਮ ਦੀ ਸੇਵਾ' ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਸੰਸਥਾ ਹੈ। ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕੁ 'ਸਲਾਹਾਂ' ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵਾਲੇ ਭਖੇ ਹੋਏ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਇਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਬੇਤੁਕੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਮਾਰਿਆ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਰੱਤੀ ਭਰ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਾਂ। ਸੋ, ਮੈਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ 'ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼' ਤੇ ਆਪਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਸਲਾਹੂ ਵਾਲਾ ਫੀਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਾਹਿਆ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਹੀ ਕਰ ਲਿਆ।

ਇਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ 'ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ' ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਮੇਰੀ ਫੋਟੋ ਵੀ ਆਪਣੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਜ਼ੋਰਾਵਰਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਮੋਹਰੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕਦਿਆਂ ਅੱਠਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦਾ ਹੁਲੀਆ ਵਿਗਾੜਿਆ ਤਾਂ ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ 'ਗੁੱਝੇ ਮਕਸਦਾਂ' ਖਾਤਰ ਕਥਿਤ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਬਣ ਗਏ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਿਸ ਜਨਰਲ ਹਾਊਸ ਨੇ ਅਸਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਉਸ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰ ਸਾਂ। ਭਾਈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੁਰੇਵਾਲ ਦੀ ਕਰੜੀ ਘਾਲਣਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇਣ ਲਈ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸਮੁੰਦਰੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ 'ਜੈਕਾਰਿਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ' ਪਈ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇੱਧਰ ਜਦ ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਚਾਮਲ੍ਹ ਚਾਮਲ੍ਹ ਕੇ ਸੋਧੇ (ਅਸਲ 'ਚ ਵਿਗਾੜੇ ਹੋਏ) ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਸੋਹਲੇ ਗਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੋਕੀਂ ਕਾਲਾਂ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਜੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਹੜੇ ਕੈਲੰਡਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ? ਧੜੇਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈਆਂ 'ਸਖਤ ਲੋੜਾਂ' ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਮੇਟੀ ਵਾਲੇ ਟੱਸ ਤੋਂ ਮੱਸ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋ ਰਹੇ। ਸੋ, ਆਪਾਂ ਰੋਸ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਵੈਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਉਤਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰੀ ਵੀ ਨਾਲੇ ਮੋੜ ਦਿੱਤੀ।

ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਨੂੰ ਭੂਮਿਕਾ ਵਜੋਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੁਣ ਕਰੀਏ ਗੱਲ ਸਿਰਲੇਖ ਦੀ। ਮਹੀਨੇ ਕੁ ਭਰ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਨ ਪੰਜਾਬੀ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਇੱਥੇ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ' ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਦਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਅੱਗੇ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਜਥੇ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ' ਸ਼ਬਦ ਟੰਗੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਤੇ ਵੀ, ਕੋਈ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ' ਨਹੀਂ ਬਣੀ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਲਈ ਹੀ ਵਰਤੀਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 'ਸਰਵ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ, ਸਰਵ ਉਤਮ'। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ ਹੋਈ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਉਤਮ।

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਤਾਰਾ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ' ਬਣਾਉਣ ਜਾ ਰਹੇ 'ਸ੍ਰੀਮਾਨ' ਹੀ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਿਹੜੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਉਂਜ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਥੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਅਮੈਰਿਕਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ (ਏ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ.) ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਨੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਏ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਾਲੇ ਜਾਣਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਉਠੇ ਪੰਥਕ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਅਪਨਾਈ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਅਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਡਟ ਕੇ ਕੌਮਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਸਗੋਂ ਮੋਹਰੀ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ।

ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ-ਸੁੰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸਟਾਕਟਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਈਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਮੁਜਬ ਇਥੇ ਬਾਦਲ ਦਲ ਦਾ ਦਬ-ਦਬਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨੱਠ-ਭੱਜ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ 'ਕੁਝ ਕੁ' ਸਿੱਖ, ਸਿੱਖੀ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਧਨਾਢ ਟੱਬਰ ਦੇ ਜੀ ਹਜ਼ੂਰੀਏ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਬਾਦਲ ਦਲ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਥੱਲੇ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਨਵੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਾਉਣ।

ਇਹ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਵਿਚ 'ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਲਾ ਗੁੱਸਾ' ਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸੱਚਾਈ ਵੀ, ਪਰ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਗੰਭੀਰ ਧਿਆਨ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੀ ਉਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੂਰੀ ਵਾਹ ਲਾ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਮ ਵਾਲੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ' ਨੂੰ ਚਾਘੀਆਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਥਾਪੜਾ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ! ਇਸ ਵੇਲੇ ਬਾਦਲ ਦਲ ਦਾ ਇਕ 'ਵਿੰਗ' ਬਣੀ ਹੋਈ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਾਲੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਇਹ ਥਾਪੜਾ ਹੀ ਸਿੱਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਟਾਕਟਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਤੌਖਲੇ ਨਿਰਮੂਲ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮੈਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਦਿਲਚਸਪ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਬਣਨ ਦਿਉ ਜੀ ਨਵੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ! ਕਿੰਨੇ ਸਿੰਘ ਹੋਰ 'ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਹਿਬ' ਕਹਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਕਈ ਜੂਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਕਈ ਸਕੱਤਰ, ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਐਗਜੈਕਟਿਵ ਮੈਂਬਰ, ਮੈਂਬਰ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਸਲਾਹਕਾਰ...ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਨਵੇਂ ਅਹੁਦੇ ਬਣਨਗੇ...ਹੈ ਨਾ ਨਵੀਂ ਕਮੇਟੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀਆਂ ਮੌਜਾਂ!! ਨਾਲੇ ਹਾਅ 'ਬਾਹਰ' ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੀ ਪਾਰਟੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਚੂੰ-ਚਰਾਂ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਐ, ਇਹਨੂੰ ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰਾਉਣਗੇ ਹੀ 'ਸਾਡੇ ਬੰਦੇ'!"

ਅੰਤਿਕਾ: ਹਥਲਾ ਲੇਖ ਜਦ 'ਇਹੀ ਵਾਰਤਾਹ' ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ, ਤਦ ਇਕ ਤਾਜ਼ਾ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਉਤੇ ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਪੈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਗਠਿਤ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ' ਸ਼ਬਦ ਨਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸੇ ਖ਼ਬਰ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਛੇ-ਸੱਤ ਜਗ੍ਹਾ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਮ ਪ੍ਰਚਲਤ ਸਿੱਖ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਜੀ.ਪੀ.ਸੀ. ਦਾ ਹੋਰ ਕੀ ਮਤਲਬ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ?

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ 'ਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਮਿੱਤਰਤਾ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
Sandhugulzar@yahoo.com

ਮੇਰੀ ਰਚਨਾਕਾਰੀ ਵਿਚ ਕਸੌਲੀ ਦਾ ਬੜਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਮੈਂ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਕਸੌਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਲ ਵਿਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵਧ ਵਾਰੀ। ਉਥੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਘਰ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਰਿਣੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ 12-14 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮਨਾਏ ਗਏ 'ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ' ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਮੇਰੀਆਂ ਪਰਬਤ ਫੇਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਖਰ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਕਿ ਪੂਰੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਕੇਵਲ ਮੈਂ ਹੀ ਸਾਂ। ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਰਚਾਏ ਗਏ ਇਸ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਸੀ। ਬਹੁਤੇ ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਲੇਖਕ ਬਣੇ। ਕੁਝ ਉਹ ਵੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਉਹਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਲਾਹੌਰ ਤੋਂ ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸਲੀਮਾ ਹਾਸ਼ਮੀ ਵੀ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਾਂ ਸਨ: ਸ਼ੋਭਾ ਡੇਅ, ਬੱਚੀ ਕਰਕਾਰੀਆ, ਮਨੀ ਸ਼ੰਕਰ ਅਈਅਰ, ਯਸ਼ੋਧਰਾ ਡਾਲਮੀਆ, ਭੈਚੰਦ ਪਟੇਲ, ਮਧੂ ਜੈਨ, ਹਰੀਸ਼ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁਨੀਤ ਅਈਅਰ, ਜਨਰਲ ਕਮਲ ਡਾਵਰ, ਗਿਲੀਅਨ ਰਾਈਟ, ਰਾਜਾ ਭਸੀਨ, ਦੀਪਤੀ ਨਵਲ, ਦੀਪਾ ਰਾਘਵਨ, ਹੀਰੂ ਬਿਜਲਾਨੀ, ਮਾਲਵਿਕਾ ਸੰਘਵੀ, ਕਿਸ਼ੀ ਸਿੰਘ, ਰਾਹੁਲ ਬੋਸ, ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਚੌਧਰੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਅਸ਼ੋਕ ਚੋਪੜਾ। ਨਿਰੂਪਮਾ ਦੱਤ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਵੀ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਦਾ ਬੇਟਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਪਰ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਲੇਖਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ।

ਇਸ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਜਾਂ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਲੱਭਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਲਭਿਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਸੌਲੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਹਿਸਟਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਤੇ ਸੁਨੀਤ ਅਈਅਰ ਉਸ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਚੇਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸੋਮਾ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਹੈ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਮਰਿਆਦਾ ਬਾਰੇ ਉਹਦੇ ਜਿੰਨੇ ਹੀ ਚਿੰਤਤ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸਾ ਸੀ, ਦੇਸ਼ ਵੰਡ, ਅਤਿਵਾਦ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਚਨਾ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੇਲ'-ਸਾਰੇ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਤੋੜਾ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸੰਬੰਧਾਂ ਉਤੇ ਟੁਟਦਾ ਸੀ। ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਕਸੌਲੀ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾ ਵੜਦੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਨੇ ਵੀ ਲਾਹੌਰ ਜਾ ਕੇ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਮਨੀ ਸ਼ੰਕਰ ਅਈਅਰ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕੀ ਉਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਪੂਰਾ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬੀ ਏਸ਼ੀਆ ਸੁੱਖ ਦੀ ਨੀਂਦੇ ਨਹੀਂ ਸੌਂ ਸਕਦਾ। ਜਦੋਂ ਫੈਜ਼ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸਲੀਮਾ ਹਾਸ਼ਮੀ ਨੇ ਅਪਣੇ ਵਾਲਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਅਪਣੀ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਲਿਖੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਭਾਗ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਫੈਜ਼ ਨੇ ਫਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਭੜਕਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਰੋਤੇ ਮੂਕ ਵੇਦਨਾ ਵਿਚ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਸਾਹ ਵੀ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਫੈਜ਼ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਿਅਰ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ੋਭਾ ਡੇਅ ਤੇ ਬੱਚੀ ਕਰਕਰੀਆ

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਰੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧਾ ਸਿਹਰਾ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੋਭਾ ਡੇਅ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਸਮੋਈ ਵਾਸਨਾ ਤਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ। ਵਾਸਨਾ, ਵਿਸਕੀ ਤੇ ਵਿਦਵਤਾ ਦੇ ਮੁਜੱਸਮੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ 164 ਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਫਰੀ ਥਿੰਕਰਜ਼ ਪਰੇਅਰ ਬੁੱਕ' (ਸੁਤੰਤਰ ਸੋਚਾਂ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਨਿੱਤਨੇਮ) ਨੀਲਾਮ ਹੋਈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਬੋਲੀ 51,000 ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਟੁੱਟੀ। ਤੇ ਬੋਲੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬਿੱਲੀ ਗਿੱਲ ਸੀ ਜੋ ਚਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਬਿਲਾਨਾਗਾ ਕਸੌਲੀ ਆਉਂਦਾ। ਉਂਜ ਕਸੌਲੀ ਫੇਰੀ ਵਿਚ ਮਾਲੀ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਉਹ ਬੰਦੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਹ ਤੋਂ ਵਧ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਪਰਬਤੀ ਮਹਿਮਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਡਗਸ਼ਈ ਵਸਨੀਕ ਆਨੰਦ ਸੇਠੀ ਨੇ ਸ਼ਿਮਲਾ, ਡਗਸ਼ਈ ਤੇ ਕਸੌਲੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜ਼ੀ, ਬਿਸ਼ਪ ਕਾਟਨ ਰੌਬਰਟ ਤੇ ਬੜੋਗ ਆਦਿ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਉਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਦਯਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਤਿੰਨ-ਦਿਨਾਂ ਉਤਸਵ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਿਥਿਹਾਸਕ ਹਾਸਾ ਵੀ ਆਇਆ ਤੇ ਰੋਣਾ ਵੀ। ਹਾਸਾ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਪਹਾੜੀ ਟਿਕਾਣੇ ਵਿਚ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਉਤਸਵ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਊਂਦੇ ਜੀਅ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਉਤੇ ਮੋਹਰ ਲੱਗੀ। (ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕ ਜਾਮ ਰਾਹੁਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਦੋਸਤ ਨੀਲੋਫਰ ਬਿੱਲਮੋਰੀਆ ਦੇ ਨਾਂ।) ਰੋਣਾ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰੀ ਕਸੌਲੀ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਿੰਜੌਰ, ਕਾਲਕਾ ਤੇ ਪਰਵਾਣੂ ਵਾਲਾ ਬਾਈਪਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਿਆ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲਦਾ ਰਹੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਅਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ 100ਵੇਂ ਵਰ੍ਹੇ ਵਾਲੇ ਉਤਸਵ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੇ।

ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ

ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੋ ਹੀ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨ ਸਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਮਸੀਤ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਰਿਸਾਲਦਾਰ ਤਾਏ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਜੰਗ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਉਤੇ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਣ ਉਤੇ ਬਣਵਾਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੰਡ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਿੱਖ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਜਬਰੀ ਚੁੱਕਣ ਆਏ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 27 'ਤੇ)

aapka colors
jus punjabi
The 1st American-Punjabi TV Channel
ARY NEWS
CINESTARZ ENTERTAINMENT
Presents
SUGA BUILDERS & CONSTRUCTION
COMMERCIAL & RESIDENTIAL JASBIR SUGA 708-715-1734
SHRADDHA PANDIT
ISHITA SARKAR
Our Media Partners
Hi India
Chann Pardesi
BOLLYWOOD & DESI SONGS WITH LIVE BAND
BOLLYWOOD KING
MIKA SINGH
On Friday, October 26, 2012 @ 8:30pm
Tickets: $39 $55 $75 VIP & VVIP
follow us on YouTube mikasinghchicago
Sears Centre
FOR MORE INFO CALL:
Rafi: 773-441-7904
Fawad: 847-909-3798 • Adnan: 312-835-3832
5333 Prairie Stone Parkway • Hoffman Estate, IL 60192 Tel: 847-649-2222
• Harbir Virk: 847-942-9046 • Harvinder S. Billa: 708-228-8520 • Narinder S. Sra: 630-205-9264
• Gulzar Singh: 708-774-2999 • Raju Shah 847-962-7641 • Anish Shan 224-715-5991
ATLANTIC VIDEO (AAMIR KNAN) 773-338-3600 • ALMANSOOR VIDEO 773-764-7576 • KWICK PANTRY (LOMBARD) 630-268-9574
• KWICK PANTRY (WOODRIDGE) 630-960-4266 JAI HIND (SCHAUMBURG) 847-490-9855 • MILWAUKEE INDIAN GROCERIES 414-771-3535
• MAYURI IN NAPERVILLE 630-357-1738 • SINGH GROCERS 847-241-5189 • SHAMIANA (SCHAUMBURG) 847-301-8500
DESI BAZAR-630-893-8049 • GLENDALE HEIGHTS SPICE N RICE-630-717-9103 • AMBICA-847-364-5447
FOR SPONSORSHIP CALL: ZEHRA: 773-719-9267 • MOE (773) 317-6200
Buy Tickets online: www.megastarslive.com • www.searscentre.com
OUR SPONSORS: • Andaaz Jewels • Strike Ten • Suga Builder
• National Bank Card • Punjab Auto Werks • Combined Oil
• Sajmil Construction • Amar Carpets • Universal Accounting Services • Medstar
• Brar Dentistry • Murad Studio • India House • Harsh Bhatt-Indian Pharmacist
www.graceprinting.com

ਡਾ. ਸੱਯਦ ਤਾਜ ਦੀ ਹਮਾਇਤ 'ਚ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਸਮਾਗਮ

ਡਿਟਰਾਇਟ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): 6 ਨਵੰਬਰ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਯੂ ਐਸ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਡਾ. ਸੱਯਦ ਤਾਜ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਲੰਘੀ 6 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਇਥੇ ਪ੍ਰੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਇਕ ਫੰਡਰੇਜ਼ਰ ਸਮਾਗਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਵੀ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸਥਾਨਕ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਉਘੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਕ ਭਾਰਤੀ ਸਾਥੀ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਚੋਣ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਡਾ. ਸੱਯਦ ਦੀ ਡਟਵੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਡਾ. ਤਾਜ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕੀਏ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਹ ਇਕ ਨਵਾਂ ਪੰਨਾ ਸਿਰਜ ਰਹੇ ਹੋਵਾਂਗੇ। ਰਮਨ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਾਥੀ ਭਾਰਤੀ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬਣ ਸਕੇਗਾ। ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਖੇਪ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੌਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਡਾ. ਤਾਜ ਨੂੰ ਹਰ ਹੀਲੇ ਜਿਤਾਉਣ।

ਡਾ. ਸੱਯਦ ਤਾਜ ਨੇ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਉਹ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਹ ਸਭ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੇਵਾ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਟਿੱਲ ਲਾਉਣਗੇ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਸੱਯਦ ਬਹੁਤ ਡਟਵਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਏਸ਼ੀਅਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਲਡਵਾਈਡ ਟਰੈਵਲ, ਅਟਾਰਨੀ ਜੱਸੀ ਸਚਦੇਵ, ਦਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ, ਨਵਦੀਪ ਗਿੱਲ ਤੇ ਬਿਕਰਮ ਸੰਧੂ (ਪਿੰਡ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ), ਕਰਨਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਅਤੇ ਰਾਣੀ ਮਾਹਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਸੰਧੂ, ਗੁਰਭਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਤੇਜਕਿਰਨ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੁੱਖੀ ਨਰਵਾਲ, ਰਸਟੀ ਸਿੰਘ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਭਾਨ ਗਰਗ (ਵਿੰਡਸਰ), ਜਸਵੰਤ ਢਿੱਲੋਂ, ਹਾਰਵੀ ਘੁੰਮਣ, ਅਵਤਾਰ ਮਾਵੀ, ਸੁਖੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਜਗਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਜਗਜੀਤ, ਕੰਵਲ ਨਰਸਿੰਘੀਆ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਾਠ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੱਧੂ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੱਧੂ, ਦਿਲਬਾਗ ਭੰਗੂ, ਦਿਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਿੰਦਰ ਮਾਹਲ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਗਿੱਲ, ਸੰਨੀ ਗਿੱਲ, ਵਿੱਕੀ ਗਿੱਲ, ਹਰਮਨ ਗਿੱਲ, ਯੁਵਰਾਜ ਗਿੱਲ, ਸ਼ੌਕੀਨ ਅਟਵਾਲ, ਰਾਜੂ ਅਟਵਾਲ, ਮਨਿੰਦਰ ਅਟਵਾਲ, ਤਰਨ ਢੀਂਗਰਾ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਚੋਪੜਾ ਤੇ ਪੰਮੀ ਕਪੂਰ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜਿਹੜੇ ਸੱਜਣ ਜ਼ਰੂਰੀ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾ. ਸੱਯਦ ਤਾਜ ਨੂੰ ਮਾਲੀ ਤੇ ਹੋਰ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਗੁਰਮੇਲ ਗਰੇਵਾਲ, ਪਾਲ ਗਿੱਲ, ਜੈਰੀ ਸਿੰਘ, ਰਮੇਸ਼ ਵਰਮਾ, ਬਲਦੇਵ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਗੁਰਬਚਨ ਮਾਨ, ਗੁਰਬਚਨ ਖਾਲਸਾ, ਊਧਮ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ (ਸਿਸਟਾਰ ਮਾਰਟਗੇਜ), ਰਾਜ ਸਿਆਨ, ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਧਨੋਆ, ਸੁੱਖੀ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਰਜੁਨ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ, ਸੁਖਵੰਤ ਗਿੱਲ, ਬਾਬ ਖਹਿਰਾ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਢੋਲੀ, ਰਾਜ ਸਾਹੀ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੱਧੂ, ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਵਿਰਕ, ਜਗਜੀਤ ਰੋਮਾਣਾ, ਜਸਵੀਰ ਸਹੋਤਾ, ਮਨਜੀਤ ਨੰਨਣ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਭੁੱਲਰ, ਬਿਕਰਮ ਗਰੇਵਾਲ, ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ, ਅਮਰੀਕ ਰਾਏ, ਰਤਨ ਸੇਖੋਂ, ਕੁਲਬੀਰ ਗਿੱਲ, ਹਰਮੋਹਨਜੀਤ ਬੈਂਸ, ਸੋਨੂੰ ਸੰਧੂ, ਰੂਬਲ ਨਿੱਜਰ, ਸੁੱਖਾ ਸੇਖੋਂ, ਰਵਿੰਦਰ ਥਿੰਦ ਅਤੇ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਵਹੀਦ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਟੀਨਾ ਦੱਤਾ ਨਾਲ ਪਾਈ ਗੁਜਰਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੇ ਖੂਬ ਧਮਾਲ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਵੋਂਗ ਸੈਲੀਬਰੇਸ਼ਨਜ਼ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਕ੍ਰਿਏਸ਼ਨਜ਼ ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਵਿਚ 6 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਡਾਂਡੀਆ ਧਮਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਡਾਂਡੀਆ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਨੇ ਟੀਨਾ ਦੱਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਲੀਵੁਡ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਖੂਬ ਰੱਜ ਕੇ ਧਮਾਲ ਪਾਈ। ਟੀਨਾ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰਾ ਸੀ। ਟੀਨਾ ਦੱਤਾ ਬੰਗਾਲੀ ਕਲਾਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਪਛਾਣ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਸ਼ੋਅ 'ਉਤਰਨ' ਵਿਚ ਇੱਛਾ ਦੇ ਰੋਲ ਕਰਕੇ ਬਣੀ।

ਟੀਨਾ ਦੱਤਾ

ਧਮਾਲ ਪਾ ਰਹੇ ਲੋਕ

ਰੰਗ ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਵਿਚ ਸਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਅਤੇ ਲੱਕੜ ਦੇ ਡੰਡਿਆਂ ਦੀ ਤਾਲ ਉਤੇ ਨਵਰਾਤਰੀ ਦਾ ਤਿਓਹਾਰ ਪੂਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ। ਲੋਕ ਪੂਰੀ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਲੀਵੁਡ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਗਰਬਾ ਅਤੇ ਡਾਂਡੀਆ ਰਾਸ ਨਾਚ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਟੀਨਾ ਦੱਤਾ ਹਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਤਾੜੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਟੀਨਾ ਨੇ ਵੀ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇਖਦਿਆਂ 'ਕੇਮ ਛੋ' ਆਖ ਕੇ ਹਾਲ ਪੁਛਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰੰਤ ਜਿਉਂ ਗਰਬਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਚੱਲ ਸੋ ਚੱਲ ਰਹੀ। ਬਿਹਤਰੀਨ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਤੇ ਜਨਾਨਾ ਨ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸੁਨੀਲ ਸ਼ਾਹ, ਧਰੁਤੀ ਗਲਾ ਅਤੇ ਮੇਹੁਲ ਜੱਜ ਬਣੇ। ਬਿਹਤਰੀਨ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵਾਲੇ ਜੋੜੇ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮੇਹੁਲ ਅਤੇ ਧਰੁਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਹਾਲ ਵਿਚ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਂਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਦੇ ਸਟਾਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਉਘੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਵਿਚ ਸਟੇਟ ਅਸੈਂਬਲੀ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜੌਹਨ ਲਾਰੈਂਸ, ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਨਰੇਨ ਪਟੇਲ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰੀਆ ਕਾਂਤ ਪਟੇਲ, ਜਾਲਾ ਰਾਮ ਟੈਂਪਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਚਿਰਾਊ ਪਾਰਿਖ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਧੀਤੂ ਭਗਵਾਕਰ, ਬੀਨੂ ਪਟੇਲ ਅਤੇ ਐਫ ਆਈ ਏ ਦੇ ਫਾਊਂਡਰ ਸੁਨੀਲ ਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਉਘੀ ਹਸਤੀ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣਾ ਵੱਡਾ ਗ੍ਰਹਿ ਲੱਭਿਆ

ਲੰਦਨ: ਪੁਲਾੜ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦੁੱਗਣੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਇਕ ਗ੍ਰਹਿ ਖੋਜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀਰੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਪੱਥ 'ਤੇ ਤਾਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੰਗੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਮਕਦਾ ਚਟਾਨਾਂ ਵਾਲਾ ਇਹ ਗ੍ਰਹਿ ਜਿਸ ਨੂੰ '55 ਕੈਂਸਰੀ ਈ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਰਕ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਤੋਂ 40 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰ੍ਹੇ ਦੂਰ ਹੈ।

ਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੀਬੀ ਰਿੱਧੀ ਕੌਰ ਲਾਵਾਂ ਸਮੇਂ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਤਿੰਨ ਰੋਜ਼ਾ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਏ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ।

ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਹ ਰਹੀ ਕਿ ਸ. ਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੀਬੀ ਰਿੱਧੀ ਕੌਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਵੀ ਇਸ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਦੌਰਾਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਇਸ ਸੁਭਾਗ ਜੋੜੀ ਨੇ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ ਵੀਡੀਓ ਕੈਸੇਟਾਂ ਦਾ ਸਟਾਲ ਵੀ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਥਾਨਕ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਸ ਦੇ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਇਸ਼ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਮੀਪ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟੋਲੀਡੋ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਕਾਸ ਮੰਚ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ, ਸਪਰਿੰਗਫ਼ੀਲਡ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ।

ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾਵਾਲੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਸੰਗਤ ਨੇ ਇਹ ਸਾਲਾਨਾ ਸਮਾਗਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਸ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸੰਥਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਡੇਅਟਨ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਪੁਰਬ ਮਨਾਇਆ

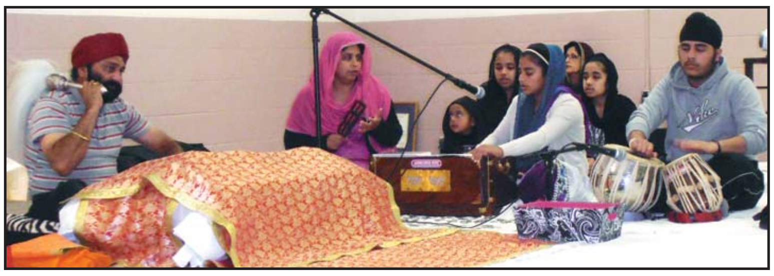

ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ਰਵਜੋਤ ਕੌਰ, ਗੁਨਵੀਨ ਕੌਰ, ਹਰਲੀਨ ਕੌਰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਡੇਅਟਨ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਇਥੇ ਬੀਵਰ ਕਰੀਕ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸੰਗਤ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਪੁਰਬ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ। ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਸਜੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰਤਨ, ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰਤਨ, ਬੀਬੀ ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਰਵਜੋਤ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਗੁਨਵੀਨ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਹਰਲੀਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਕਾਕਾ ਮਾਨਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ ਨੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਦੀ ਜੀਵਨੀ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ। ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ ਨੇ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁਟ ਵਰਤਿਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਹੋਏ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਗਰਮਾ ਗਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 10 ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ 'ਚ ਧਸ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਧਰ ਜਦੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਰਾਹੁਲ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕਸੂਤੇ ਘਿਰ ਗਏ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਚੌਧਰੀ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਵਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 70% ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਫਸ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਹਲਫਨਾਮਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2009 ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ 'ਤੇ ਉਂਗਲ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸ਼ਰਮਸ਼ਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

Clay Oven

We Cater!
For all occasions
Up to 10,000 people
All live cooking on the spot.

Lunch Buffet
11am-3pm
$7.95

Dinner 20% off

Call for packages today
Ph: 847-219-7432
855 East Schaumburg Rd., Schaumburg, IL 60194
Ph: 847-524-3007

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਵੇਚਣ/ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

Ph: (734) 612-9984

Either Buying or Selling a Home in Michigan
"Always Go with the Winner"

COLDWELL BANKER

44644 Ann Arbor Road Plymouth, MI 48170
Email: KarnGill@Hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

Bhangra, Masti with
DJ Soni

ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਓਹਾਇਓ, ਇਲੀਨਾਏ, ਕੈਨਟਕੀ

Birthday party, Anniversary, Marriage, Jaago, Graduation, or any celebration.

ਜਨਮ ਦਿਨ ਪਾਰਟੀ, ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ, ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ, ਜਾਗੋ, ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੋਨੀ ਡੀ ਜੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

Full Service DJ
We Travel All Over USA
Ph:513-600-4447
e-mail: djsoni718@gmail.com

We Provide Bhangra Group & Dholi Also.

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਮੁਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਫੇਲ੍ਹ-ਦਾਖਾ

ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਦਾਖਾ ਤੋਂ ਦੋ ਵਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਸ. ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਆਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਾਡੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ

ਸਵਾਲ: ਆਪਣੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਦਸੋ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਏ?

ਜਵਾਬ: ਮੇਰੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਦਾਖਾ ਮੇਰੇ ਹਲਕੇ ਕਾਰਨ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ ਉਂਜ ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਬਿਲਾਸਪੁਰ ਹੈ ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਪੱਖੋਂ ਬਹੁਤ ਸਰਗਰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਵੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਮਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੰਨ 1978 ਵਿਚ ਮੈਂ ਐਸ. ਜੀ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਚੋਣ ਲੜੀ। 1992 ਵਿਚ ਹਲਕਾ ਦਾਖਾ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਬਣਿਆ। ਫਿਰ 2002 ਵਿਚ ਇਸੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਜਿਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ (ਦਿਹਾਤੀ) ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਾਂ।

ਸਵਾਲ: 2007 ਵਿਚ ਚੋਣ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਹਾਰ ਦੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਬਣੇ?

ਜਵਾਬ: ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਅਕਾਲੀ ਪੱਖੀ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਨਾਲ 2002 ਵਿਚ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ 2007 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਟਾ ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕਈ ਭਰਮਾਊ ਨਾਅਰੇ, ਝੂਠੇ ਵਾਅਦੇ, ਅਫਵਾਹਾਂ ਤੇ ਪੈਂਤੜੇਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਜੋਰ ਰਖਿਆ। ਅਸੀਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਝੂਠੇ ਲਾਰੇ ਹਨ। ਸੋ ਭਰਮਾਊ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਪੈ ਗਈ।

ਸਵਾਲ: 2012 ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਗਿੱਲ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜੀ, ਜੇਤੂ ਵਿਧਾਨਕਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਵਾਲਕ ਨੂੰ 69131 ਵੋਟ ਪਈਆਂ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ 63814 ਵੋਟਾਂ। ਫਰਕ 5317 ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 7729 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀ? ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਗਠਜੋੜ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੋਗੇ?

ਜਵਾਬ: ਹਾਰ ਦੇ ਤਾਂ ਕਈ ਕਾਰਨ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਹੈ ਸੀ.ਪੀ.ਐਮ. ਤੇ ਸੀ.ਆਈ.ਪੀ. ਦੀ ਚਾਰ ਪੰਜ ਹਜਾਰ ਵੋਟ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਪਈ ਤੇ ਬਸਪਾ ਦੀ ਵੋਟ ਵੀ ਸਾਡੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਹੀਂ ਭੁਗਤੀ। ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਚੋਣ ਵਿਚ ਅਸਰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਜੋ ਵੀ ਗਠਜੋੜ ਕਰੇਗੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹਾਂ।

ਸਵਾਲ: ਅਕਸਰ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਝੂਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹਨ ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ?

ਜਵਾਬ: ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰਾਂ ਤੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵੀ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਡਰਾ ਧਮਕਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਵੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਸ਼ੇ ਤੇ ਨੋਟ ਵੰਡ ਕੇ, ਝੂਠੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਕੇ ਚੋਣ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਲਈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਪਾਲਸੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ, ਹੋਰ ਕਈ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਪਰ ਪੂਰੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ। ਭਰਮਾਊ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚੋਣਾਂ ਤਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਸਿਆਵਾਂ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਮੁਹਾਜ 'ਤੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਚਲਣ ਵਾਲੀ, ਜਲਦੀ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਜਾਏਗਾ।

ਸਵਾਲ: ਦਾਖਾ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੋਧੀ ਜੇਤੂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਵਾਲਕ ਅਕਸਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਖਾਸ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਕੀ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਇਹ ਸਭ ਸਿਆਸੀ ਬਿਆਨਬਾਜੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਹੱਦਬੰਦੀ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਕਈ ਹਲਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਾਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਹਲਕੇ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਚੌੜੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ, ਸੀਵਰੇਜ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ, ਵਾਟਰ ਸਪਲਾਈ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਈ, ਸਿਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ।

ਸਵਾਲ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਦਲਣ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਉਠੀ। ਕੀ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਸਭ ਠੀਕ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ ਬਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਅਹੁਦੇ ਤੇ ਸਦਾ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਿਸ ਨੇ ਮੁਖ ਮੰਤਰੀ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਜੋ ਵੀ ਮੁਨਾਸਿਬ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਤਬਦੀਲੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਕਹਾਂਗਾ ਕੈਪਟਨ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਲੀਡਰ ਜਾਖੜ ਸਾਹਿਬ ਹੋਰ ਤਗੜੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਜੋਰਦਾਰ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ, ਤਿੱਖਾ ਰੁੱਖ ਅਪਨਾਉਣ ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ।

ਸ. ਦਾਖਾ (ਸੱਜੇ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਇਕ ਪੁਰਾਣੇ ਮਿੱਤਰ ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸੱਤੀ) ਭੱਠਲ ਨਾਲ

ਸਵਾਲ: ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਕਸ ਵਧਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਪ੍ਰਚੂਨ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਿੱਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਖਿਆਲ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਮੰਡੀ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਬੜੀ ਤੱਰਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਵਾਲਮਾਰਟ ਤੇ ਕਾਸਕੋ ਵਰਗੀਆਂ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਉਥੇ ਜਾਣਗੀਆਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪੈਸਾ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧੇਗੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੋਲ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਸਕੀਮਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਹੈ ਪਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਸੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਹ ਸਰਕਾਰ 2 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਬੋਝ ਲੱਦ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਟੈਕਸ ਬਰਾਬਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰੇਆਮ ਚੋਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਿਰਫ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਮੁਫਤ ਦੇਣ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਮਗਰੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਗਲਤਾਨ ਹੈ, ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਬੇਰੁਜਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨ ਭਟੇਕਗਾ ਹੀ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਲਭਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਭੱਤਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੂਸਰਾ, ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਨਸ਼ਾ ਨਾ ਆਵੇ, ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਤਾਂ ਨੌਜਵਾਨ ਬੇਰੋਜਗਾਰ, ਉਪਰੋਂ ਨਸ਼ੇ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਪੀੜੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਬਾਰਡਰ ਸਟੇਟ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਖਤ ਕਦਮ ਚੁਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕੋਹੜ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਤੋਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁਧ ਅੰਦੋਲਨ ਛੇੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰੇ ਦਾ ਸਬੱਬ?

ਜਵਾਬ: ਮੇਰਾ ਇਹ ਨਿਜੀ ਦੌਰਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਯਾਰ ਦੋਸਤ, ਸਨੇਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਨ। ਮੈਂ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਫਾਊਡੇਸ਼ਨ ਦਾ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਬਾਵਾ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਇਕੱਠੇ ਆਏ ਸੀ। ਅਸੀ ਇਥੇ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਥਾਂਵਾਂ-ਟੋਰਾਂਟੋ, ਸਰੀ, ਕੈਲਗਰੀ, ਐਡਮੰਟਨ, ਸਿਆਟਲ ਆਦਿ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ। ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਕੈਲੀਫੋਰੀਨਆ ਵਿਚ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ, ਬੇਕਰਜ਼ਫੀਲਡ, ਐਲ.ਏ. ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ, ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ, ਮਿਲਵਾਕੀ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੇ ਸਨੇਹੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਥੋਂ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਲੋਕ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ?

ਸਵਾਲ: ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਸੰਦੇਸ਼?

ਜਵਾਬ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀਰ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਰੂਰ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸਟਾਕਟਨ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 100 ਸਾਲਾ ਸਥਾਪਨਾ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਤੇ ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਢੁਕਵੀਂ ਯਾਦ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈ ਸਕਣ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਖਾਤਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਆਜਾਦੀ ਦਾ ਜੋ ਸੁਖ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੱਸੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਯਾਦਗਾਰ ਵਿਰੁਧ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਖੇ ਥੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇੜੇ ਉਸਾਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਯਾਦਗਾਰ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਇਕ ਲੋਕ ਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਕੁਝ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਰਨ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚਾਲੇ ਤਕਰਾਰ ਵੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਲੈਣ ਦੇਣ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਭਾਈ ਰਾਜੋਆਣਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਐਲਾਨਣ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਦੇ ਅਸ਼ੋਕ ਦਿਉਰਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਉਕਸਾਵੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਾਹੌਲ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਦੌਰ ਮੁੜ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਾਹੌਲ ਸੁਧਾਰਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਲਗਿਆ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਜਾਨਾਂ ਵੀ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰ ਉਸਾਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜਨਤਕ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਬਣੇ ਅਜਾਇਬ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੋਲੋਂ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ (ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ) ਨੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਏ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਇਹ ਮੰਗ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਬੱਸ ਭਾੜੇ ਵਧਾਏ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਬੋਝ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਬੱਸ ਭਾੜੇ 20% ਵਧਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਧੇ ਪਿੱਛੋਂ ਬੱਸ ਕਿਰਾਇਆ 79 ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ 66 ਪੈਸੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਸੀ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਰੋਡਵੇਜ਼ ਤੇ ਪੀ.ਆਰ.ਟੀ.ਸੀ. ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਜਦਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਕੋਲ 3800 ਬੱਸਾਂ ਹਨ। ਉਂਜ ਬੱਸ ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦਾ ਚੁਫੇਰਿਓਂ ਵਿਰੋਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬੱਸ ਕਿਰਾਇਆਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਹੈ।

Syan Video Production, Inc.

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ
ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video & Digital Photo Production

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)
Live Video Display With Large Screens
DJ Service with Laseer Lights
Call Toll Free: 1-800-RAJ-SYAN
(with 17 years Experienced)

Call:734-261-0936 or 734-890-1767
e-mail: raj@syanvideo.com or visit at:
www.syanvideo.com

DIAMOND RESIDENTIAL MORTGAGE CORPORATION

$ave Thousands Now!!
REFINANCE & PURCHASE LOANS
Conventional, FHA, VA, USDA, Jumbo and HARP Loan Programs

Pramodh Singh (Preet)
Senior Loan Officer | NMLS #215526
Cell: (847) 814-8825

3701 Grand Ave. • Suite E • Gurnee, IL 60031
Phone: (847) 775-2180 • Fax: (866) 286-8036
Email: pramodh.singh@thedrmc.com
www.diamondresidential.com

Illinois Residential Mortgage Licensee. Programs available to qualified borrowers. Rates and programs subject to change without. notice. Underwriting terms and conditions apply.

Radio Chann Pardesi ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ
ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ

ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ
www.channpardesi.com ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ, ਫੋਨ: 815-557-4991
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ:219-670-4579

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ
ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ
www.011india.com

$25 3,000 Minutes
$50 • $100 Available

✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼
✓ ਘਰੋਂ, ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋ
✓ ਇਕ ਮਿੰਟ ਗੱਲ, ਇਕ ਮਿੰਟ ਦੇ ਪੈਸੇ
✓ ਮਿੰਟ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਤਿਆਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਣਗੇ

ਸਾਨੂੰ ਗਾਹਕ ਭੇਜੋ ਤੇ ਫਰੀ ਮਿੰਟ ਲਵੋ !
ਇਕੋ ਡੀਲ ਤੇ ਦੋ ਨੰਬਰ ਕੱਠੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ
Limited Time Offer. Restrictions & Fees Apply.

800-914-1013 • 408-726-6103

ooraa

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ
ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ?

- ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਸੁਖਾਲੀ ਕਰੋ
- ਤੁਹਾਡੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ
- ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ
- Bankruptcy ਤੋਂ ਬਚੋ !
- ਸਾਰੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਇਕੋ Monthly Payment ਬਣਾਓ

- Achieve financial peace of mind
- Get the fast results
- 100% confidential
- Prevent wages garnishment and bank levies

We work in USA & Canada

Resolve your IRS Tax Debt / Problems

100% SATISFACTION GUARANTEED
ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ
(888) 888-9914
www.ooraa.org

Dhillon Truck Stop
Dhillon Road Service
Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ
New & Used Tires
Oil Change
ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ
Ph:575-576-4111, 317-918-6776

ਕਲਮ ਕੁੜੀ ਦੀ ਦੇਖੋ ਕਟਾਰ ਬਣ ਗਈ

ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ

ਮਹਿਜ਼ 14 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਲਾਲਾ ਯੂਸਫ਼ਜ਼ਈ ਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਅ-ਧਰਮ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਮੌਤ ਦੇ ਸੌਦਾਗਰ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਮਲਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਗੀਤ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ। ਮਲਾਲਾ ਨੇ ਮੌਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਅੱਜ ਉਹ ਜਦੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਮੌਤ ਨਾਲ ਦਸਤਪੰਜਾ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਾਰਾ ਜੱਗ ਉਹਦੇ ਲਈ ਦੁਆਵਾਂ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨੰਨ੍ਹੇ ਹਰਫਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ

ਮਲਾਲਾ ਯੂਸਫ਼ਜ਼ਈ ਦਾ ਜਨਮ 1998 ਨੂੰ ਸਵਾਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮਿੰਗੋਰਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖੈਬਰ ਪਖਤੂਨਖਵਾ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਸਰਹੱਦੀ ਸੂਬਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮਲਾਲਾ ਅਜੇ 11 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਉਰਦੂ ਸਰਵਿਸ ਲਈ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਉਹ ਦਰਦ ਭਰਿਆ ਜੋ ਕੱਟੜ ਤਾਲਿਬਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਅੰਦਰ ਡੱਕ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹਦਾ ਅੱਬਾ ਜ਼ਿਆ-ਉਦ-ਦੀਨ ਯੂਸਫ਼ਜ਼ਈ ਖੁਦ ਸ਼ਾਇਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਾਤ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਥਾਈਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਸਕੂਲ ਉਸ ਨੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪਖਤੂਨ ਯੋਧੇ ਅਤੇ ਬਾਗੀ ਸ਼ਾਇਰ ਖੁ਼ਸ਼ਹਾਲ ਖਾਨ ਖਟਕ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮਲਾਲਾ ਉਤੇ ਆਪਣੇ ਅੱਬਾ ਦੀ ਇਸ ਸਰਗਰਮੀ ਦਾ ਵਾਹਵਾ ਅਸਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਸਵਾਤ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅੱਬਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ।

ਸਾਲ 2009 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆ-ਉਦ-ਦੀਨ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਉਰਦੂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਬਦੁੱਲ ਹਈ ਕਾਕਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕੋਈ ਅਧਿਆਪਕਾ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਸਕਦੀ ਹੈ! ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਵਾਤ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਕਮਾਂਡਰ ਮੌਲਾਨਾ ਫ਼ਜ਼ਲ-ਉਲਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਪੂਰੀ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਟੀ.ਵੀ. ਦੇਖਣ, ਸੰਗਤ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਉਤੇ ਸਖ਼ਤ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਔਰਤਾਂ ਸਾਮਾਨ ਖਰੀਦਣ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀਆਂ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਚੌਕ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਆ-ਉਦ-ਦੀਨ ਨੇ ਕਈ ਅਧਿਆਪਕਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਤ ਬਾਬਤ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦਾ ਡਰ ਹੀ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ! ਇਕ-ਦੋ ਹੋਰ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਿਆ-ਉਦ-ਦੀਨ ਨੇ ਅਬਦੁੱਲ ਹਈ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹਦੀ ਧੀ ਮਲਾਲਾ ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਡਾਇਰੀ ਲਿਖ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੁਰੰਤ ਸਹਿਮਤ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਆਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁੜੀ ਅਜੇ ਬਾਲੜੀ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਮਲਾਲਾ ਨੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਬੀ.ਸੀ.ਸੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਅਮਲਾ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਅਤੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮਲਾਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਨਸ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ 'ਗੁਲ ਮਕਈ' ਦੇ ਕਲਮੀ ਨਾਂ ਹੇਠ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। 3 ਜਨਵਰੀ 2009 ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਪਹਿਲੀ ਲਿਖਤ ਨਸ਼ਰ ਹੋਈ। ਉਹ ਲਿਖਦੀ ਹੈ-"ਸਾਡੀ ਸਤਾਈ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਗਿਆਰਾਂ ਜਣੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਫਤਵੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਹੋਰ ਘਟ ਗਈ। ਮੇਰੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਹੇਲੀਆਂ ਆਪਣੇ ਟੱਬਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਿਸ਼ਾਵਰ, ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ।"

ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਮਿੰਗੋਰਾ ਵਿਚ ਫਤਵਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ 15 ਜਨਵਰੀ 2009 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਵੀ ਕੁੜੀ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਧਮਕੀਆਂ ਸੱਚ ਵੀ ਕਰ ਵਿਖਾਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ 100 ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਕੂਲ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਲਾਲਾ ਦੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਵਰਦੀ ਪਾ ਕੇ ਨਾ ਆਇਆ ਕਰੇ। ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਛੇਤੀ ਸਿਆਣੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਮਲਾਲਾ ਨੇ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਬਲਾਗ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ-"ਮੈਂ ਵਰਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦੀਦਾ ਗੁਲਾਬੀ ਫਰਾਕ ਪਾਈ। ਹੋਰ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਆਈਆਂ। ਲਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਕੂਲ ਆਈਆਂ ਹਾਂ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਘਰ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।"

15 ਜਨਵਰੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਫਤਵਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਤੋਂ ਇਕ ਰਾਤ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰਾ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਕੜਕਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਭਰ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਮਲਾਲਾ ਦਾ ਇਕ ਗੁਆਂਢੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਉਸ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਗੁਲ ਮਕਈ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਛਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਆਦਮੀ ਇਸ ਲਿਖਤ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਬਹਾਦਰ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਆ-ਉਦ-ਦੀਨ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਸਕਰਾਇਆ। ਉਹ ਇਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਲ ਮਕਈ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਆਪਣੀ ਲਾਡਲੀ ਧੀ ਮਲਾਲਾ ਹੈ!

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 'ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼' ਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਐਡਮ ਬੀ. ਐਲਿਕ, ਜ਼ਿਆ-ਉਦ-ਦਿਨ ਬਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਆਇਆ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਮਲਾਲਾ ਨੇ ਵੀ ਗੱਲਾਂ ਭਰਵਾਈਆਂ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਅੰਮੜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ!

ਅਕਤੂਬਰ 2011 ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਡੈਸਮੰਡ ਟੂਟੂ (ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ) ਨੇ ਮਲਾਲਾ ਨੂੰ 'ਬਾਲ ਅਮਨ ਪੁਸਰਕਾਰ' ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ। ਬੱਸ, ਇਸ ਦਿਨ ਮਲਾਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਲ ਮਕੇਈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਮੁਲਾਲਾ ਹੀ ਹੈ।

ਤਾਲਿਬਾਨ ਤਾਂ ਮਲਾਲਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੱਭ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਸਨ ਕਿ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੰਗਾਰ ਰਹੀ ਹੈ! 9 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮਲਾਲਾ ਜਦੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਾਥਣਾਂ ਨਾਲ ਬੱਸ ਰਾਹੀਂ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਤਾਲਿਬਾਨ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬੱਸ ਰੋਕ ਲਈ ਅਤੇ ਮਲਾਲਾ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੁਸਕਿਆ ਤਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਧਮਕੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਲਿਬਾਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਕਾਂਡ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ; ਇਸ ਲਈ ਮੁਲਾਲਾ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਹੀ ਮਲਾਲਾ ਹੈ। ਬੰਦੂਕਧਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਉਤੇ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਕ ਗੋਲੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਗਰਦਨ 'ਤੇ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਇਨਾਤ ਰਿਆਸ ਅਤੇ ਸ਼ਾਜ਼ੀਆ ਰਮਜ਼ਾਨ ਫੱਟੜ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਉਹਦੇ ਕੰਮ ਬਦਲੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਿਸ਼ਨ ਰੋਡ, ਸਵਾਤ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਂ ਮਲਾਲਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਇਹ ਸਕੂਲ ਅਪਗਰੇਡ ਕਰਕੇ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਲਾਲਾ ਬਨਾਮ ਮਲਾਲਾਈ ਬਨਾਮ ਜੋਇਆ

ਮਲਾਲਾਈ ਜੋਇਆ

ਮਲਾਲਾਈ ਦਾ ਇਕ ਸਕੈਚ

ਮਲਾਲਾ ਯੂਸਫ਼ਜ਼ਈ ਦੇ ਅੱਬਾ ਨੇ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਜੰਗਜੂ ਅਫਗਾਨ ਕੁੜੀ ਮਲਾਲਾਈ (1861-27 ਜੁਲਾਈ 1880) ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ। ਕੰਧਾਰ ਨੇੜਲੇ ਮਾਈਵੰਡ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਮਲਾਲਾਈ 1880 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਫੌਜ ਖਿਲਾਫ ਲੜਦੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਲਿਖਦੀ ਸੀ। ਮਲਾਲਾ ਯੂਸਫ਼ਜ਼ਈ ਇਕ ਹੋਰ ਅਫਗਾਨ ਕੁੜੀ ਮਲਾਲਾਈ ਜੋਇਆ (25 ਅਪ੍ਰੈਲ 1978) ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੈ। ਜੋਇਆ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 2007 ਵਿਚ ਅਫਗਾਨ ਸੰਸਦ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਜਹਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਜੰਗੀ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਅਹਿਮਦ ਕਰਜ਼ਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੈ। 'ਲੋਇਆ ਜਿਰਗਾ' ਮੁਖੀ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ 'ਗੁਨਾਹ' ਕਰਨ ਲਈ 'ਕਮਿਊਨਿਸਟ' ਆਖ ਕੇ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ਹਿਰ ਫੈਲਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਉਹਨੇ 'ਰੇਜ਼ਿੰਗ ਮਾਈ ਵੌਇਸ' ਨਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਕੌਣ ਹਨ ਤਾਲਿਬਾਨ?

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰੂਸ ਪੱਖੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਜੀਬ-ਉਲਾ ਅਹਿਮਦਜ਼ਈ ਨੂੰ ਗੱਦੀਓਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਦਿੱਤੀ। ਆਖਰਕਾਰ ਨਜੀਬ ਨੇ 1992 ਵਿਚ ਸੱਤਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸਟਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਪਨਾਹ ਲੈ ਲਈ। 1992-1996 ਤੱਕ ਮੁਜਾਹਿਦੀਨ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਭਿੜਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ 1996 ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮਦਰੱਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੇ ਸੱਤਾ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਤਾਲਿਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਕੱਟੜ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲਈ ਸਿਰਦਰਦੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅਫਗਾਨ ਯੋਧਾ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਖਾਨ ਖਟਕ

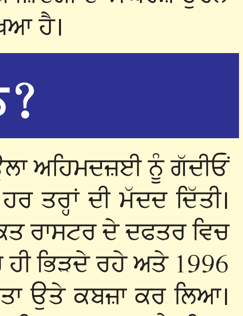

ਮਲਾਲਾ ਦੇ ਅੱਬਾ ਜ਼ਿਆ-ਉਦ-ਦੀਨ ਯੂਸਫ਼ਜ਼ਈ ਨੇ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਖਾਨ ਖਟਕ (1613-89) ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ। ਖਟਕ ਦਾ ਸਬੰਧ ਪਖਤੂਨਾਂ ਦੇ ਖਟਕ ਕਬੀਲੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਕਬੀਲੇ ਦਾ ਮੁਖੀ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਅਫਗਾਨ ਯੋਧਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਤਾਕਤਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਲੜਾਈ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ 'ਖੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਲੜੋ' ਹੈ। ਕੌਮਪ੍ਰਸਤੀ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਮਲਿਕ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਖਾਨ ਖਟਕ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਦਾਦਾ ਮਲਿਕ ਅਕੌੜੇ, ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੇ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ। ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਖਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦਾ ਹੀ ਕਰਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਮੁਗਲ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਡੱਟ ਗਿਆ। ਖਟਕ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕਰਕ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮਸ਼ੀਨੀ ਪੁਰਜਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਡਿਟਰਾਇਟ 'ਚ ਲੱਗਾ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦਾ ਦਰਬਾਰ

ਡਿਟਰਾਇਟ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸ਼ੀਨੀ ਪੁਰਜਿਆਂ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਕਾਵਿਕ ਲਹਿਰਾਂ ਗੂੰਜੀਆਂ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਟਰੇਰੀ ਅਤੇ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਛੇਵਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਕਵੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ ਅਤੇ ਕੈਲਮਜ਼ੂ ਤੋਂ ਆਏ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਕਲਾਮ ਸੁਣਾ ਕੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਕਾਵਿਕ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਸ਼ਾਇਰ ਉਚੇਚੇ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਕੁਦਰਤੀ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਕੁਝ ਲੇਖਕ ਵੀ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕ ਪ੍ਰਿੰ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੂੰ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਝ ਹਾਇਕੂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ। ਨਮੂਨਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ, ਪਰਦੇਸੀ ਲਾੜਾ ਮੰਗੇ, ਕਾਰ ਦੀ ਚਾਬੀ, ਲਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਸ਼ਾਇਰ

ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਰੋਤੇ

ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਏ ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਕਹਿ ਕੇ ਨਜ਼ਮ ਛੋਹੀ, 'ਹਨੇਰੀ ਨੁੱਕਰ ਵਿਚ ਪਏ ਬੂਟੇ ਨੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ।' ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਬੱਗਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਹਾਸਰਸੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸੇ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਲੁਆਏ। ਅਪਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਰਚਨਾ 'ਦਿਲ ਹੱਸ ਪੈਂਦਾ, ਦਿਲ ਰੋ ਪੈਂਦਾ ਕਿਉਂ ਪਿਆਰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ' ਸੁਣਾ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਾ ਰੰਗ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਆਈ ਕਵਿਤਰੀ ਪ੍ਰੋ. ਸ਼ਕੁੰਤਲਾ ਤਲਵਾੜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਪੁਸਤਕ 'ਸੁਪਨਾ' ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨਜ਼ਮਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀਆਂ।

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਤੋਂ ਆਏ ਸ਼ਾਇਰ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਰਾਹੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਮ 'ਸੱਚ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਿਕਿਆ ਝੂਠ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿਚ, ਝੱਲਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪਿਆਰ ਨਾ ਲੱਭ ਅਹਿਸਾਨਾਂ ਵਿਚ' ਤਰੰਨੁਮ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਸਰੋਦੀ ਰੰਗ ਘੋਲਿਆ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਸ਼ਾਇਰ ਗੁਰਦਾਸ ਮਿਨਹਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਾਸਰਸੀ ਰਚਨਾ 'ਇਹ ਜੋ ਰੁੱਖੀ ਰੁੱਖੀ ਵਗਦੀ ਹਵਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸੁੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਥੇ ਹਰ ਕੋਈ ਕਰੇ ਕੰਮ ਹੱਡੀਆਂ ਤੁੜਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਸੁੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ' ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਹਾਸੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ। ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਤੋਂ ਸ਼ਾਇਰ ਤੇ ਗਾਇਕ ਬਲਕਾਰ ਦਾਨਿਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਮ 'ਮੈਂ ਧੋਖਾ ਖਾ ਗਿਆ ਤੇਰੇ ਹੋਣ ਦਾ, ਉਮਰ ਭਾਲ ਤੇਰੀ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰ ਗਈ' ਸੁਣਾ ਕੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਸੂਫੀਆਨਾ ਰੰਗ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀ ਰਚੀ ਹੀਰ ਗਾ ਕੇ ਉਸ ਹੀਰ-ਰਾਂਝੇ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਅਕੀਦਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਆਏ ਜਨਾਬ ਸਾਜਿਦ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਜ਼ਮ 'ਆਸ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ, ਮਨ ਕੋਲੋਂ ਜਰਾ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੇਖ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਖੂਬ ਸਰਾਹਿਆ। ਪ੍ਰੋ. ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਕਵਿਤਾ 'ਨਵ ਜਨਮੀ ਬੱਚੀ' ਸੁਣਾ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸੰਜੀਦਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰੋ. ਸੱਤਪਾਲ ਗੋਇਲ ਨੇ ਮਾਰਕ ਟਵਿਨ ਦੀ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਵਿਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਆਪਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਜ਼ਮ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੀ। ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਸਬੱਬੀਂ ਆਏ ਹੋਏ ਤਿਲਕ ਰਾਜ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਹਿੰਦੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 'ਨਾ ਕਵੀ ਹੂੰ ਨਾ ਗੀਤਕਾਰ ਹੂੰ ਮੈਂ' ਅਤੇ 'ਬੜਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪੜਾ ਉਨਕਾ ਮਾਇਕੇ ਜਾਨਾ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਓਟਵਾ ਤੋਂ ਆਏ ਹਾਇਕੂ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖ ਚੁਕੇ ਫੌਜੀ ਅਫਸਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਾਥੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਹਾਇਕੂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਨਮੂਨਾ ਹਜ਼ਰ ਹੈ,

'ਹਰੀ ਮੰਦਿਰ ਪਰਿਕਰਮਾ,
ਮਾਪੇ ਟੇਕਣ ਮੱਥਾ, ਬੱਚੇ ਦੇਖਣ ਮੱਛੀਆਂ।'
'ਮਾਂ ਸਿਖਾਵੇ ੧ਓ, ਬੱਚਾ ਬੋਲੇ,
ਸੁਪਰ ਕਾਰ ਸੁਪਰ ਕਾਰ।'
'ਬੈਠੀ ਵਾਲ ਕਟਾਣ, ਸੁਪਨੇ ਗੁੰਦੇ ਮਾਂ ਦੇ,
ਭੁੰਜੇ ਕਿਰਦੇ ਜਾਣ।'

ਟੋਰਾਂਟੋ ਰਹਿੰਦੀ ਨੀਰੂ ਅਸੀਮ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ 'ਹਰਕਤ' ਅਤੇ 'ਵਜੂਦ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਕ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ, 'ਜਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਜਗਦੀਆਂ ਬੁਝਦੀਆਂ ਨੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਰਿਦਮ 'ਚ, ਫਿਰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੈ ਕੁਝ ਫੇਰ ਬਦਲ।'

ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਵੀ ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੋਂ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੌਵੀ ਘੰਟੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਬਾਰੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ। ਪ੍ਰੋ. ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ ਨੇ ਦੋ ਨਜ਼ਮਾਂ 'ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ' ਅਤੇ 'ਮੁਆਫ ਕਰਨਾ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ ਤੋਂ ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ ਕਹਿ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਈ। ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ 'ਪੱਥਰ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਜਿੰਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾ ਰੋ, ਇਹ ਕੀ ਜਾਣੇ ਪਿਆਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਇਹ ਕੀ ਜਾਣੇ ਮੋਹ' ਸੁਣਾ ਕੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਫਿਲਮਕਾਰ ਤੇ ਲੇਖਕ ਬੌਬ ਖਹਿਰਾ ਦਾ ਨਿਬੰਧ ਸੰਗ੍ਰਿਹ '...ਤੇ ਇੰਜ ਮਿਲਿਆ ਰੱਬ' ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਸੁਖਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ। ਸ੍ਰੀ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਆਏ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ।

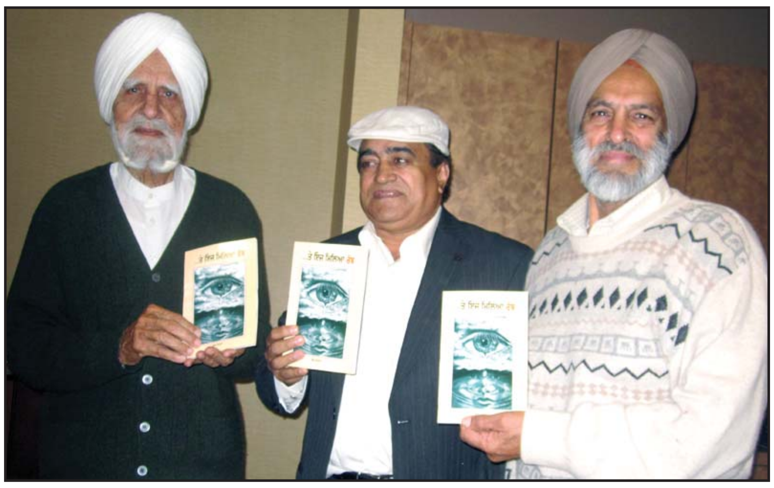

ਬੌਬ ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਰਸਮ

ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਹਰਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਿਉਲ ਨੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸ਼ਾਇਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਗਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਕੀਤੀ।

-ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ

ਪੰਜਾਬ: ਹੁਣ ਘਰਾਂ 'ਚ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ!

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਔਸਤਨ ਅੱਠ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ, ਅਗਵਾ, ਛੇੜਛਾੜ ਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਾਜ ਦੇ ਲੋਭ ਵਿਚ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਇਕ ਨਾਬਾਲਗ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਅਗਵਾ ਹੋਈ ਕੁੜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਸਚਦੇਵਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ ਕਿ 25 ਜੂਨ ਨੂੰ ਟਿਊਸ਼ਨ ਲਈ ਗਈ ਉਸ ਦੀ 15 ਸਾਲਾ ਧੀ ਸ਼ਰੁਤੀ ਨੂੰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਅਗਵਾ ਦਾ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚੋਂ ਬਚ ਕੇ 27 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਘਰ ਆ ਗਈ। 24 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ 30 ਜੂਨ ਤੱਕ ਸੂਬੇ 'ਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ 776 ਕੇਸ ਹੋਏ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 30 ਜੂਨ ਤੱਕ ਅਗਵਾ ਅਤੇ ਉਧਾਲਣ ਦੀਆਂ 1072 ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਾਲ 2010 ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ 2853 ਅਪਰਾਧ ਰਿਪੋਰਟ ਹੋਏ।

ਵਰਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਏ ਸਿਟੀ ਵਿਦ ਗਲੋਰੀਅਸ ਲੈਗਸੀ' ਰਿਲੀਜ਼

ਡੇਅਟਨ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਦੀ ਨਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਏ ਸਿਟੀ ਵਿਦ ਗਲੋਰੀਅਸ ਲੈਗਸੀ' ਇਥੇ ਨਾਈਟਸ ਆਫ ਪੇਥੀਅਸ ਹਾਲ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਕਾਸ ਮੰਚ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਗੁਮਟਾਲਾ ਨੇ ਲੋਕ ਅਰਪਿਤ ਕੀਤੀ। ਡਾ. ਗੁਮਟਾਲਾ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਿਰਸੇ, ਇਥੋਂ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਨਾਵਲਕਾਰ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਿਕ, ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਸੁਲਤਾਨਵਿੰਡ ਪਿੰਡ ਦੇ 800 ਸਾਲ, ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਮਿਸਲ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਫਤਿਆਬਾਦ, ਅਣਗਹਿਲੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਦਿ ਲੇਖ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਲੇਖ ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਲੱਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਰਾਈਟ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਡਾ. ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰਤਨ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਸਤਕ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿੰਬੀ, ਡਾ. ਸਿਮਰਨ ਕੌਰ ਸਹਿੰਬੀ, ਗੁਰਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਡਾ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਡਾ. ਦਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਕਾਹਲੋਂ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ, ਸਰਬਜੀਤ ਕੌਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਹਿਬੀ, ਸਮੀਪ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ, ਡਾ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਕੀ ਬਜਾਜ਼, ਡਾ. ਰੁਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਬ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਪੁਸਤਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ, ਡਾ. ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ, ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿੰਬੀ ਤੇ ਹੋਰ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਿਆਦਾ ਭਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ੂਗਰ, ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਕਬਜ਼, ਕਮਰ ਦਰਦ, ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਹਰਦਮ ਥਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ, ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਨ ਆਦਿ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

> ਕੀ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਜ਼ਿਮ ਜਾਣ ਜਾਂ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਹਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?
> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ਨ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।
> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਪਿਛਲੇ 32 ਸਾਲ ਤੋਂ 72 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਹਰਬਲ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

Safe & Easy Weight Loss
Ph:317-886-4858

916 East Main Street, Suite 106,
Greenwood, IN 46143
ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕਰੀਬ
ਦਫਤਰ ਹਾਈਵੇਅ ਆਈ-65 ਦੇ ਐਗਜਿਟ 99 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ
www.punjabiweightloss.blogspot.com
www.goherbalife.com/skaur

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ:ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰ 204 ਪੌਂਡ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 164 ਪੌਂਡ

ਟਰੱਕਰ ਵੀਰ EFS, T-check, Com-check ਰਾਹੀਂ ਪੇਅਮੈਂਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਸਿਆਣਿਆਂ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਤੋਂ ਬੰਦਾ ਅਕਸਰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀ ਵਾਪਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਉਂ ਅਤੀਤ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਅਤੀਤ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾੜਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਚਾਨਣ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਰਨਾਂ ਦਿਸ ਹੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। 'ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ' ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਨਿਗ੍ਹਾ ਬੀਤੇ ਵੱਲ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਰੀਟਣ ਤੁਰ ਪਈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਯੱਬਲੀਆਂ ਹੀ ਜਾਪਣ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦਾ ਕਈ ਕੁਝ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਮਜਬੂਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਹਰ ਹਫਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕਾਂ।

'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਵਿਚ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਤਿੰਨ ਜਣੇ-ਮੈਂ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਸਿਲੈਕਟ ਹੋਏ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ 15 ਜੁਲਾਈ, 1978 ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰ ਸਿਲੈਕਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰ ਵਜੋਂ ਹੀ ਹੋਈ। ਅਸੀਂ ਚਾਰੇ ਜਣੇ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ ਕਿ ਅੱਗਿਓਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਮਿਲ ਪਿਆ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, ਤੂੰ ਕਿੱਧਰ ਬਈ? ਜਵਾਬ ਸੀ, ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ
ਫੋਨ: 847-359-0746

ਦਰਵਾਜ਼ਿਓਂ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ਿਓਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਟਰੱਸਟੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਨਾਲ। ਗੁਰਦੇਵ ਐਮ.ਏ. ਵਿਚ ਸਾਥੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਅੱਗੇ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ ਕਰ ਕੇ ਮੁੰਡੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੱਛਲ ਹੀ ਆਖਦੇ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਾਥੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਹ ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ।

'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੀ ਅਸਲ ਛਪਾਈ 15 ਅਗਸਤ, 1978 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਡੰਮੀ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ, ਯਾਨਿ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਛਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜੋ ਬਾਹਰ ਪਬਲਿਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਂਦਾ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਅਜੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਏ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਛਪਾਈ ਮੋਨੋਟਾਈਪਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਕੇ ਦੀ ਢਲਾਈ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ; ਯਾਨਿ ਇਕ-ਇਕ ਅੱਖਰ ਸਿੱਕੇ ਦਾ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਬਣਦਾ। ਸੁਰਖੀਆਂ ਉਦੋਂ ਵੀ ਹੱਥੀਂ ਇਕ-ਇਕ ਅੱਖਰ ਜੋੜ ਕੇ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਹਿੱਲ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਦਾ ਕੁਝ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹਫਤਾਵਾਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਮੈਂ ਸੰਪਾਦਕ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨੁਕਤਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਕ-ਦੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਵੀ ਲੱਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਝਾਅ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਮਾਸਟ ਹੈੱਡ ਬਾਰੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖਾ-ਤਿੱਖਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲੈ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

15 ਅਗਸਤ, 1978 ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਆਪਣੇ ਸਟਾਈਲ ਅਤੇ ਮੈਟਰ ਕਰ ਕੇ ਅਖਬਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਛਪਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਿਆਰਾ ਸੀ। ਪਾਠਕਾਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਬਾਹਰ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਰੀਫ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ। ਮੈਂ ਭਾਵੇਂ ਐਮ.ਫਿਲ. ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨ ਦਾ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਪਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਹਿਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਕਰ ਕੇ 'ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਜ਼ਰਾ ਬਿਹਤਰ ਥਾਂ ਲੱਭਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਵੀ ਜਾਗ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਸੰਪਾਦਕ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਕਿ ਤੂੰ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਲਈ ਅਪਲਾਈ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੀਤਾ, ਮੈਨੂੰ ਜਲਦੀ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਝਾਕ ਜਿਹੀ ਵੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਵਲਵਲਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਬਥੇਰਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਹੋਸ਼ਮੰਦੀ ਲੱਗੇ ਜਾਂ ਹੋਛਾਪਣ-ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਹੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭਾਅ ਜੀ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸਾਂ।

'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਅਮਲੇ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸ. ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡੀਟਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਨਿਊਜ਼ ਐਡੀਟਰ ਅਤੇ ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਚੀਫ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਦੀਆਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਸਾਰੇ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਅਜਿਹਾ ਭਾਅ ਜੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹਮਦਰਦ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਜਮਹੂਰੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਕਾਰਨ ਸੰਭਵ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰੀਂ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਸਹੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ 'ਕੁਆਲੀਫਾਇਡ' ਵੀ ਸਨ, ਬਿਹਤਰ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਪੱਤਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਝੂਠੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਲੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਚੀਫ ਸਬ-ਐਡੀਟਰੀ ਆਰੰਭ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਪੁੱਗਦੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਕੋ ਇਕ ਇਸ ਅਣਉਚਿਤਤਾ ਕਾਰਨ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪਹਿਲਤਾਜ਼ਗੀ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿਰ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀ।

ਮੁਢਲੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਅਮਲੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਜਮਾਤੀ ਅਤੇ ਸਰਬਾਂਗੀ ਸਮਰੱਥਾਵਾਨ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੂੰ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡੀਟਰ ਦੀ ਅਸਾਮੀ 'ਤੇ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੁਗਤ ਹੀ ਜਾਣੋ ਕਿ ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵੇ ਵਰਗੇ ਮਹਾਂਰਥੀ ਟਰੱਸਟੀਆਂ ਅੱਗੇ ਹਲਵਾਰਵੀ ਦੀ ਤਾਂ ਘੰਟਾ, ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਲੰਮੀ ਸਰਬਪੱਖੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਕਾਚੌਂਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸੇ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੇ ਜਾਦੂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਝਕਾਨੀ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ-ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਨਵੈਤ ਅਤੇ ਸ. ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ, ਦੇ ਬੇੜੇ ਵੀ ਬੰਨੇ ਲਗਵਾ ਲਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਓਟ ਮਿਲਣ ਨਾਲ ਨਿਊਜ਼ ਡੈਸਕ ਦੀ ਰਿਦਮ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਜਿਹਾ ਲੱਗਾ ਪਰ ਇਕ ਟੱਬਰ ਵਰਗੀ ਭਾਵਨਾ ਫਿਰ ਵੀ ਬਣੀ ਰਹੀ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ, 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ 'ਸਕੈਂਡਲ' ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਬੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਆਦ ਮੁੱਕਣ 'ਤੇ ਉਦੋਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵੇ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਘਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਹੀਨਾ, ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਬਾਜਵੇ ਦੀ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਪੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਐਡਵਰਟਾਈਜ਼ਮੈਂਟ ਆਈ, ਉਹ ਚੀਫ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਦੀ ਪੋਸਟ ਲਈ ਹੀ ਸੀ। ਮਨ ਅੰਦਰ ਛੇਤੀ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਤਾਂਘ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸੰਪਾਦਕ ਦਾ ਮਨ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿਊਜ਼ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਾਬਤ ਵੀ ਇਹ ਹੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰੀ ਜਗਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥ ਨਿਊਜ਼ਮੈਨ ਸੀ। ਉਹ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡੀਟਰ ਜਾਂ ਚੀਫ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਸੰਪਾਦਕ ਨੇ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੁਆਨੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਭਵ 10 ਇਨਕਰੀਮੈਂਟ ਤਾਂ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤੇ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਬਣਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਮਾਨੋ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਊਜ਼ ਡੈਸਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੰਦੇ ਇਕ ਸਮਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸੱਚ ਇਹੋ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਵਧੇਰੇ ਸਮਰੱਥਾਵਾਨ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਨ। ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਨੇ 2-3 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਅਮਲੇ ਦੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਚੀਫ ਸਬ-ਐਡੀਟਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲੇ ਪਰ ਉਸ ਮੌਕੇ ਦਾਅਵਿਆਂ, ਉਲਟ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਬੇਸੁਆਦ ਘਰੋਗੀ ਠੰਢੀ ਜੰਗ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਮੁੜ ਕਦੀ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦੋਸਤਾਨਾ ਮਾਹੌਲ ਬਹਾਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪਿਆ।

ਇਹ ਸਾਰੀ ਰਾਮ ਕਹਾਣੀ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਿੰਜਰਾਨੁਮਾ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਚਾਹਤ ਜਾਂ ਹੋਣੀ, ਇਸ ਠੰਢੀ ਜੰਗ ਦੀਆਂ 'ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ' ਵਿਚ ਇਉਂ ਪਰੁੰਚੀ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਕੁੜਿੱਕੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਨਿਊਜ਼ ਡੈਕਸ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਫਿਰ ਪੂਰੇ 12 ਵਰ੍ਹੇ ਲੱਗ ਗਏ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸਾਰੀ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਜਮ੍ਹਾਂਪੂੰਜੀ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਹੀ ਖਰਚ ਹੋ ਗਈ।

ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਦੀ ਪੋਸਟ ਨਿਕਲ ਆਈ। ਇਸ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਝਾਕ ਸੀ। ਬਰਜਿੰਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਟਿਪਣੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਕੁਝ ਵਧ ਹੀ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਮੈਥੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਸੀ, ਸਿਆਣਾ ਸੀ, ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ ਪਰ ਐਮ.ਏ. ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਜਮਾਤੀ ਵੀ ਤਾਂ ਸਾਂ। ਫਿਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਅਤੇ ਜਗਤਾਰ ਸਿੱਧੂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਖਬਰਾਂ, ਪਰੂਫ ਰੀਡਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸ਼ੈਲੀ ਮੈਨੂੰ ਇੰਨੀ ਨੁਕਸਦਾਰ ਲਗਦੀ ਕਿ ਸਿਰ ਪੀੜ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਲਈ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬੇਹੱਦ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਹੈ ਪਰ ਖਬਰ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਮ ਸੰਜਮ ਦੀ ਅਖਬਾਰੀ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਘੱਟ ਸੋਝੀ ਸੀ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਤਾਂ ਸਨ ਪਰ ਖਬਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਮੰਨ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੀ ਘਾਂਗੜ ਸਨ। ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਖਬਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਸਮਰੱਥ ਸ਼ਿਲਪਕਾਰ (ਭਾਅ ਜੀ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ) ਮੈਨੂੰ ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਂਸਲ ਲਗਦਾ ਸੀ। ਉਂਜ ਵਿਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਉਹ ਥਰਡ ਕਲਾਸ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਤੇ ਸੱਦਣ ਦੀ ਜਦੋਂ ਮੁਢਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹੀ ਐਮ.ਏ. ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਟਰਵਿਊ 'ਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਮਾਰਕਾ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਲਚਰ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਮੁਢਲੇ ਸਟਾਫ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਵੇਂ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ?

ਮੈਂ ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਸਟਾਫ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅੜਿੱਕੇ ਦੇ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਮਝਦਾ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਵੀ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਾਰ ਇੰਟਰਵਿਊ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਕਰ ਨਾਲ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨ ਨੀਂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਸਬ-ਐਡੀਟਰ ਬਣਨ ਦਾ ਮੇਰਾ ਹੱਕ ਜੇ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਆਤਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਮਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਕੋਲੋਂ ਮੱਦਦ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਕਦੀ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਅਤੇ ਕਦੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵੱਲ ਤੁਰਦਾ ਪਰ ਰਾਹ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪਰਤ ਆਉਂਦਾ। ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਨੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬਥੇਰੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਮਾਰੇ। ਬੱਲ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਉਘੇ ਵਕੀਲ ਸ. ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ। ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚੀਮਾ ਵੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗੂੜ੍ਹੇ ਮਿੱਤਰ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਅੱਜ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਦ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਬੱਲ ਨੇ ਚੀਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ। ਬੱਲ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਚੀਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਵੀ 'ਡਰਾਉਣ' ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਮੋਲਕ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਕਹਿਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ; ਧਰਤੀ ਪਾਟ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਚੀਮਾ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਉਸ ਪਾੜ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ!

ਬੱਲ ਦੀ 'ਚਾਲ' ਵੇਖ ਕੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਚੀਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਲੋਕ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵੀ ਹੋਣੀ ਊ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਵੀ ਨਹੀਂਓਂ ਪਾਟਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨਿਊਜ਼ ਰੂਮ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਣਤ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਹੀ ਬਣ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਯਾਰ ਡਾ. ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵੱਡਾ ਮੁਹਿੰਮਬਾਜ਼ ਹੈ। ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ ਨੂੰ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਐਡੀਟਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਉਸੇ ਨੇ ਪਾਈ ਸੀ; ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਸੇ ਦਾ ਬਸਤਾ ਬਰਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਲਈ ਬੀੜੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੀ ਹੀ ਜੁਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਚੀਮਾ ਸਾਹਿਬ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਅਮੋਲਕ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਇਕੱਲੇ ਲਈ ਹੀ ਚੁਟਕੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਪਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਲਈ ਤਾਂ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਨੇੜੂ, ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਲਾ ਜਗਜੀਤ ਅਤੇ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਪ੍ਰੋ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ।

ਮੇਰੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਕ ਗੱਲ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਇਹ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਸਾਡੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨਾਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਢਲੇ ਸਾਹਿਤਕ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਾਲੀ ਨੋਕ-ਝੋਕ ਕਾਰਨ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੋਰਖੀ ਨੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਇਹ ਜਤਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਮਾਰਿਆ ਕਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਜਮਾਂਦਰੂ ਇਲਤੀ ਹੈ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਮੇਰੇ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਉਨਾ ਹੀ ਬੋਲੀ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਚੀਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਵੀ ਬੱਲ ਵਾਲੀ ਵਿਧੀ ਹੀ ਅਪਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਡਰਾਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੈਂਸੇਟਿਵ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਬੰਗਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੀ ਤੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੈ। 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' 'ਚ ਨੌਕਰੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤਾਂ ਕੀ, ਉਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਹੀ ਹਿੱਲ ਜਾਏਗੀ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰੇ ਉਸ ਦੇ ਅਸਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਇਖਲਾਕੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਪੈ ਜਾਏਗੀ।

ਚੀਮਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਨਾ ਹਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਪੂਰੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਅਸਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਹਾਂ-ਹੂੰ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਅਸੀਂ ਹਾਰ ਚੁੱਕੇ ਸਾਂ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵੀ ਅਸਾਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਸਾਂਝੀ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਹੋਈ ਪਰ ਚੋਣ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਦੀ ਹੋਈ ਜੋ ਪਤਾ ਹੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਵਕਫੇ ਪਿਛੋਂ ਹੌਂਸਲਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਮੁੜ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਵਸੀ ਪ੍ਰਗਟਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਨਿਊਜ਼ ਡੈਸਕ 'ਤੇ ਲੈ ਆਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਮੇਰਾ ਸਾਥੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਰਾਵਾਂ ਵਰਗਾ ਯਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਆਣਾ ਤੇ ਸੂਖਮ ਵੀ ਪੁੱਜ ਕੇ ਹੈ ਪਰ ਖਬਰਾਂ ਘੜਨ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਾ ਕੋਈ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਯਾਨਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਉਹ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਡਾ ਘਾਂਗੜ ਸੀ। ਉਹ ਡਰ-ਡਰ ਕੇ ਅੱਖਰ ਪਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਖਬਰ ਦੀ ਜਾਨ ਹੀ ਕੱਢ ਛਡਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਉਕਾ ਦਿਲ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਘਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਈ ਲਤੀਫੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 31 'ਤੇ)

ਸਾਬਕਾ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ (ਬੈਠੇ ਹੋਏ) ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ

ਗੁਲਾਮੀ ਪ੍ਰਤੀ ਚੇਤੰਨਤਾ, ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਚਿੰਤਨ ਤੇ ਗਦਰ ਲਹਿਰ

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਇਸ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਜੋਤਿ-ਸਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, "ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ॥ ਤਿਸ ਦੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ॥ (ਪੰਨਾ 13)। ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਉਸੇ ਇੱਕ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਜੋਤਿ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤਿ, ਜਨਮ, ਨਸਲ, ਵਰਣ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਇਸਤਰੀ/ਪੁਰਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਚਾ ਜਾਂ ਨੀਵਾਂ, ਛੋਟਾ ਜਾਂ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਸਤਿ' ਜਾਂ 'ਸਚਿ' ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦਾ ਗੁਣ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਇਸ ਸਤਿ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਪੁਜੀ ਵਿਚ 'ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਨਣਾ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਸ੍ਰੋਤ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦਾ ਅਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, "ਮਨ ਤੂੰ ਜਤਿ ਸਰੂਪੁ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ॥" (ਪੰਨਾ 441)

ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣਾ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਹੱਕ ਹਰ ਮਾਨਵ-ਮਾਤ੍ਰ ਨੂੰ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਨਮਿਆ ਹੈ, ਇਸਤਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪੁਰਸ਼। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵੇਲੇ ਸਮਾਜਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ, ਊਚ-ਨੀਚ, ਧਾਰਮਕ ਗਿਰਾਵਟ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਕਾਰਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਜੋ ਹਾਲ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਰਾਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ, ਸਮਾਜਿਕ ਗਿਰਾਵਟ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਇਹ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹਨ: ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਅਰਥਾਤ ਪੁਜਾਰੀ ਜਮਾਤ, ਰਾਜੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰ, ਬਾਹਰਲੇ ਹਮਲਾਵਰ। ਪੁਜਾਰੀ ਜਮਾਤ (ਬ੍ਰਾਹਮਣ) ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜ਼ਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚੀ ਜਾਤ ਅਤੇ ਜਮਾਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਮਾਜ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਪਕੜ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ। ਧਾਰਮਿਕ ਗਿਆਨ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਮਲ ਅਤੇ ਕਰਮ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਜਮਾਤ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ (ਬ੍ਰਾਹਮਣ) ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਸੰਧਿਆ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਮਹਿਜ ਇੱਕ ਦਿਖਾਵੇ ਵਜੋਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਮਾਧੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਬਗਲੇ ਦੇ ਇੱਕ ਟੰਗ ਭਾਰ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋਣ (ਮੱਛੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ) ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਧਰਮ ਦੀ ਆੜ ਹੇਠ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਹੈ,

ਪੜਿ ਪੁਸਤਕਿ ਸੰਧਿਆ ਬਾਦੰ॥
ਸਿਲ ਪੂਜਸਿ ਬਗੁਲ ਸਮਾਧੰ॥
ਮੁਖਿ ਝੂਠ ਬਿਭੂਖਣ ਸਾਰੰ॥
ਗਲਿ ਮਾਲਾ ਤਿਲਕੁ ਲਿਲਾਟੰ॥ (ਪੰਨਾ 470)

ਪੁਜਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਕ ਜਮਾਤ ਵੱਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪਖੰਡ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਗਊ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਕਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗਊ ਦਾ ਗੋਬਰ ਪਵਿੱਤਰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪੋਚਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਜਾਰੀ ਨੇ ਪੂਜਾ ਲਈ ਤੇੜ ਧੋਤੀ ਪਹਿਨੀ ਹੈ, ਮੱਥੇ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਟਿੱਕਾ ਹੈ, ਗਲ ਵਿਚ ਮਾਲਾ ਪਹਿਨ ਰੱਖੀ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਪਦਾਰਥ ਲੈ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਲੇਛ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤੁਰਕਾਂ (ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮ) ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਸਤਕ ਕੁਰਾਨ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਤੁਰਕ ਹਾਕਮਾਂ ਦਾ ਪੱਖਪਾਤ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਰਜਾ ਵਿਚ ਫਰਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਪਖੰਡ ਅਤੇ ਦੋਹਰੇ ਮਾਪ-ਦੰਡਾਂ ਦਾ ਪਾਜ ਵੀ ਖੋਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਵੀ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਵੱਢੀ-ਖੋਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਉਹ ਖੱਤਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗਲ ਤੇ ਛੁਰੀ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗਲ ਵਿਚ ਜਨੇਊ ਪਹਿਨ ਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ (ਪੁਜਾਰੀ) ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਲੁੱਟ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੋਂ ਬਣੇ ਪਦਾਰਥ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਲੇਛ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਧਾਨ ਵੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਲਾਲ ਕਰਕੇ ਰਿੰਨ੍ਹਿਆਂ ਬੱਕਰਾ ਵੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਪੁਰਾਣਾਂ ਦਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦਾ ਪਖੰਡ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚੌਂਕਾ ਲਿੱਪ ਕੇ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ, ਚੌਂਕਾ ਭਿੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੋਵੇਂ ਗੁਆਚ ਗਏ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਸ਼ੀਂਹ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਪੀਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਸਮੇਂ (ਹਿੰਦੂ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਚੌਥਾ ਯੁੱਗ) ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੇਦ ਅਥਰਵਣ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। (ਅਥਰਵਣ ਵੇਦ ਜਾਦੂ-ਟੂਣਿਆਂ ਦਾ ਵੇਦ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ ਅੰਧ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਫੈਲਾਉਂਦੇ ਹਨ), ਹੁਣ ਸਾਈਂ ਦਾ ਨਾਮ ਅੱਲ੍ਹਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ। ਤੁਰਕ ਅਤੇ ਪਠਾਣ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾਵਾ ਨੀਲੇ ਰੰਗ (ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਰੰਗ) ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਗ਼ੁਲਾਮ-ਜ਼ਹਿਨੀਅਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨੀਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਪੰਨਾ 472)। ਹੁਣ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਅਰਥਾਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਅੱਲ੍ਹਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖਾਂ ਦੀ ਅਮਲਦਾਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਟੈਕਸ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੀਤ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਤੁਰਕਾਂ/ਪਠਾਣਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਧਾਰਮਿਕ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕੂਜਾ, ਬਾਂਗ, ਨਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਮੁਸੱਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਵੀ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਕਾਰਨ ਘਰ ਘਰ ਵਿਚ ਮੀਆਂ ਮੀਆਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ, ਬੋਲੀ ਵੀ ਬਦਲ ਗਈ ਹੈ (ਪੰਨਾ 1191)। ਇਸ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਰਾਗ ਧਨਾਸਰੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾ ਉਹ ਸਮਾ ਹੈ, ਨਾ ਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵੱਲ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਪੂਜਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਥਾਨ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਜਾਰੀ ਜਮਾਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਠੱਗਣ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਵਰਣ-ਵੰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਕੌਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਸ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਫਾਰਸੀ ਅਪਨਾ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਲੇਛ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ,

ਖਤ੍ਰੀਆ ਤ ਧਰਮ ਛੋਡਿਆ
ਮਲੇਛ ਭਾਖਿਆ ਗਹੀ॥
ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਭ ਇਕ ਵਰਨ ਹੋਈ
ਧਰਮ ਕੀ ਗਤਿ ਰਹੀ॥ (ਪੰਨਾ 662-63)

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ 'ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੰਪਨੀ' ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪੂਰਬੀ ਕੰਢਿਆਂ ਅਰਥਾਤ ਕਲਕੱਤੇ ਆ ਕੇ ਉਤਰੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਧਾੜਵੀ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਸਰਹੱਦ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮੇ ਵਿਚ ਮੁਗ਼ਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਾਬਰ ਨੇ ਸੰਮਤ 1578 ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਐਮਨਾਬਾਦ ਵਿਚ ਮਚਾਈ ਤਬਾਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੀ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਾਬਰ ਦੇ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮਚੀ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੁਲਕ, ਇੱਕ ਕੌਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਬਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਖ਼ੁਰਾਸਾਨ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ, ਵੱਲੋਂ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਨੂੰ 'ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਞ' ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ ਕਿਹਾ ਹੈ (ਪੰਨਾ 722)।

ਰੱਬ ਨੂੰ ਉਲ੍ਹਾਮਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬਾਬਰ ਨੂੰ 'ਜਮੁ ਕਰਿ ਮੁਗਲ ਚੜਾਇਆ' (ਪੰਨਾ 360) ਕਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਵਰਤਾਉ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਨਤਾ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਜ਼ਾਲਮਾਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਜਨਤਾ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਲਾਹਟ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪਾਇਆ ਹੈ, 'ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕਰਲਾਣੇ ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦੁ ਨ ਆਇਆ॥' ਪਠਾਣਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੇ ਹੀਰਿਆਂ ਵਰਗੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟੇ ਕੌਡੀ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਦੇਸ਼ ਐਵੇਂ ਹੀ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਖੁਹਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਬਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ 'ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਞ' ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਮ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ ਬਲਕਿ ਇੱਥੋਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਸਨ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਬਰਦਸਤੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਗੱਲ ਜ਼ਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਬਰ ਦਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰਲਾ ਧਾੜਵੀ ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਸ਼ਟ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਮਾਨ, ਸਵੈਮਾਨ ਅਤੇ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਸਭ ਮਲੀਆਮੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੌਮੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਜਾਂ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਦੋ-ਜਹਿਦ ਦੇ ਬੀਜ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬੀਜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਚੇਤਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਨਾਲੋਂ, ਪਰਾਈ ਅਧੀਨਤਾ ਨਾਲੋਂ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਨਿਕਲ ਜਾਣਾ ਬਿਹਤਰ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ,

ਫਰੀਦਾ ਬਾਰਿ ਪਰਾਇਐ ਬੈਸਣਾ
ਸਾਂਈ ਮੁਝੈ ਨ ਦੇਹਿ॥
ਜੇ ਤੂ ਏਵੈ ਰਖਸੀ
ਜੀਉ ਸਰੀਰਹੁ ਲੇਹਿ॥42॥ (ਪੰਨਾ 1380)

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ, ਪਤ ਸੇਤੀ ਜਿਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਬਿਨਾ ਇੱਜ਼ਤ ਤੋਂ ਜਿਉਣਾ ਹਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣਾ ਹੈ, "ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਇ॥ ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ॥" (ਪੰਨਾ 142) ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਿਯੁਗ (ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਆਖ਼ਰੀ ਯੁੱਗ ਜਦੋਂ ਧਰਮ ਦੇ ਚਾਰ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੈਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਿੰਨ ਖਿਸਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ) ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹੀ ਚੰਦਰਮਾ ਚੜ੍ਹਦਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹੀ ਤਾਰੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹੀ ਸੂਰਜ ਚਮਕਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਧਰਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਪੌਣ ਵਗਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਲਿਯੁਗ ਕਿਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਲਿਯੁਗ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤੀਰਥ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਲੱਛਣ ਕੀ ਹਨ? ਕੋਈ ਉਚਾ ਆਚਰਣ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਆਚਰਣ ਉਚਾ ਨਹੀ, ਤਪੱਸਵੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੰਦਰੀਆਂ ਵੱਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੇ ਕੋਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕਲਿਯੁਗ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪੰਡਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਕਲਿਯੁਗ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਲਿਯੁਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਵਿਚ ਧੱਕੇ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਝਗੜੇ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਸਲਾਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਹੀ ਫ਼ੈਸਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਜ਼ੀ-ਹਾਕਮ ਰਿਸ਼ਵਤਖ਼ੋਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਥਰਬਣ ਵੇਦ (ਜਾਦੂ-ਟੂਣੇ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲਾ) ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਇੱਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਹ ਦੇਵ-ਪੂਜਾ ਕਿਸ ਅਰਥ? ਉਚੇ ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਸ ਸੰਜਮ ਦਾ ਕੀ ਫ਼ਾਇਦਾ? ਜੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਨੇਊ ਕੀ ਸਵਾਰਦਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਚਰਣ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਮਲ ਮਲ ਕੇ ਨਹਾਉਣ, ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਤਿਲਕ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਈਦਾ। ਕਲਿਯੁਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਲਾਮੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਧੱਕੇ, ਜ਼ੋਰ ਸਦਕਾ ਸਾਮੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣ-ਪੋਥੀਆਂ ਪਾਸੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਧੱਕੇ-ਜ਼ੋਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ 'ਰਹਮਾਨ' ਆਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਕਿਸੇ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਧੱਕੇ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਦਬਾਉਣਾ ਕਲਿਯੁਗ ਹੈ,

ਪਤਿ ਵਿਣੁ ਪੂਜਾ ਸਤ ਵਿਣੁ ਸੰਜਮੁ
ਜਤ ਵਿਣੁ ਕਾਹੇ ਜਨੇਊ॥
ਨਾਵਹੁ ਧੋਵਹੁ ਤਿਲਕੁ ਚੜਾਵਹੁ
ਸੁਚ ਵਿਣੁ ਸੋਚ ਨ ਹੋਈ॥6॥
ਕਲਿ ਪਰਵਾਣੁ ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਣੁ॥
ਪੋਥੀ ਪੰਡਤਿ ਰਹੇ ਪੁਰਾਣ॥
ਨਾਨਕ ਨਾਉ ਭਇਆ ਰਹਿਮਾਣੁ॥
(ਪੰਨਾ 903)

ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅਰੰਭ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਗਏ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 99% ਪੰਜਾਬੀ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 90% ਸਿੱਖ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਕਿਸਾਨੀ ਸੀ। ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ "ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਅਹਿਮ ਅਤੇ ਅਨੋਖਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤਜਰਬਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਮੁਗਲੀਆ ਰਾਜ ਵਿਰੁਧ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਆਚਾਰ ਦੇ ਕਈ ਇੱਕ ਲੁਕੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ। ਸਿੱਖ ਬਹੁਤੇ ਬਣਦੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੇਂਡੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਮੁਗਲੀਆ ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁਧ ਅੜੇ ਹੁੰਦੇ।" (ਪੰਨਾ 52)

ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਅਤੇ ਧੱਕੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਥੋਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੋਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਲੱਗਾ। ਸ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, "ਸਿੱਖ ਇਨਕਲਾਬੀ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਰਾਜਸੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਜਗਾਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕਬਾਇਲੀ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਉਚੇਰੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨਿਆਂ ਲਈ ਕਿਤਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਦੋਜਹਿਦ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਜਨਤਾ ਦੇ ਉਸ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ ਜੋ, ਭਾਈਚਾਰਕ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਤੇ ਇਕ ਜਾਤੀ ਦੇ ਗਲਬੇ ਦੇ ਬਰਖਿਲਾਫ, ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਾਈਚਾਰਕ ਬੰਧਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ।" (ਪੰਨਾ 53)

(ਚਲਦਾ)

ਜਾ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਹਉ ਚੇਰੁਲੀ ਸੋ ਸਭ ਤੇ ਊਚਾ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫
ਜਾ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਹਉ ਚੇਰੁਲੀ
ਸੋ ਸਭ ਤੇ ਊਚਾ॥
ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤਾ ਕਾ ਕਾਂਢੀਐ
ਥੋਰਾ ਅਰੁ ਮੂਚਾ॥੧॥
ਜੀਅ ਪ੍ਰਾਨ ਮੇਰਾ ਧਨੋ
ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਮਨੀਆ॥
ਨਾਮਿ ਜਿਸੈ ਕੈ ਊਜਲੀ
ਤਿਸੁ ਦਾਸੀ ਗਨੀਆ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਅਨੰਦ ਮੈ
ਨਾਉ ਮਾਣਕ ਹੀਰਾ॥
ਰਜੀ ਧਾਈ ਸਦਾ ਸੁਖੁ
ਜਾ ਕੇ ਤੂੰ ਮੀਰਾ॥੨॥
ਸਖੀ ਸਹੇਰੀ ਸੰਗ ਕੀ
ਸੁਮਤਿ ਦ੍ਰਿੜਾਵਉ॥
ਸੇਵਹੁ ਸਾਧੂ ਭਾਉ ਕਰਿ
ਤਉ ਨਿਧਿ ਹਰਿ ਪਾਵਉ॥੩॥
ਸਗਲੀ ਦਾਸੀ ਠਾਕੁਰੈ
ਸਭ ਕਹਤੀ ਮੇਰਾ॥
ਜਿਸਹਿ ਸੀਗਾਰੇ ਨਾਨਕਾ
ਤਿਸੁ ਸੁਖਹਿ ਬਸੇਰਾ॥੪॥

ਗੁਰਦੇਵ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹਨ। ਹੇ ਮੇਰੀਓ ਸਖੀਓ ਸਹੇਲੀਓ! ਮੇਰੀ ਇਹ ਜਿੰਦ, ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਧਨ ਦੌਲਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੀ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੇ ਸਹੇਲੀਓ! ਉਸ ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਊਜਲੀ, ਭਾਵ ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ, ਤੇ ਸਖੀ! ਉਸ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਚੇਰੁਲੀ, ਭਾਵ ਦਾਸੀ ਸਮਝਦੀ ਹਾਂ। ਉਹ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜੋ ਵੀ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਵੇਪਰਵਾਹੁ ਅਨੰਦ ਮੈ
ਨਾਉ ਮਾਣਕ ਹੀਰਾ॥
ਰਜੀ ਧਾਈ ਸਦਾ ਸੁਖੁ
ਜਾ ਕੇ ਤੂੰ ਮੀਰਾ॥੨॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਤੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੈਂ, ਭਾਵ ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਮੁਥਾਜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇ ਮੇਰੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀਉ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ ਹੈਂ। ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਮਾਣਕ, ਭਾਵ ਮੋਤੀ ਹੈ। ਤੇਰਾ ਨਾਮ ਹੀ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੀਰਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ, ਹੇ ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਜਿਸ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਹੱਥ ਤੂੰ ਰੱਖ ਦੇਵੇਂ, ਉਹ ਇਸ ਝੂਠੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਜੀ ਧਾਈ, ਭਾਵ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸਖੀ ਸਹੇਰੀ ਸੰਗ ਕੀ
ਸੁਮਤਿ ਦ੍ਰਿੜਾਵਉ॥
ਸੇਵਹੁ ਸਾਧੂ ਭਾਉ ਕਰਿ
ਤਉ ਨਿਧਿ ਹਰਿ ਪਾਵਉ॥੩॥

ਹੇ ਮੇਰੀਓ ਸਖੀਓ ਸਹੇਲੀਓ! ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਮਤਿ ਦ੍ਰਿੜਾਵਉ, ਭਾਵ ਇਹ ਸਚੁੱਜੀ ਮਤ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹਾਂ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਭਿੱਜ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪੈ ਜਾਉ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਵੋ। ਹੇ ਮੇਰੀਓ ਸਹੇਲੀਓ ਸੁਣੋ, ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਢਹਿ ਪਈ ਹਾਂ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਮਤ ਲੈ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਹਰਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਸੋ, ਹੇ ਸਖੀਓ, ਆਉ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਪਈਏ।

ਸਗਲੀ ਦਾਸੀ ਠਾਕੁਰੈ
ਸਭ ਕਹਤੀ ਮੇਰਾ॥
ਜਿਸਹਿ ਸੀਗਾਰੇ ਨਾਨਕਾ
ਤਿਸੁ ਸੁਖਹਿ ਬਸੇਰਾ॥੪॥

ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੇਵ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਸਹੇਲੀਓ! ਸਗਲੀ, ਭਾਵ ਹਰ ਇਕ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਹੀ ਉਸ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਾਸੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਹਦੀ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿਹੀ ਸੇਵਕ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਜੀਵ ਰੂਪੀ ਇਸਤਰੀ ਹੀ ਆਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਿਹਰਵਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਮੇਰਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਖਸਮ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ-ਹੇ ਮੇਰੀਓ ਸਖੀਓ! ਜਿਸ ਵੀ ਜੀਵ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਸ਼ਿੰਗਾਰਦਾ ਤੇ ਸੰਵਾਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਸੁਖਹਿ ਬਸੇਰਾ ਸੁੱਖ ਤੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਆਉ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਉ! ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੋ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ

ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਸ. ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸਾਲ 2010-11 ਵਿਚ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਛਪੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ: ਹਸਤੀ ਤੇ ਹੋਣੀ' ਬਾਰੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਾਨਸ਼ਵਰ ਡਾ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪੜਚੋਲ ਨੁਮਾ ਲੰਮੀ ਟਿੱਪਣੀ ਛਾਪੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਛਪੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਣਦਾ ਥਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਉਘੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਡਾ. ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਹਾਸਲ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

22 ਸਤੰਬਰ, 2012 ਦੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਕਾਲਮ ਅਧੀਨ ਪੁਸਤਕ 'ਸਿੱਖ ਕੌਮ: ਹੋਣੀ ਤੇ ਹਸਤੀ' ਬਾਰੇ ਡਾ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਿਵੀਊ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀ ਫਕੀਰਾਨਾ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਉਪਰ ਲਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ। ਮਰਹੂਮ ਸ਼ਾਇਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੋ ਵਾਰ ਸਾਹਿਤਕ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਵੇਲੇ ਮਿਲਿਆ।

ਡਾ. ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ

ਜਥੇਦਾਰ ਟੌਹੜਾ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਘਰ ਹੋ ਕੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ. ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਡੂੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸਮੇਂ ਮਿਲਿਆ। ਸ. ਬਡੂੰਗਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਇਨਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਇਨਾਮ ਦਾ ਮਹੂਰਤ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕੀਤਾ। ਸ. ਬਡੂੰਗਰ ਨੇ ਇਸ ਇਨਾਮ ਦੀ ਚੋਣ ਖੁਦ ਕੀਤੀ।

ਮੈਂ ਸ. ਬਡੂੰਗਰ ਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੇੜੇ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਤਿ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਇਨਾਮ ਦੀ ਚੋਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੋਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਪੰਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਅਚਾਨਕ ਮਿਲਣੀ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਦੀ ਮਾਮੂਲੀ ਦੇਣ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰੋ. ਪੰਨੂੰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬੰਦਾ ਕਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਅਕਾਡਮੀ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਲੱਗੇ ਦੋਸ਼ ਬੇਬੁਨਿਆਦ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਹਿਤਕ ਇਨਾਮ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 'ਝਨਾਂ ਦੀ ਰਾਤ' ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਹੁਣ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਇਹ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ, ਉਹ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਚਿਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਇਨਾਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਮਹਿਬੂਬ ਬਾਹਰ ਸੈਰ ਕਰਨ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਇਨਾਮ ਦਾ ਕਾਫੀ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਕੱਟਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਸਮੁੱਚੀ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਕਾਵਿਕ ਪਰਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੇਵਲ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਇਸ ਇਨਾਮ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕੁਝ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਨਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ ਅਤਿ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਹਿੰਦੂ ਦੋਸਤ ਵੀ ਸਨ। ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਉਂਜ 'ਝਨਾਂ ਦੀ ਰਾਤ' ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਰੁੱਤਾਂ ਦੇ ਭੇਤਭਰੇ ਖਤ' ਅਤੇ 'ਕੁਰਲਾਉਂਦੇ ਕਾਫਲੇ' ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਮਿਥਿਹਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਿੱਥਾਂ ਨੂੰ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਹਜ ਅਤੇ ਰਹੱਸ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਅਰਥ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਦੋਂ 'ਝਨਾਂ ਦੀ ਰਾਤ' ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਮਝਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਫਿਰ ਆਖਰੀ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਉਪਰ ਉਲਾਰੂ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦਿੱਤੇ ਧਿਆਨ ਨੇ ਕੋਮਲ ਹਿਰਦੇ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਮਨ ਦੁਖਾਉਣਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਾਪੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਾਂ ਕੱਟੇ ਸਨ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਮਹਿਬੂਬ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਹ ਪਾਠਕ ਹੀ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਸਾਵਿਤ੍ਰੀ', 'ਓਡੀਸੀ', 'ਇਲੀਅਟ', 'ਏਨੀਡ', 'ਦੀ ਡੀਵਾਇਨ ਕਮੇਡੀ', 'ਮੌਲਾਨਾ ਰੂਮੀ ਦੀ ਮਸਨਵੀ', 'ਪੈਰਾਡੀਈਜ਼ ਲੌਸਟ' ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਵ ਮਹਾਂ ਕਾਵਿ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਾਹਿਤ (ਨਾਵਲ, ਨਾਟਕ, ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਵਾਰਤਕ) ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਦੀਰਘ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋ. ਪੰਨੂੰ ਦੀ ਕੋਈ ਲਿਖਤ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਪਰੋਕਤ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਗਿਆਨ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਸਾਹਿਤਕ ਫਰਨੀਚਰ ਦੀ ਦੁਕਾਨ' ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਡਾ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਰੰਗ ਕੀਤੀਆਂ ਬਣਾਉਟੀ ਮੱਛੀਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ; ਜਿਵੇਂ ਕੱਤੇ ਹੋਏ ਲੋਗੜ ਦੇ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਦਰੀ ਦੇ ਪਿੰਨੇ ਵਾਂਗ ਉਧੇੜੀ ਜਾਈਏ। ਨਾ ਉਹ ਛੇਤੀ ਮੁੱਕੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਉਧੇੜਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮਹਾਨ ਚਿੰਤਕ ਫਰਿਥਜਾਫ ਸ਼ੂਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ "ਹਰ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਪਰਖ ਦੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾਸਤਕ ਨਾ ਮਿਲੇ।" ਪ੍ਰੋ. ਪੰਨੂੰ ਅਤੇ ਡਾ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ੂਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਸਤਕ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੀ ਹੀ ਉਪਜ ਹਨ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਗੋਇਟੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਸਤਕ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਉਹ ਅਨੁਭਵੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੋਇਟੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਬ ਨੂੰ ਨਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਪਰ ਅਨੁਭਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਲੋਕ ਸਭ ਆਸਤਕ ਹਨ। ਨਾਸਤਕ ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਰੱਬ ਰੱਬ ਕਰ ਕੇ ਰੱਬ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੂਰ ਲੈ ਜਾਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ-ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਅਤੇ ਡਾ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਸਤਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਤਿ ਬੇ-ਰਸੇ ਅਤੇ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਹਨ।

ਡਾ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਪੰਨੂੰ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮਹਿਬੂਬ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰ ਹੱਕ/ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਦੇਣ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਝ ਦਾ ਮਿਆਰ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਮਰਹੂਮ ਮਹਿਬੂਬ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਘਰ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਰੁਪਿਆ ਨਹੀਂ ਜੋੜਿਆ। ਕੇਵਲ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੀ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਯਾਰਾਂ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਹ ਰੱਜਵੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਵੇਖਦੇ ਸਨ, ਮੁੱਲ ਵੱਲ ਕਦੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਪੈਨਸ਼ਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਮਦਨੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮਾਲੀ ਮੱਦਦ ਚਾਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਦਾਚਾਰਕ ਹੱਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਕੌਮ ਦੇ ਹੀ ਲੇਖੇ ਲਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਉਥੇ ਰੁਕ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਸਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਸ਼ਰੁਤੀ ਅਗਵਾ ਕਾਂਡ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ?

ਦੁਖਦੀ ਰਗ

ਫਰੀਦਕੋਟ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਘਰ ਵਿਚ ਦਿਨੇ 10-12 ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗੁੰਡੇ ਆਏ ਅਤੇ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਅਰੋੜਾ ਦੀ ਧੀ ਸ਼ਰੁਤੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਤੇ ਸ਼ਰੁਤੀ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤੇ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਅਧਮੋਇਆ ਕਰ ਗਏ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਭਾਵੇਂ ਘੁੱਗ ਵਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ, ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਡਰਦਾ ਬਚਾਅ ਲਈ ਨਾ ਆਇਆ। ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇਰ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਣ ਕਰ ਕੇ ਗੁੰਡੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ।

ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਆਉਣ 'ਤੇ ਥਾਣੇ ਅੱਗੇ ਚੱਕਾ ਜਾਮ ਕੀਤਾ। ਜਦ ਕਈ ਦਿਨ ਲੰਘ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਕੁਝ ਬਣਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਸਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਲਈਆਂ। ਸੌ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸ਼ਰੁਤੀ ਕੇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਉਤਰ ਆਈਆਂ। ਫਰੀਦਕੋਟ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਂਝੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਬੰਦ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਖ਼ਿਲਾਫ ਧਰਨੇ ਤੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਫਰੀਦਕੋਟ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਲੀਡਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸੁਨੀਲ ਕੁਮਾਰ ਜਾਖੜ, ਪੰਜਾਬ ਮਹਿਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਾਲਤੀ ਥਾਪਰ ਅਤੇ ਕਈ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਸ਼ਰੁਤੀ ਵਾਸਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

ਇਹ ਤਾਂ ਸੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਉਠਿਆ ਤੂਫ਼ਾਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਜਦੋਂ ਸਾਂਝੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਬੰਦ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਹੋਰ ਭੜਕ ਉਠਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੀ.ਏ. ਆਖਰੀ ਸਾਲ ਦੇ ਪੇਪਰ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਨੇ ਪੇਪਰ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਸੋਚ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੰਦ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਕੇ ਉਥੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਨੂੰ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਅਤੇ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. ਵੀ ਬਦਲੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਹਲੂਣ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਖਬਰਾਂ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਜਾਗ ਪਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ਰੁਤੀ ਦੀ ਹਿਫ਼ਾਜ਼ਤ ਲਈ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 'ਧਾਰਮਿਕ' ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਿਤਾਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਨੰਨ੍ਹੀਆਂ ਛਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਸੀਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ-ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਰੁਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ।

ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਰੁਤੀ ਨੂੰ ਹਵਾ ਉਡਾ ਕੇ ਅਸਮਾਨ ਉਤੇ ਲੈ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਰੁਤੀ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਨੇ ਕਿਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਲੁਕੋ ਲਿਆ ਹੈ? ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਤਰਥਲੀ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਹਰ ਆਦਮੀ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਐਨਾ ਕਹਿਰ ਕਿਥੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਹ ਸਮਝ ਲਈਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਜੰਗਲ ਰਾਜ ਹੈ? ਗਰੀਬਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਮਹਿਫ਼ੂਜ਼ ਨਹੀਂ ਹਨ? ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਗੇ? ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਪੇਚੀਦਾ ਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਚੁੱਪ ਵੀ ਡਾਢੀ ਖਤਰਨਾਕ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਵਾਪਰੇ ਦੁਖਾਂਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਹਿਲਕਾ ਮਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਨਾਵਰ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈਕ ਭੇਟ ਕਰ ਕੇ ਫੁਲੇ ਨਹੀਂ ਸਮਾ ਰਹੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਦੀ ਨੰਨ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਇਸੇ ਹੀ ਸਨਾਵਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚਿਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗਰੀਬ ਬਾਪ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਗੁੰਡੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਫਾਰਮਾਂ, ਹੋਟਲਾਂ, ਹਵੇਲੀਆਂ ਅਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਤੇ ਹਰਲ-ਹਰਲ ਕਰਦੀਆਂ ਬੱਸਾਂ ਦਾ ਵੀ ਤਾਂ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ! ਫਿਰ ਅੱਗਿਓਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। 'ਘਰ ਦਾ ਭੇਤੀ ਲੰਕਾ ਢਾਏ' ਵਾਂਗ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਜੀ ਵੀ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੰਦੇ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਹ ਕੀ ਕਰਨ? ਨਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੀ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਜੀਂਦਾ ਹੈ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ! ਪਰ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਰ ਜਥੇਬੰਦੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਆਉ ਅਸੀਂ ਵੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀਏ ਕਿ ਸ਼ਰੁਤੀ ਨੂੰ ਰੱਬ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇਵੇ ਤੇ ਗੁਨਾਹਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਮੇਰਾ ਵਸਦਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ

ਇਸੇ ਸਾਲ ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜਾਸਾਂਸੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਦੋ-ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਘਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰ ਕੇ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਵਜੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਬੈਂਕ ਵਿਚੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਕਿ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨ ਤੱਕ ਖਾਤਾ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇ।

ਸੁਖਨਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ
ਫੋਨ: 224-512-0500

ਘਰ ਤੋਂ ਫਰਲਾਂਗ ਕੁ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਬੈਂਕ ਹੈ। ਮੈਂ ਪੈਸੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸੜਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗਿਓਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਉਪਰ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਲੰਘੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਖਲੋਣ ਲਈ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੇਵਲ 3-4 ਘੰਟੇ ਹੀ ਬਚੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬੀ ਹੋਈ ਸਾਂ ਪਰ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਝਪਟਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਗਲ ਵਿਚ ਪਾਈ ਚੇਨੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਔਹ ਗਿਆ, ਔਹ ਗਿਆ। ਮੈਥੋਂ 7-8 ਕਦਮ ਹੀ ਅੱਗੇ ਦੂਜਾ ਮੁੰਡਾ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਟਾਰਟ ਰੱਖੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਝਪਟਮਾਰ ਉਸ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਉਹਲੇ ਹੋ ਗਏ।

ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਘਬਰਾ ਗਈ। ਨਾ ਤਾਂ ਚੇਨੀ ਖਿੱਚਣ ਵੇਲੇ ਮੇਰੀ ਧੌਣ ਨੂੰ ਪੀੜ ਹੋਈ, ਨਾ ਹੀ ਮੈਥੋਂ ਉਚੀ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ। ਮੇਰੇ ਐਨ ਲਾਗੇ ਦੋ ਬੀਬੀਆਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਨਿਕਲੀਆਂ ਸਨ, ਵੀ ਦੇਖਦੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰ/ਬੋਲ ਨਾ ਸਕੀਆਂ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਉਹੀ ਧਰਤੀ ਮਾਂ ਸੀ ਜਿਥੇ ਮੈਂ ਜੰਮੀ, ਪਲੀ, ਪੜ੍ਹੀ ਤੇ ਵੱਡੀ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮਿੰਟ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਸਜ਼ਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜੇ ਲਈ ਤੜਫ ਰਹੀ ਸਾਂ। ਮੇਰੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਇਕਦਮ ਬਦਲ ਗਈ। ਮੈਂ ਇਹੀ ਸੋਚੀ ਜਾਵਾਂ ਕਿ ਹੁਣ "ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਇੱਥੇ ਆਉਣਾ।"

ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੋ ਹਾਲਾਤ ਹਨ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਕਲੇਜਾ ਮੱਚ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਲੁੱਟਾਂ, ਖੋਹਾਂ, ਚੋਰੀਆਂ, ਡਕੈਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਡਿੱਗੇ ਮਿਆਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮਾਜਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨਿੱਤ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ-ਵਾਂਝਾ ਫੜਿਆ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦਸ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਉਹ ਫਿਰ ਉਹੀ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਨੂੰ ਤਕੜੇ ਹੱਥੀਂ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੀ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੀ ਰਾਜ਼ ਹੈ? ਇਸ ਸਭ ਕਾਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਿਸ ਦੀ ਹੈ? ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸਿਰਫ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਖ ਬਣਾਉਣ ਲਈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਲੀਹੋਂ ਲਾਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਾੜੇ ਅਨਸਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਤਾਂ ਕੰਮ ਚਲਾਊ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਅਪਨਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸਭ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੱਲਾ ਝਾੜ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਪੈਰ ਪਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਉਹ ਘਰ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਚੰਗੇ-ਚੰਗੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਕੁੜੀਆਂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਹਨ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਲੁੱਟਾਂ-ਖੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਘਰਾਂ ਦੇ ਚਿਰਾਗ ਤਾਂ ਕਈ-ਕਈ ਸਾਲ ਕੰਬਦੇ-ਡੋਲਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਬੇ-ਮੌਕੇ ਹੀ ਬੁਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਪੀੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਉਲਝੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਮੀਰੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਪਾੜਾ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਵੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਦੀ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪਰਦੇਸੀਂ ਬੈਠੇ ਵੀਰ ਭੈਣ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪਿਆਰ, ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਸਮੋਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ, ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਿਆਂ ਦੀ ਖੈਰ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਤੱਤੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀਆਂ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ ਮਾੜੀਆਂ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਵੇ। ਉਂਜ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਆਪਣੇ ਵੀ ਤਾਂ ਸੁਆਰਥਾਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ। ਰਿਸ਼ਤੇ-ਨਾਤੇ ਫਿੱਕੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਿਆਕਤ ਨਾਲ ਹੀ ਖਾਸ ਮੁਕਾਮ ਹਾਸਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜੋ ਇੱਥੇ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲਦੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਜਾਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਫਰ ਕਿਸ ਬਲਾ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਕੁਝ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਮਿਹਨਤ ਦੀਆਂ ਹਨੇਰੀਆਂ ਲਿਆ ਕੇ ਮਸੀਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਪਰਦੇਸੀਂ ਬੈਠਿਆਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸਲਾਮਤ ਰਹੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਸੁਖਾਵੇਂ ਰਹਿਣ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਸਦਾ ਠੰਢੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਪੁੱਜਦੀਆਂ ਰਹਿਣ।

ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਨੇ ਖੋਹ ਲਈਆਂ ਲਾਲੀਆਂ ਜੀ...

ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ:916-273-2856
www.boparaisudhar.com

ਅਜੈਪਾਲ ਅਜੇ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਪਰ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਪੁੱਤ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਮਾਂ ਨੇ ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਛੁਹਾਰਾ ਪੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਆਹ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਅਜੇ ਲੰਘੀ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਜੈਪਾਲ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਫੁੱਲ ਖਿੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਜੈਪਾਲ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਕਮਲ ਸੱਚੀਂ 'ਕੰਵਲ ਦੇ ਫੁੱਲ' ਵਰਗੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ, ਅਜੈਪਾਲ ਨੇ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰੋਂ ਪਾਰ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਏਜੰਟ ਲੱਭ ਕੇ ਕੁੱਤੇ ਜਿੰਨੀ ਉਚੀ ਢੇਰੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਲਾ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਿਆ। ਚਾਚਾ-ਚਾਚੀ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ 'ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ' ਆਖਿਆ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਰਿਫਿਊਜੀ ਕੇਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਤਾਂ ਅਜੈਪਾਲ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ 'ਵਕਤੋਂ ਖੁੰਝੀ ਡੂਮਣੀ ਗਾਵੇ ਆਲ-ਪਤਾਲ' ਵਾਂਗ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਹੱਥ ਮਾਰਨ ਲੱਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਚਾਚੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਜੈਪਾਲ ਕੰਮ ਤਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਪੇਅ ਚੈਕ ਵਕੀਲ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਜਾਂਦੇ। ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਜਦ ਉਹ ਵਕੀਲ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਬੈਠਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਲਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਬਣਾ ਕੇ ਤੋਰ ਦਿੰਦਾ।

ਅਖੀਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੱਕੀ ਕੁੜੀ ਲੱਭ ਕੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੱਕਾ ਹੋ ਜਾ। ਅਜੈਪਾਲ ਨੇ ਫਿਰ ਇਕ ਹਮਉਮਰ ਪੰਜਾਬਣ ਨਾਲ ਦਿਲ ਵਟਾ ਲਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ ਨਾ, ਪਰ ਆਪ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਕਮਲ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਤਲਾਕ ਮੰਗਾ ਲਿਆ ਕਿ ਪੱਕਾ ਹੋਣ ਲਈ ਇੱਥੇ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਕਮਲ ਨੇ ਘਰੇ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਆਉਣ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਸੁਣ ਕੇ ਝੱਟ ਤਲਾਕ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਅਜੈਪਾਲ ਪੰਜਾਬਣ ਕੁੜੀ 'ਸਿੰਮੀ' ਨਾਲ ਚਾਚਾ-ਚਾਚੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਡੋਲੀ ਆਪਣੇ ਘਰੋਂ ਆਪ ਹੀ ਵਿਦਾ ਕਰ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਚਾਚਾ-ਚਾਚੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਜੈਪਾਲ ਨੇ ਕਦੋਂ ਚੁੱਪ-ਚਪੀਤੇ ਵਿਆਹ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਿਨਾਈਆਂ ਵਜਾ ਲਈਆਂ, ਪਰ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਅਜੈਪਾਲ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਚਾਚਾ-ਚਾਚੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੱਥ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ। ਹੁਣ ਕਮਲ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਘਰ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ, ਸੌਕਣ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਸੌਕਣ ਨੂੰ ਔਰਤ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਕਮਲ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੀ ਦੂਰੀ ਮਾਰ ਗਈ।

ਇੱਧਰ ਵੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਮਸਲਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ; ਸਿੰਮੀ ਨੂੰ ਅਜੈਪਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਾਲੀ ਸੌਕਣ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗੀ। ਅਜੈਪਾਲ ਨੇ ਮਿੰਨਤਾਂ-ਤਰਲੇ ਕਰ ਕੇ ਸਿੰਮੀ ਤੋਂ ਪੇਪਰ ਭਰਵਾ ਲਏ, ਹੁਣ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗਿਆ। ਉਧਰ ਪਿੰਡ ਕਮਲ ਨੇ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਧਿਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਕਿ 'ਮੇਰਾ ਅਜੈਪਾਲ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਆਵੇ, ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀਆਂ ਵੰਗਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛਣਕਾਈਆਂ।' ਅਜੈਪਾਲ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਆਪ ਖੁਦ ਪਛਤਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ 'ਜੇ ਸਾਡੇ ਪੁੱਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਨੀ ਸੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਬੇਗਾਨੀ ਧੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ' ਪਰ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਚੱਕਰ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅਜੈਪਾਲ ਚਿੱਠੀ ਉਡੀਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਦੋਂ ਜੇਬ ਵਿਚ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਦੋਂ ਉਹ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਉਂਦਾ, ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਂਦਾ, ਨੱਚਦਾ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਜਾਵੇ! ਅਜੈਪਾਲ ਦੇ ਚਾਵਾਂ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਡੈਡੀ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਹੋ। ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣ ਅਜੈਪਾਲ ਗਮਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਲੱਗਾ।...ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਟੁੱਟ ਗਈ ਜਦੋਂ ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚਲੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਆਈਏ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰੀਏ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੀ ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਡੈਡੀ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਾਈ ਸੀ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅਜੈਪਾਲ ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਕਮਲ ਤੇ ਪੁੱਤ, ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿੰਮੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਲ ਆਖ ਕੇ ਬੁਲਾ ਲੈਂਦਾ, ਸਿੰਮੀ ਖਿਝ ਕੇ ਅਜੈਪਾਲ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਆਖਦੀ। ਅਜੈਪਾਲ ਸਬਰ ਦਾ ਘੁੱਟ ਪੀ ਜਾਂਦਾ।

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਫੀਸ ਭਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚਿੱਠੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਚਿੱਠੀ ਅਟੈਚੀਕੇਸ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਅਜੈਪਾਲ ਨੇ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਜਾਵਾਗਾਂ। ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਅਜੈਪਾਲ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਤਾਂ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪੁੱਤ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਜੈਪਾਲ ਨੂੰ ਪੁੱਤ ਨਹੀਂ, 'ਹਰਾ ਪੱਤਾ' ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ! ਧੀਆਂ ਪੇਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਮਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੰਮੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਮਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਣ ਲੱਗੀ। ਅਜੈਪਾਲ ਦਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣਾ ਸਿੰਮੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇ ਅਜੈਪਾਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਪਿੰਡ ਕਮਲ ਨੂੰ ਸਿੰਮੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਜੰਮਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਟ-ਪਿੱਟ ਕੇ ਪਿੰਡ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੀ ਸੌਕਣ ਲੈ ਆਇਆ, ਹੁਣ ਪੁੱਤ ਦਾ ਸਰੀਕ ਜੰਮ ਲਿਆ, ਮੈਂ ਕਿਹੜੇ ਖੂਹ-ਖਾਤੇ ਜਾਵਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਭੱਜੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਗਲ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜੈਪਾਲ ਚਾਚਾ-ਚਾਚੀ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਸਿੰਮੀ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰ ਮਾਂ ਦੀ ਸਿਆਣੀ ਧੀ ਬਣਨ ਲੱਗੀ।

ਚਾਚਾ-ਚਾਚੀ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਪੈਸੇ ਲਾ ਕੇ ਵਕੀਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜੈਪਾਲ ਨੂੰ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਜੋ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਮਾਂ ਬੀਤਿਆ। ਸਿੰਮੀ ਮੁੜ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਅਜੈਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਹ ਵੱਖਰਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਿੰਮੀ ਦੇ ਖਾਲੀ ਹੋਏ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਆ ਕੇ ਡੇਰੇ ਲਾ ਲਏ। ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਅਜੈਪਾਲ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਚੱਲੋ 'ਕੁਲਜੀਤ' ਆ ਗਿਆ।

ਕੁਲਜੀਤ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਤਕੜੇ ਘਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਾਮਿਆਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਕੁੜੀ ਲੱਭ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੁੜੀ ਕੁਲਜੀਤ ਤੋਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਸੀ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਲਾਲਚ!! ਕੁੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਕੁੜੀ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਸਾਡਾ ਨਾਤਾ ਤਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਲੱਗਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਪਹੁੰਚ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਨੇ ਜੋੜੀ ਬਣਾ ਨਹੀਂ, ਨਰੜ ਦਿੱਤੀ।

ਤਕੜੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਕਾਕੇ ਉਨਾ ਚਿਰ ਹੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਦੀ ਚੋਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਤਲੀ 'ਤੇ ਧਰੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਦੀ ਚੋਗ ਚੁਗ ਕੇ ਉਡਾਰੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਲਜੀਤ ਵੀ ਇਹ ਚੋਗ ਚੁਗਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੰਮੀ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਸੋਹਣੀ ਤੇ ਪਿਆਰੀ ਲੱਗੀ। ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਵੀ ਹੁਣ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਘੱਟ ਫਿਕਰ ਕੀਤਾ, ਤੇ ਅਜੈਪਾਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕੁਲਜੀਤ ਨੂੰ ਸਿੰਮੀ ਦੇ ਪੁੱਤ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦਿਨ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਜਦੋਂ ਲੇਡੀ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਿੰਮੀ ਤੇਰੇ ਬੇਟੇ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?" ਸਿੰਮੀ ਜਿਵੇਂ ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਬਣ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਉਸ ਨੇ ਅਜੈਪਾਲ ਵਾਲਾ ਗੁਨਾਹ ਕੁਲਜੀਤ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। "ਹੈਲੋ ਸਿੰਮੀ, ਤੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਾਂ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਹੈਂ!" ਲੇਡੀ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਜਦੋਂ ਦੋਵੇਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਏ ਤਾਂ ਜੰਮ ਕੇ ਲੜਾਈ ਹੋਈ। ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਲਾਮਾਣਸ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਾ ਸਿੰਮੀ, ਨਾ ਅਜੈਪਾਲ ਤੇ ਨਾ ਕੁਲਜੀਤ। ਸਭ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਅਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜਲਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਲੋੜ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਸੇਕੀਆਂ ਸਨ। ਸੱਚੇ ਮਨ ਨਾਲ ਰੱਬ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਮਲ ਹੀ ਧਿਆਉਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਰ ਦੇ ਸਾਈਂ ਦੀ ਖ਼ੈਰ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਛਿਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਟੱਪੀ। ਅਜੈਪਾਲ ਦਾ ਪੁੱਤ ਪਾਲ ਕੇ ਮਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਸੁਣਨ ਜੋਗਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕਮਲ ਪੁੱਤ ਸਹਾਰੇ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦਿਨ ਕੱਢ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਜੈਪਾਲ ਨੇ ਇਕ ਵੀ ਡਾਲਰ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ, ਜੋ ਕਮਾਇਆ ਕੋਰਟ-ਕਚਹਿਰੀਆਂ, ਅਪੀਲਾਂ-ਵਕੀਲਾਂ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਬੀਜਣ ਵਾਲੇ ਪੋਰ ਵਾਂਗ ਖਾਲੀ ਦਾ ਖਾਲੀ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਗੁਰਮੁੱਖ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਚਾਚੇ ਨੇ ਅਜੈਪਾਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਕੀਲ ਵੀ ਅਜੈਪਾਲ ਦੀ ਜੇਬ ਵਿਚ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਨਾ ਪਵਾ ਸਕਿਆ।

ਕੁਲਜੀਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਘਰਵਾਲੀ ਕੋਲ ਵੀ ਕੁੜੀ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਸਿੰਮੀ ਨੇ ਵੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਲਜੀਤ ਨੂੰ ਸਿੰਮੀ ਹੁਣ ਖਾਲੀ ਬੋਤਲ ਜਾਪਣ ਲੱਗੀ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬੱਸ ਕੁਝ ਸੈਂਟ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਅਮੀਰ ਘਰ ਦਾ ਲੜਕਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਬਥੇਰੀਆਂ ਸਿੰਮੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਮੈਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਤੋਂ ਕੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ? ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਕੁਲਜੀਤ ਇੰਡੀਆ ਤੁਰ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਿੰਮੀ ਲੱਭਣ!

ਇਸ ਵਾਰ ਸਿੰਮੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ, ਸਗੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਪਰ੍ਹਾਂ ਵਗਾਹ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਬੋਲੀ, 'ਜੇ ਆਹ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜੰਮਦੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ। ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਪਾਲਿਆ, ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਲਈ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਲੱਭ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੋਲ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬੇਗਾਨੇ ਪੁੱਤ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਜਾਹ ਜਿੱਥੇ ਮਰਜ਼ੀ ਮਰ।' ਮਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਬੂਹਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੰਮੀ ਦੋ ਨਿਆਣੇ ਚੁੱਕੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਹਾਰੇ ਵੱਲ ਹੋ ਤੁਰੀ।

ਅਜੈਪਾਲ ਦੀ ਆਸ ਦਾ ਬੂਰ ਝੜ ਗਿਆ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਮਲਾਈ ਛਕ ਲਈ ਤੇ ਸਪਰੇਟਾ ਅਜੈਪਾਲ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ, ਆਈ ਥਿੰਕ ਯੂ ਹੈਵ ਏ ਬੈਡ ਲੱਕ।" ਰੋਂਦਾ ਅਜੈਪਾਲ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨੇਰੀਆਂ ਦੀਵਾਲੀਆਂ ਲੰਘਾ ਕੇ ਐਤਕੀਂ ਕਮਲ ਨੇ ਚਾਵਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾਏ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ ਸਫ਼ਲ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਉਜੜਿਆ ਘਰ ਮੁੜ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਰਹੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਕਈ ਵਾਰ ਅਣਜਾਣ ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੀ ਕਟਾਈ ਹੋਈ ਟਿਕਟ ਦੁੱਖ ਦੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

ਕੀ ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲਿਐ...

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ
ਫੋਨ:91-98141-78883

ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਜੀਹਦਾ ਜਿਵੇਂ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੈ, ਚਲਾਈ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਸੋਚ ਉਦੋਂ ਖਿੰਡਣ ਲੱਗ ਗਈ, ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦੁਆਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਜ਼-ਤਰਾਰ ਲੋਕ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸਿਰ ਨਿਵਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਗਏ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਮੰਗੀ ਦੁਆ ਕਦੇ ਵਿਅਰਥ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਸਭ ਦੀਆਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭੁੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ। ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਸੋਚ ਤਹਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, ਮੰਦਰਾਂ, ਮਸਜਿਦਾਂ ਵਿਚ ਕਲਾ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਲੋਕ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਹਾਸਾ ਆਉਣ ਲੱਗਦੈ।

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਦਰਗਾਹ ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਦੇ ਮੌਲਵੀਆਂ ਨੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਧਰਮ-ਕਰਮ ਵਾਲੀ ਇਸ ਸੁੱਚੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਵਪਾਰਕ ਸੋਚ ਤਹਿਤ ਗੰਦੀਆਂ ਤੇ ਭੜਕਾਊ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਨੇ ਜਾਂ ਗਲੈਮਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਿਆਨ ਮੁਤਾਬਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਘਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਗਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਊਲ-ਜਲੂਲ ਬਕਿਆ ਹੁੰਦੈ, ਪਰ ਦਰਗਾਹਾਂ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਮੱਥਾ ਰਗੜਦੇ ਨੇ ਕਿ 'ਅੱਲ੍ਹਾ ਸਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਬਲ ਬਖਸ਼ੀਂ, ਇਹ ਜੋ ਅਸੀਂ ਕੀਤਾ ਏ, ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਮਾ ਕਰ ਦਿਖਾਈਏ?' ਮੌਲਵੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਅੱਗੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਲੋਕ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਵੀ, ਫੇਰ ਮਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਕਿਵੇਂ ਜਾ ਸਕਦੈ? ਰੱਬ ਦੇ ਦਰ ਹਰ ਇਕ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨੇ। ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਹੀਰੋ, ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ।

ਤਰਕਵਾਨ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਪੂਨਮ ਪਾਂਡੇ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਮੀਡੀਆ ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਕਵਰੇਜ਼ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਥੇ ਗਈ ਤੇ ਚੰਗੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਜਿਹੜੀ ਪੂਨਮ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ਼ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹੁਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਕਰਕੇ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਏ, ਜੇ ਰੱਬ ਉਹਦੀ ਦੁਆ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਏ ਤਾਂ ਕੀ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੁਣ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ? ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ 'ਜਿਸਮ 2' ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਟੀਮ ਜੇ ਆਪਣੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਵੇਗਾ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿ ਇਹ ਟੀਮ 'ਨੀਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ' ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਰੱਬ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਆਈ ਏ।

ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਲੈਮਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੁਣ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਲਾਕਾਰ, ਫ਼ਿਲਮਕਾਰ, ਅਦਾਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਣ ਮੌਕੇ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਹਿ ਛੱਡਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਐਨੇ ਵਜੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚਣੈ, ਤੁਸੀਂ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਾਪ ਦੇਣਾ। ਉਹ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੀ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸਕੂਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨੱਚਦੇ-ਟੱਪਦੇ ਨੇ, ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਜਾ ਨਵੇਂ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਪਟਕਾ ਬੰਨ੍ਹ, ਸਿਰ ਨਿਵਾਂ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਧੜਾਧੜ ਬਣਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹਰ ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਟੀਮ ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਰੱਬ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਫ਼ਿਲਮ ਚੱਲ ਨਿਕਲੇ। ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਹੱਥ ਜੋੜ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੈਮਰਿਆਂ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਦਿਸ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦੈ। ਫੋਟੋਆਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ ਸੀ, ਅਸਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਕੈਮਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਏ ਸਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕਲਾਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵੱਲ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਤੱਕਿਆ। ਹਾਂ ਇੱਕ-ਦੋ ਵਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਈ ਏ ਕਿ ਕੱਚੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਗਾਇਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਾਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਉਡਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਉਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਹਿੰਦੀ ਦੀ ਹਰ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਧਰਮ-ਕਰਮ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਖੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਏ। 'ਓ ਮਾਈ ਗੌਡ' ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਆਰਤੀ ਦੀ ਥਾਲੀ 'ਚ ਥੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਹੁੰਦਿਆਂ-ਹੁੰਦਿਆਂ ਫ਼ਿਲਮ ਚੱਲ ਨਿਕਲੀ। 'ਕਮਾਲ, ਧਮਾਲ, ਮਾਲਾਮਾਲ' ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਕੱਢਣ-ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਖਿਲਾਫ਼ ਇੱਕ-ਦੋ ਸੰਵਾਦ ਬੋਲਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆ ਗਈ।

'ਸੰਨ ਆਫ਼ ਸਰਦਾਰ' ਦੀਵਾਲੀ 'ਤੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦਾ ਟੈਟੂ ਬਣਾ ਕੇ ਅਜੈ ਦੇਵਗਣ ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਚਰਚਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਿਆ। ਫ਼ਿਰ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਰੌਲਾ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਅਜੈ ਦੇਵਗਣ ਨੇ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲਈ ਤੇ ਛਾਤੀ ਤੋਂ ਸ਼ਿਵਜੀ ਦਾ ਟੈਟੂ ਲੁਹਾ ਕੇ ਖੰਡੇ ਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਫ਼ਿਲਮ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਬਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹਿੱਟ ਹੋ ਗਈ। 'ਸਿੰਘ ਇਜ਼ ਕਿੰਗ' ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਹੀ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ 'ਜੋ ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ' ਨੂੰ ਵੀ।

ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਲੈਮਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਸੋਚ ਤਹਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਵਾਂ 'ਤੇ ਜਾਓ, ਜੋ ਆਸਥਾ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਹੋਣ ਤੇ ਫੇਰ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਇੱਕ-ਦੋ ਸੰਵਾਦਾਂ ਦਾ ਆਪੇ ਰੌਲਾ ਪਵਾ ਲਵੋ। ਪੁਤਲੇ ਫੂਕੇ ਜਾਣਗੇ, ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਣਗੇ, ਖ਼ਬਰਾਂ ਛਪਣਗੀਆਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਚਰਚਾ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਦੇ ਹਾਂ, ਅੱਗੋਂ ਖਿਆਲ ਰੱਖਾਂਗੇ।

ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਆਈਆਂ ਫ਼ਿਲਮ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੇਣ ਵੇਲ਼ੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਲੋਕ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵੀ ਨੇ? ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਥਾਂਵਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਫ਼ਿਲਮਕਾਰਾਂ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਫ਼ਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਾਕੀ ਬਚਦਾ ਏ।

ਜਾਂਦਿਆਂ-ਜਾਂਦਿਆਂ: ਕਲਾ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਕੂੜ ਖਿਲਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਦੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਨ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਅਦ 'ਮਾਂਵਾਂ ਬੁੱਕਲਾਂ 'ਚ ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਲੁਕੋਂਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣ ਤੇਰੀਆਂ' ਗਾਣੇ ਚੱਲਣ ਲੱਗਦੇ ਨੇ। ਪਗੜੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕਲਾਕਾਰਾਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 25 'ਤੇ)

ਖ਼ੁਦ ਬਲ ਕੇ ਕੀਤੀ ਲੋਅ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਨੇ...

ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹੀ-3

ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਜੋੜਨ ਦੇ ਧਨੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਮੀ ਲੇਖਕ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਲੂੰ ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭੈ ਹੋ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ, ਉਹ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਉਂਜ, ਇਹ ਵਕਤ ਦੀ ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਭਾਵੇਂ ਪਿਛੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਚੋਖੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਹ ਉਦੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਾਰੀ ਸਰਗਰਮੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਕਲਾਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਉਦੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਕੰਮਲ ਗ਼ਦਰ ਲਈ ਹਰ ਧਿਰ ਅਤੇ ਧਾਰਾ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਦਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮੁਕੰਮਲ ਗ਼ਦਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੁਪਨਸਾਜ਼ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸੌੜੇ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਕੈਦ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੜੀ ਸੱਚ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਵਧੀਕੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਇਸ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦਾ ਦਾਈਆ ਸਚਮੁੱਚ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਰਾਹ ਉਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦੜੀਆਂ ਵਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਮੌਕੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਉਤੇ ਢਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਔਖੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

■ **ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ**

ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਹੱਕੀ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ, ਤਦ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚ 'ਨਰਮ' ਤੇ 'ਗਰਮ' ਦੋ ਗਰੁਪ ਬਣ ਗਏ। ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ, ਭ੍ਰਾਤ੍ਰਵਯ, ਬਾਰੀਨ ਬਾਬੂ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੰਗਾਲੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਗ਼ਦਰੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਪਨਾਏ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਵਾਜਬ ਤੇ ਹੱਕੀ ਰਾਹ ਨੂੰ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਖ਼ੁਸ਼ਾਮਦ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਚਹੇਤੇ ਵੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਸਾਵਰਕਰ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਮਿਸਾਲੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ 1857 ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੀ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਤੋਂ ਤੰਗ ਪੈ ਕੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਲੰਡਨ ਵਿਚੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਪੈਸ਼ਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ 1910 ਵਿਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੇ 1911 ਵਿਚ ਜਲਾਵਤਨੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੀ ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਡੇਮਾਨ ਵਿਚਲੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਨੇ ਮਿਸਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਵਰਕਰ ਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੰਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਲਿਲਕੜੀਆਂ ਲੈਣ ਲੱਗਾ। ਡਾ. ਪਰੇਮ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਆਰ.ਸੀ. ਮਾਜਮੂਦਾਰ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੀਨਲ ਸੈਟਲਮੈਂਟਸ ਇਨ ਅੰਡੇਮਾਨ' ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਵਰਕਰ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਕੀਤੇ ਤਰਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ

ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁਨੇਤ

ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ,

"ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਉਦਾ-ਰਤਾ ਅਤੇ ਰਹਿਮ-ਦਿਲੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਿਧਾਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਤਕੜਾ ਮੁਦਈ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਜਿਹੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ।...ਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਣ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਅਪਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਭਾਰਤ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਇਸੇ ਰਾਹ ਲਿਆਵੇਗਾ ਜਿਹੜੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਰਹਿਨੁਮਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਮੈਂ ਸੁਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਇਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜੋ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਕੇਵਲ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਧਿਰ ਹੀ ਰਹਿਮ-ਦਿਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ ਸ਼ਾਹਖ਼ਰਚ ਪੁੱਤਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਜਿਹੇ ਘਰ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕਿਹੜੇ ਦੁਆਰੇ ਮੁੜ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਵੀ ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਜਬਰ ਦਾ ਹੀ ਅਸਰ ਸੀ ਕਿ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਂ ਐਸਾ ਥਿੜਕਿਆ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਾ ਰੱਖਿਆ; ਸਗੋਂ ਉਲਟਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਦੋਫਾੜ ਪਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋ ਕੌਮਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਹੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਅਸਲੀ ਵਾਰਸ ਹਨ ਤੇ ਈਸਾਈ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਬਾਹਰੋਂ' ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਵੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਹ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਖ਼ਤੀ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਾਥੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ 'ਸਿੱਖ-ਮੱਤ' ਦੇਣ ਲੱਗ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਪੋਰਟ ਬਲੇਅਰ ਦਾ ਨਾਂ ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਜਿਹੜੇ ਸੂਰਬੀਰ ਹਾਲਾਤ ਸਾਹਵੇਂ ਮਰਦਾਂ ਵਾਂਗ ਲੜੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤ ਅੱਗੇ ਗੋਡੇ ਟੇਕ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਗਾਰਾਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਮੁੱਖ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਨਿਖੇੜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਵਰਕਰ ਵਾਂਗ ਹੀ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੰਗਾਲੀ ਬਾਬੂ ਵੀ ਲੋਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਤੇ ਜਾਣੂਆਂ ਨੂੰ ਵਰਜਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਤ੍ਰਿਲੋਕੀ ਨਾਥ ਚੱਕ੍ਰਵਰਤੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, 'ਪੁਲਿਨ ਬਾਬੂ ਕਿਸੇ ਝਮੇਲੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੈਂਦੇ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਪਾਤਰ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ। ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, "ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੜਬੜੀ ਕਰ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੀ ਫ਼ਾਇਦਾ! ਬਲਕਿ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿ ਕੇ, ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕੋਗੇ।"

ਪੰਜਾਬੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਆਮਦ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਨਸਾਨੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਹਦੂਦ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵਾਜਬ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਗ਼ੈਰ-ਇਨਸਾਨੀ ਵਿਹਾਰ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰਤ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਠਿੱਠ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਡਾ ਮਕਸਦ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰ ਕੇ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ-ਘਟਾਈ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ

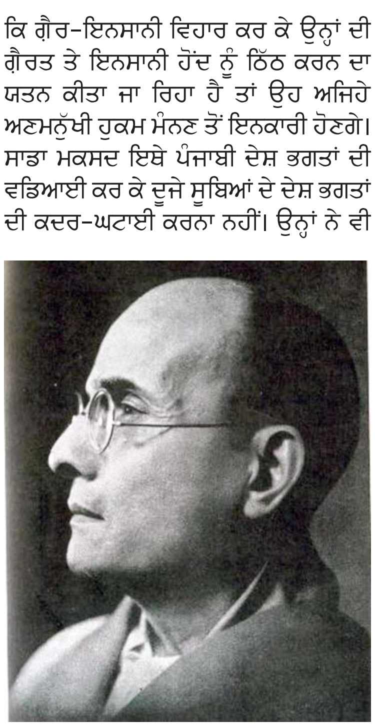

ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ

ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੜੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤੇ। ਕੈਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਈ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਵੀ ਮੰਨਵਾਈਆਂ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਪੁੱਜੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਬਹੁਤੇ ਬੰਗਾਲੀ ਸਨ, ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸੁਹਾਗ ਕੇ ਨਿੱਸਲ ਕਰ ਛੱਡਿਆ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਬੇਫ਼ਿਕਰ ਰਾਜ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਤ ਵਿਚ ਸੀ। ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਠੀਕ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, 'ਬੰਗਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ; ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਮਲ ਸਰੀਰ ਇਹ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਘੋਸ਼ ਨੇ ਬੜੀ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਹੌਂਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੌਤ ਨੂੰ ਜੱਫੀਆਂ ਪਾ ਲੈਣ।'

ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪੰਜਾਬੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਾੜਕੂ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕ ਬਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਘੋਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਹੈ,

'ਅੰਡੇਮਾਨ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਦਾ ਜਨੇਊ ਉਤਾਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੇ ਜਨੇਊ ਉਤਾਰਨ ਬਦਲੇ ਉਜਰ ਤੱਕ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਅੰਤ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਰੱਖਾ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਜਨੇਊ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਰੱਖਾ ਚੀਨ, ਜਪਾਨ ਅਤੇ ਸਿਆਮ ਆਦਿ ਫਿਰਦੇ ਫਿਰਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੱਟੜਪੁਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਪਦਾ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਇਕ ਅਸੂਲ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘੁੱਟ ਪੀਤੇ ਬਗ਼ੈਰ ਚਾਰ ਦਿਨ ਭੁੱਖ-ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਪੰਪ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸਟਰਾਈਕ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਰਮਾ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਕਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਸਰੀਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਪਦਿਕ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ।'

ਇਥੇ ਵੀ ਰਾਮ ਰੱਖਾ ਮੱਲ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸ਼ਾਇਦ ਨਿਰੇ ਜਨੇਊ ਪਹਿਨਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ਼ ਬਹਾਦਰ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਦਖ਼ਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੇ (ਆਪ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਵਿਹਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਜਨੇਊ ਪਹਿਨਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ) ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਾਂ ਅਕੀਦੇ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤੀ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਧੱਕੜ ਦਖ਼ਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਉਂਜ ਹੀ ਰਾਮ ਰੱਖਾ ਮੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਦਿਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਅਕੀਦੇ ਵਿਚ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਖ਼ਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਗਏ; ਸਗੋਂ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਦਿਆਂ ਵੀ ਉਹ ਕੈਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਭ ਲਈ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਤੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਜਾਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗੁੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਅਣਖ ਦੀ ਲੜਾਈ ਖਾੜਕੂ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਗ਼ਦਰੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ (ਲਾਹੌਰ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਚਹੇਤਾ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲੜੇ ਗਏ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕੱਲੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ (ਲਾਹੌਰ) ਨੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਮੁਤਾਬਕ ਗ਼ਦਰੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਗ਼ੈਰ-ਵਾਜਬ ਸੀ। ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖ਼ਾਹ-ਮ-ਖ਼ਾਹ ਪੰਗਾ ਲੈਣ ਦੇ ਤੁੱਲ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ 'ਬੇਵਕੂਫ਼ਾਨਾ' ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮਿਲਦੀ ਭੈੜੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਵਿਰੁਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੇਵਲ 'ਜੀਭ ਦੇ ਸਵਾਦ ਖ਼ਾਤਰ ਉਲਟ-ਪੁਲਟ ਕੰਮ ਕਰਦੇ' ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ

ਬਾਤਾਂ ਗਦਰ ਦੀਆਂ

ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਵਧੀਕੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖ਼ਾਹ-ਮ-ਖ਼ਾਹ 'ਪਿੱਠ ਠੋਕਣੀ' ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹੋਏ 'ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਬਾਕੀ ਦੇ ਬੰਦੇ ਵੀ ਵਲ੍ਹੇਟੇ ਜਾਂਦੇ' ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਝਗੜਿਆਂ ਕਾਰਨ 'ਵਲ੍ਹੇਟੇ' ਜਾਣਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲੜੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਜਾਂ ਹੜਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ। ਉਂਜ ਉਹ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚਲੇ ਵਿਹਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲਿਖਦਿਆਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਵੀ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ 'ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਲਹਿਰ' ਵਿਚ ਠੀਕ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, 'ਦਰਅਸਲ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰੀ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਸੀ। ਗ਼ਦਰੀ ਕੈਦੀ ਹੱਤਕ ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਸਹਾਰਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁੱਲੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਜੇਲ੍ਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾ ਕੇ ਬਖੇੜਾ ਲੈਣੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਤਨਾ ਵੀ ਜ਼ੁਲਮ ਪਏ ਕਰਨ। ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ, 'ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਖ਼ਾਤਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਐਜੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਕਰਦੇ ਆਏ ਸਨ।...ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਐਸੀ ਸੀ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਕੀਤੇ ਹਰ ਐਸੇ ਮੁਆਮਲੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪੁੱਜਦੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਬਰਮੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਗ਼ੈਰ-ਇਨਸਾਨੀ ਵਰਤਾਓ ਹੋਇਆ ਵੇਖਦੇ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਿਚ ਪੀਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖਦੇ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗ਼ੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਹ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਸਹਾਰ ਨਾ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਬਖੇੜਾ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਦਖ਼ਲ ਦਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਾਤ੍ਰ-ਭੂਮੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਖ਼ਾਤਰ ਜੇਲ੍ਹ ਆਏ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਹੋਰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬੇਹਤਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਅਜੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਸੀ।'

ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੇ ਕਥਨ ਤੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਰਵੱਈਏ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਵਨ ਹੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਖੇਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਕੀਤੇ

ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਝਾਂਸੀ

ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ 'ਬੇਵਕੂਫ਼ੀ' ਵੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੋਫਸਲੇ ਵਿਹਾਰ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਕਦੀ-ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੋਂ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲੇ ਆਪਣਾ ਜ਼ੁਲਮ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣੋਂ ਬਾਜ਼ ਨਾ ਆਉਂਦੇ। ਅਕਸਰ ਕੁਝ ਮੌਕਾ-ਸ਼ਨਾਸ਼ ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਲੋਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਬਣ ਖਲੋਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲੀ ਨੌਜਵਾਨ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਲਹਿਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਨਾਰੀਅਲ ਦਾ ਛਿਲਕਾ ਕੁੱਟਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਹ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਤੱਕ ਛਿਲਕਾ ਕੁੱਟਦਾ ਰਿਹਾ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਆਮ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਸਖ਼ਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਰੱਸੀਆਂ ਵੱਟਣ ਵਰਗੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹਲਕੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਸਮਾਂ ਲੰਘਦਾ ਵੇਖ ਆਸ਼ੂਤੋਸ਼ ਲਹਿਰੀ ਨੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੂੰ ਨਰਮ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਏਗੀ।

ਲਗਾਤਾਰ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਛਿਲਕਾ ਕੁੱਟਦਾ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਦੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੇ ਲਹਿਰੀ ਦੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਖਣ 'ਤੇ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਨਾ ਨਿਭਾਇਆ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਕੰਮ ਕਰਨੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਮਿਸਟਰ ਮਰੇ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਲਹਿਰੀ ਨੂੰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਈ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਤੀਹ ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਬੇਕਿਰਕ ਮਾਰ ਨੇ ਉਹਦੇ ਪਿੰਡੇ ਦਾ ਮਾਸ ਬੋਟੀ-ਬੋਟੀ ਕਰ ਕੇ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਬਰ, ਸਿਦਕ ਤੇ ਸਿਰੜ ਨਾਲ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਹਿਰੀ ਨੂੰ ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੋਠੀ ਬੰਦ ਤੇ ਡੰਡਾ ਬੇੜੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਵੇਖ ਕੇ ਗ਼ਦਰੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਵਿਚ ਹੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਬੰਗਾਲੀ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪੁਆ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਲਹਿਰੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਖ਼ਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਹੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਬੇਵੱਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਆਸ਼ੂਤੋਸ ਨੂੰ ਸ਼ਖਤ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਬਕੌਲ ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ, 'ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ (ਲਾਹੌਰ) ਦੀ ਜੈ ਹੋਈ।'

ਕੀ ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਹੀ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੇ ਕਹਿਣ ਮੂਜਬ ਗ਼ੈਰ-ਵਾਜਬ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਮਾਣ-ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਇਨਸਾਨੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਤਸਲੀਮ ਕਰਵਾਉਣ ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਲੜਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਲੋੜ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰੀ ਸੀ; ਇਸ ਦਾ ਥਹੁ-ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਗ਼ਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੜੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਤੇ ਕੀਤੀਆਂ ਹੜਤਾਲਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਤੇ ਵਿਵੇਚਨ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੂਹੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲਾ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਆਏ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਕੋਹਲੂ ਪੀੜਨ ਦੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ; ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਹਲੂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਕੁਝ ਵੱਖਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀ। ਕੋਹਲੂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਦੀਆਂ ਲਈ ਦੂਜੀ ਕਰੜੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਨਾਰੀਅਲ ਦੇ ਛਿਲਕੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਰੇਸ਼ਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਸੀ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਰੀਅਲ ਦਾ ਹਰਾ ਛਿਲਕਾ ਕੁੱਟਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਨਵੇਂ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸੁੱਕਾ ਛਿਲਕਾ ਕੁੱਟਣ ਲਈ ਦਿੱਤਾ। ਸੁੱਕੇ ਛਿਲਕੇ ਵਿਚੋਂ ਰੇਸ਼ਾ ਕੱਢਣਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਭ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਛਾਲੇ ਪੈ ਗਏ। ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ (ਲਾਹੌਰ) ਅਤੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਝਾਂਸੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਡਰਾਉਣਾ ਧਮਕਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਂਜ ਨਵੇਂ ਗਏ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਇਕਾਂਤ ਕੈਦ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਦਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਰਿਕਾਰਡ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਘੱਟ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਕੈਦੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਥੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੌਣ ਚੱਲਦਾ ਸੀ! ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ (ਲਾਹੌਰ) ਤਾਂ ਹਾਮੀ ਭਰ ਕੇ ਟਾਲਾ ਵੱਟ ਗਏ ਪਰ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਝਾਂਸੀ ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹੇ ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੇ ਆਖੇ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਹੋਰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਛਾਲੇ ਪੈ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਮੁੱਠੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣੀਆਂ ਵੀ ਔਖੀਆਂ ਸਨ। ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਝਾਂਸੀ ਦਾ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਹਾਰ ਕੰਡੇ ਵਾਂਗ ਚੁਭ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮੁੜ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਝਾਂਸੀ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣਾ ਅਤੇ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਨੇ ਵੀ ਗਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਗਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹਰ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਅੱਗ ਭਬੂਕਾ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕੁਰਸੀ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲੱਗਾ। ਹਮਲਾ ਰੋਕਣ ਲਈ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੀ ਗੋਗੜ ਵਿਚ ਲੱਤ ਮਾਰੀ। ਜੇਲ੍ਹਰ ਪਿੱਛੇ ਕੁਰਸੀ ਵਿਚ ਜਾ ਡਿੱਗਾ ਤੇ ਕੁਰਸੀ ਭੁੰਜੇ ਢਹਿ ਪਈ। ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ 'ਖ਼ੁਦਾ' ਦੀ ਪਤ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਰੁਲਦੀ ਵੇਖ ਟੈਂਡਲ ਤੇ ਜਮਾਦਾਰ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈ ਗਏ। ਇੰਨਾ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ ਕਿ ਉਹਦਾ ਸਿਰ ਲਹੂ-ਲੁਹਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਇੰਨਾ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਤੀਹ ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਸੀਸ ਵੱਟੇ ਤੇ ਬਿਨਾਂ 'ਹਾਇ! ਤੋਬਾ!' ਕੀਤਿਆਂ ਬਹਾਦਰਾਂ ਵਾਂਗ ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਲਹੂ-ਵੀਟਵੀਂ ਮਾਰ ਝੱਲੀ। ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੋਠੀ ਬੰਦ, ਘੱਟ ਖਾਣਾ ਤੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਡੰਡਾ-ਬੇੜੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ।

ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਝਾਂਸੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੀ ਸਰਾਸਰ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਕਸੂਰ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹਰ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਮੰਦੇ ਬੋਲ ਬੋਲੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦਾ ਐਕਸ਼ਨ ਤਾਂ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁੱਕਾ ਛਿਲਕਾ ਕੁੱਟਣ ਲਈ ਦੇਣਾ ਵੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ। ਸੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। 'ਰੱਬ ਦੇ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਲੱਤ ਵੱਜਣ' ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸਾਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫ਼ੈਲਣ ਕਰ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਬੈਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਛਿੱਥਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਹੜਤਾਲ ਦਾ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਹੋਰ ਘਬਰਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਵਿਚੋਲਾ ਪਾ ਕੇ ਸੁਲ੍ਹਾ ਲਈ ਤਰਲੇ ਪਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਹੜਤਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਝਾਂਸੀ ਨੂੰ ਬੈਂਤਾਂ ਦੀ ਲੱਗੀ ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਮੁੜਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ; ਸੋ, ਜੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਿਆਂ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਮਨਸੂਖ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਭਰੋਸੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਕੇ ਹੜਤਾਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮਹੀਨਾ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ

ਸੈਲੂਲਰ ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਅਜਾਇਬਘਰ ਵਿਚ ਕੋੜੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਬੁੱਤ।

ਪਰ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਵਫ਼ਾ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਵਿਚੋਲੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਰ ਕੋਈ ਠੋਸ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ, ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਗਿਆ।

ਜੇਲ੍ਹਰ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਹੋ ਗਏ ਅੜੀਅਲ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 13 ਜਨਵਰੀ 1916 ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਹੜਤਾਲ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਹੜਤਾਲ ਵਿਚ ਸਿਵਾਇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਏ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜਿਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗ਼ਦਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਝਾਂਸੀ ਵਾਂਗ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੋਠੀ ਬੰਦ, ਡੰਡਾ ਬੇੜੀ, ਹੱਥਕੜੀ ਤੇ ਘੱਟ ਖ਼ੁਰਾਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਹੜਤਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ।

ਜਿਵੇਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤਾਂ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ-ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਤਲਾਸ਼ਦੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਕ ਦਿਨ ਬੈਰੀ ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਕੈਦੀਆਂ 'ਤੇ ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਅਹਾਤੇ ਦਾ ਘਾਹ ਕੱਟਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਗ਼ਦਰੀ ਕੈਦੀਆਂ ਨੇ ਗ਼ੈਰ-ਵਾਜਬ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੂਜੇ ਅਹਾਤਿਆਂ ਵਾਲੇ ਟੈਂਡਲਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਗ਼ਦਰੀਆਂ ਦਾ ਰੁਖ਼ ਵੇਖ ਕੇ ਘਾਹ ਕਟਵਾਉਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਪੰਜ ਨੰਬਰ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੇ ਘਾਹ ਕੱਟਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਮਾਸਟਰ ਚਤਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਸਾਵਣ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਮਰਹਾਣਾ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗ਼ਦਰੀ ਕੈਦ ਸਨ। ਹੁਕਮ-ਅਦੂਲੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਕੈਦ ਤਨਹਾਈ ਅਤੇ ਪੰਜ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਕੈਦ ਤਨਹਾਈ, ਡੰਡਾ-ਬੇੜੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਖ਼ੁਰਾਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਛੁੱਟੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਵੀ ਘਾਹ ਕੱਟਣ ਦਾ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੀ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋਏਗਾ। ਉਹਨੇ 'ਬੰਗਾਲੀ' ਨਾਂ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਘਾਹ ਕੱਟਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ, 'ਕੈਦੀ ਕੋਠੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਨਾਲੋਂ ਘਾਹ ਕੱਟਣ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਸਨ।'

ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ੁਲਮ ਕੋਈ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਲੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਹਾਰ ਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਲੈਣ ਲਈ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਖਲੋਤੇ ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਸੁਨੇਤ ਨੂੰ ਗੋਰੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗਾਲ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੂਰੀ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮ ਲਈ ਨਿਰਾਦਰੀ ਭਰੇ ਕੁਬਚਨ ਬੋਲੇ। ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਗੋਰੇ ਦੀ ਇਹ ਵਧੀਕੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹਨੇ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਮੋੜਵਾਂ ਜਵਾਬ ਉਸੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ 'ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੋਠੀ-ਬੰਦ, ਖੜੀ ਹੱਥਕੜੀ, ਡੰਡਾ-ਬੇੜੀ ਤੇ ਘੱਟ ਖ਼ੁਰਾਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ 'ਜੇ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਨ ਕਾ ਚਾਓ' ਸ਼ਬਦ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਆਏ ਬੈਰੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਉਸੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜੁਆਬ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗ-ਬਗੋਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਨੇ ਕੋਠੜੀ 'ਚ ਵੜ ਕੇ ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਿਆ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਬੈਰੀ ਜੇਲ੍ਹ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਧਾੜ ਲੈ ਕੇ ਆਣ ਪਹੁੰਚਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਿੰਜਰਾ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਇੰਨੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰਿਆ-ਕੁੱਟਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਡੰਡਾ-ਬੇੜੀ ਅਤੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੇਹੱਦ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੇ ਫ਼ਲਸਰੂਪ ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਹੁਤ ਵਿਗੜ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਉਹਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਈ ਭਾਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਇਸ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਹੜਤਾਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਲਾਹੌਰ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਕੈਦੀ, ਬਰਮਾ ਕੇਸ ਦੇ ਕੈਦੀ ਅਤੇ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਨਵੇਂ ਆਏ ਬੰਗਾਲੀ ਰਾਜਸੀ ਕੈਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਹੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਜਾਂ ਛੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲਈ ਡੰਡਾ-ਬੇੜੀ ਤੇ ਕੈਦ ਤਨਹਾਈ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਜਵੰਦ ਸਿੰਘ ਸੁਰ ਸਿੰਘ, ਮੌਲਵੀ ਮੁਸਤਫ਼ਾ ਹੁਸੈਨ ਅਤੇ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੜਤਾਲ 'ਤੇ ਗਏ ਰਾਮ ਰੱਖਾ ਮੱਲ ਨੇ ਕੰਮ ਦੀ ਹੜਤਾਲ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਕੈਦੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਬੁਰੇ ਸਲੂਕ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਰ ਸਿਆਲ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਨਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੌਜ਼ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਫਿਰ ਬਿਨਾਂ ਕੰਬਲਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਕੜਾਂ ਦੇ ਠੰਢੇ ਫ਼ਰਸ਼ 'ਤੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਪਰੰਤ ਜੇਲ੍ਹਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਜਾਨ ਪਏ ਭੁੱਖੇ-ਭਾਣੇ ਹੜਤਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਉਠ ਕੇ ਤੁਰ ਨਾ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਅੱਗੋਂ ਬੇੜੀ ਖਿੱਚਦਾ ਤੇ ਦੋ ਆਦਮੀ ਬਾਹਵਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਧੂੰਹਦੇ। ਇਸ ਤਸ਼ੱਦਦ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾ ਸਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਤਪਦਿਕ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਅਸਲੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਪੰਡਿਤ ਰਾਮ ਰੱਖਾ ਮੱਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਬਹਾਦਰ ਗ਼ਦਰੀਆਂ 'ਤੇ ਇਹ ਜ਼ੁਲਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ (ਲਾਹੌਰ) ਵੀ ਉਸੇ ਨੰਬਰ ਵਿਚ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਬਾਰੇ ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਦਾ ਕਥਨ ਬਿਲਕੁਲ ਦਰੁਸਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, 'ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ (ਲਾਹੌਰ) ਨੇ ਜੋ ਅਨਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਅੰਡੇਮਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਭਾਵ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਅਪਨਾਇਆ।...ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ ਕਿ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ (ਲਾਹੌਰ) ਦਾ ਇਹ ਲਿਖਣਾ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ (ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ) ਬਗ਼ੈਰ ਸੋਚੇ ਸਮਝੇ ਹੜਤਾਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਕਿਥੋਂ ਤੱਕ ਠੀਕ ਹੈ।'

#

ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

(ਸਫਾ 23 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵੱਲੋਂ 'ਕੁੜੀ ਸੈਚਰਡੇਅ ਸੈਚਰਡੇਅ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਆ' ਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਏ ਤੇ ਇਸ ਸਭ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਦੇ ਉਚੇਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਜੇ.ਐਸ.ਐਲ ਨਾਮੀ ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਦਾ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗਾਣਾ ਚੱਲ ਰਿਹੈ। ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਗਾਣਾ ਰੈਪ ਸਟਾਈਲ ਵਿਚ ਹੈ, ਭਾਵ ਘਾਚਾ...ਮਾਚਾ। ਗਾਉਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਇੰਜ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੈ, ਜਿਵੇਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਖਦੈ, 'ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ, ਓ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ...।' ਰੈਪ ਵਿਚਲੇ ਨਮੂਨੇ ਹਨ, 'ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਨੇ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾਏ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਡੇ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬਿਠਾਏ, ਤਾਰੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੀ ਖੋਪੜ ਲੁਹਾਏ'...ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ, ਓ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ।'

ਸੋਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਹੋ ਰਹੀ ਏ ਜਾਂ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡ ਰਿਹੈ। ਕਿਸੇ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਿੱਖੀ ਬਾਬਤ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦੇ ਤੇ ਹੁਣ ਸਭ ਕੁਝ ਚੈਨਲਾਂ 'ਤੇ ਦਿਸ ਰਿਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਦੇਸੀ

ਬਿਨ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਪੱਤਰ ਵਾਂਗੂੰ
ਦਰ ਦਰ ਰੁਲਦੇ ਰਹਿਣਾ,
ਨਾ ਕੋਈ ਝਾਲੂ ਅੱਗੇ ਬਣਦਾ,
ਨਾ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜਨ ਦੀ ਆਸ।

ਪੰਛੀ ਤੇ ਪਰਦੇਸੀ ਦੋਵੇਂ,
ਨਾ ਕੋਈ ਮੰਜ਼ਿਲ ਥਹੁ ਟਿਕਾਣਾ,
ਅੰਨ੍ਹੇ ਮੋੜ ਤੇ ਗਲੀ ਅੰਧੇਰੀ,
ਮਨ ਚਾਹਿਆ ਬਣਵਾਸ।

ਰੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਡਾਲਰ ਲਗਦੇ ਨੇ ਉਥੇ,
ਭਰਮਾਂ ਦੀ ਗੰਢ ਖੁਲ੍ਹੀ,
ਜਾਗੀਰਾਂ ਮੁਰੱਬੇ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾਏ,
ਨਾ ਜੂਆ ਆਇਆ ਰਾਸ।

ਚਕਾਚੂੰਧ ਗੁੱਛੇ ਅੰਗੂਰ ਕਿਆਸੇ,
ਥੂਹ ਥੂਹ ਕੌੜੇ ਨਿਕਲੇ,
ਨਾ ਚੋਆਂ ਜਿਹਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਉਥੇ,
ਨਾ ਅਪਣਤ ਭਰੀ ਮਿਠਾਸ।

ਫਿਰ ਪਛਤਾਏ ਕੀ ਬਣੇ,
ਜਦ ਚਿੜੀਆਂ ਚੁਗਿਆ ਖੇਤ,
ਏਜੰਟਾਂ ਝਾਂਸੇ ਪਿਆ ਪਛਤਾਉਣਾ,
ਅਧੂਰੀ ਰਹੀ ਪਿਆਸ।

ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲੋ ਨੌਜੁਆਨੋ,
ਛੱਜੂ ਚੁਬਾਰਾ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰੇ,
ਨਾ ਕੋ ਪੰਨੂ ਚੂਰੀ ਕੁੱਟ ਖੁਆਵੇ,
ਨਾ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦਾ ਧਰਵਾਸ।

-ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਲੋਕ ਤੱਥ

ਯਾਰ ਗਦਾਰੀਆਂ ਕਰਦੇ
ਜੋ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਯਾਰਾਂ ਦੇ,
ਕਿਉਂ ਪਰਵਾਹ ਨ੍ਹੀਂ ਕਰਦੇ
ਇਕ ਥਾਲੀ ਵਿਚ ਖਾ ਕੇ।
ਰੱਜੀ ਨੀਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਉਹੀ ਪਿਆਰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਆ,
ਅਣਖ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਹ
ਸਭ ਕੁਝ ਦਿੰਦੇ ਲਾ ਦਾਅ 'ਤੇ।

ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਂ ਪੈਸਾ,
ਆ ਜਾਏ ਵਿਚ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ,
ਕਈ ਫਿਰ ਗੱਲਾਂ ਪੁੱਠੀਆਂ
ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਕਰਨ ਬਣਾ ਕੇ।
ਪਾਪ ਲਕੋਣਾ ਔਖਾ
ਕਦੇ ਲੁਕਾਇਆਂ ਲੁਕਦਾ ਨਹੀਂ,
ਇਕ ਨਾ ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ
ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਮੂਹਰੇ ਆ ਕੇ।
ਥੂ ਥੂ ਕਰੇ ਜ਼ਮਾਨਾ
ਵੇਖ ਕੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ,
ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ
ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਜੋ ਲਾਹ ਕੇ।

ਵੱਡੇ ਘਰ ਦੀ ਬੇਟੀ
ਰੰਗਰਲੀਆਂ ਫਿਰੇ ਮਨਾਉਂਦੀ,
ਛੁੱਟੀਆਂ ਭੂਆ ਕੋਲੇ ਆਈ
ਕਹਿਣ, ਬਿਤਾ ਕੇ।
ਮਾੜੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਧੀ ਹੱਸ ਕੇ
ਗੱਲ ਕਿਤੇ ਕਰਦੀ ਤਾਂ,
ਉਹੀ ਆਖਣ, ਮਾਪੇ
ਰੱਖਦੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝਾ ਕੇ।

'ਚੀਮਨੇ' ਵਾਲਿਆ ਦੰਦੇ
ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ,
'ਰਾਜ' ਦੋ ਲਾਉਣ ਨਿਸ਼ਾਨੇ
ਇੱਕ ਹੀ ਤੀਰ ਚਲਾ ਕੇ।

-ਰਾਜ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਵਿਚਾਰਾ

ਜਦੋਂ ਜੰਮਿਆ ਸੀ ਮੈਂ
ਪੁੱਤ ਬਣ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ
ਉਦੋਂ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ
ਅੱਖ ਦਾ ਮੈਂ ਤਾਰਾ ਬਣਿਆ।
ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਮੇਰੇ ਸਿਰ
ਰਹੀ ਛਾਂ ਉਹ ਅਵੱਲੀ
ਉਦੋਂ ਤਾਂਈ ਮੈਂ ਉਹ
ਰੁੱਖਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣਿਆ।
ਜਦੋਂ ਚੜ੍ਹੀ ਸੀ ਜਵਾਨੀ
ਪੈਂਦਾ ਨੂਰ ਡੁੱਲ੍ਹ ਡੁੱਲ੍ਹ
ਉਦੋਂ ਕਿਸੇ ਲਈ ਮੈਂ
ਜੱਗ ਤੋਂ ਨਿਆਰਾ ਬਣਿਆ।
ਗੋਦੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਖਿਡਾਇਆ
ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ
ਮੈਂ ਭਾਰਾ ਬਣਿਆ।
ਹੁਣ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਬੈਠਾ
ਹੈ ਨਹੀਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਜੋਤ
ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ
'ਮੰਗਲੀ' ਵਿਚਾਰਾ ਬਣਿਆ।

-ਦੀਪ ਮੰਗਲੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 917-254-6768

ਵਿਸ਼ਵ ਸਾਹਿਤ

ਚਾਂਦੀ ਰੰਗੀ ਚਿਣਗ ਸਿਮੋਨ 'ਦ ਬੋਵੁਅਰ-2

ਮਹਿਲਾ ਮੁਕਤੀ ਮਾਰਗ ਦੀ ਮਹਾਗਾਥਾ

ਉਘੀ ਲੇਖਕਾ ਸਿਮੋਨ 'ਦ ਬੋਵੁਅਰ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਬਹੁ-ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੈ। ਸੌਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਣ-ਔਗੁਣ ਕਹਿ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ, ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦਰੁਸਤ ਹੈ ਕਿ ਗੁਣ-ਔਗੁਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉਤਨੀ ਹੀ ਬਹੁ-ਰੰਗੀ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਲਿਖਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਦਰਪਣ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚਿਹਰੇ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਝਾਕਦੇ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਸੋਹਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਦੀ ਇਹ ਲਿਖਤ ਵੀ ਇਸੇ ਖਾਸੇ ਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਮੋਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਦੀ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਲਮ ਅਤੇ ਕਦੀ ਕਟਾਰ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦੀ ਲਿਖਤ ਦਿਲਚਸਪ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਹ ਵਲ ਪਾ ਕੇ ਵੀ ਟੱਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟੱਕਰਦਾ ਵੀ ਕਰਾਰੇ ਹੱਥੀਂ ਹੈ। ਸਿਮੋਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਦੇ ਵੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗ ਉਤੇ ਰੱਖੇ ਪਾਣੀ ਵਾਂਗ ਉਬਾਲੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਲਿਖਤ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਸਿਮੋਨ ਅੰਦਰ ਸਮਾਈ ਊਰਜਾ ਦੇ ਮੱਠੇ ਪੈਣ ਦਾ ਦਰਦ ਉਬਾਲੇ ਮਾਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਵੇਖੋ)

ਰਾਇਲਟੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪੈਸਾ ਮਿਲਣ ਲੱਗਾ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਸਿਮੋਨ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਦੱਸਦੀਆਂ। ਇਹੋ ਅਨੁਭਵ ਉਹਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਬਣਦੇ। ਬੇਸ਼ਕ ਉਹਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲਿਆ, ਤਾਂ ਵੀ ਆਖਦੀ ਹੈ, "ਜੇ ਮੈਂ ਮੁੰਡਾ ਹੁੰਦੀ, ਫੇਰ ਮੈਂ

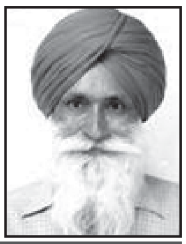

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ

ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਦੀ..., ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਔਰਤ, ਮਰਦ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਚਾਹੇ ਕਿ ਉਹਦੇ ਜਿਸਮ ਉਪਰ ਮਰਦ ਵਾਲਾ ਲਿੰਗ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਜੀਵ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਾਰੀ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਣ ਗਿਆ। ਜੰਮਣ ਸਾਰ ਉਹ ਔਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਘੜ-ਤਰਾਸ਼ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਔਰਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਇਹ ਔਰਤ, ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਹਿਜੜੇ ਦੇ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਜਿਹੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੀ ਸਹੀ ਤਸਵੀਰ ਉਹ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋ ਜੋ ਆਦਮੀ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਮਰਦ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਹੈ। ਮਰਦ ਜੱਜ ਹੈ। ਮਰਦ ਅਨੰਤ ਹੈ। ਔਰਤ ਉਸ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰੇ। ਆਦਮੀ ਆਤਮ ਹੈ। ਔਰਤ ਇਸ ਆਤਮ ਦੁਆਲੇ ਲਿਪਟਿਆ ਫਾਲਤੂ ਹੱਡ ਮਾਸ ਹੈ। ਕਾਮ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਲਾ ਮਸਾਲਾ।"

ਔਰਤ ਮਰਦ ਦਾ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ/ਰੂਪ ਗੋਪੀ ਨਾਥ ਮਹੰਤੀ ਕ੍ਰਿਤ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸੰਤਾਨ' ਨਾਵਲ (ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ) ਵਿਚ ਖੂਬ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਮਰਦ ਦਰਮੂ ਹੈ, ਔਰਤ ਦਰਤਣੀ। ਦਰਮੂ ਮਾਇਨੇ ਧਰਮ, ਦਰਮੂ ਮਾਇਨੇ ਆਕਾਸ਼। ਦਰਤਣੀ ਮਾਇਨੇ ਧਰਤੀ, ਮਿੱਟੀ। ਆਕਾਸ਼ ਬੀਜ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਇਸ ਬੀਜ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਏਗੀ। ਕੰਧ ਨਾਮ ਦੇ ਜਾਂਗਲੀ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਗਰੀਬ ਔਰਤ ਸੋਚਦੀ ਫਿਰਦੀ ਹੈ, "ਆਕਾਸ਼ ਕਹੇਗਾ, ਧਰਤੀ ਸੁਣੇਗੀ, ਇਹੋ ਹੋਇਆ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ। ਕਦੀ ਉਲਟ ਵੀ ਹੋਏਗਾ? ਕਦੀ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਦੀ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ।" ਇਕੱਲੀ ਘਾਸ-ਭਾਤ ਚੁਗਦੀ ਫਿਰਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੂਤ ਦਰਦ ਹੋਇਆ, ਪੁੱਤਰ ਜੰਮਿਆ। ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਗਈ, ਨੁਹਾਇਆ, ਪੂੰਝਿਆ, ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਬੈਠੀ। ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਾਇਕਾ ਆਖਦੀ ਹੈ, "ਕਰਾਮਾਤ ਹੋ ਗਈ ਅੱਜ। ਟੁੱਟ ਕੇ, ਆਕਾਸ਼ ਧਰਤੀ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਆ ਡਿੱਗਾ। ਇਹਨੂੰ ਬੋਲਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਫੇਰ ਕੀ, ਓ ਨਿੱਕੇ ਆਕਾਸ਼! ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਬੋਲ ਦਿਆਂਗੀ, ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ, ਗੀਤ ਦਿਆਂਗੀ, ਗਰੀਬ ਜਾਂਗਲੀਆਂ ਦੇ ਅਮੀਰ ਗੀਤ। ਰੋਂਦਾ ਹੈਂ ਦੁੱਧ ਲਈ? ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੈ? ਦਿਆਂਗੀ ਦੁੱਧ ਤੈਨੂੰ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਕੁ ਹੋਰ ਰੋ। ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ ਭੁੱਖ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗੇ। ਜੰਮਦਿਆਂ ਭੁੱਖ ਦੀ ਥਾਹ ਪਾ ਲਏਂਗਾ, ਉਮਰ ਭਰ ਰੱਜਿਆ ਰਹੇਂਗਾ।"

ਸਿਮੋਨ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਬਗੈਰ ਮਾਲਕੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਔਰਤ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਮਰਦ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਕਾਇਮ ਰਹੇ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੇ ਔਰਤ ਨਾ ਹੁੰਦੀ, ਆਦਮੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਆਦਮੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਨਾਲਾਇਕੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਔਰਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾ ਕੇ ਮੁਕਤ ਵੀ ਤਾਂ ਹੋਣਾ ਸੀ ਆਖਰ। ਲੌਕਿਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਕੇ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਦੁਰਕਾਰ ਕੇ ਔਰਤ ਉਪਰ ਦੁਰਾਚਾਰਨ ਹੋਣ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਮੋਹਰ ਲਾਈ।

ਔਰਤ ਨੂੰ ਸਿਧਾ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਈ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਵਿਚ ਫੇਰ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਹੜਾ ਸਥਾਈ ਸੀ, ਅਮਰ ਸੀ, ਅਜਿੱਤ ਸੀ। ਆਦਮੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਔਰਤ ਉਹਦੇ ਸੁਫਨਿਆਂ ਵਿਚਲੀ ਪਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਲਝਣਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਕੀਤਾ ਕੀ ਜਾਵੇ? ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਵਫਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਆਦਮੀ ਨੇ ਜੋ ਚਾਹਿਆ, ਸੋ ਔਰਤ ਨੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹ ਛਲਨੀ, ਕਪਟੀ, ਮਾਇਆ ਅਖਵਾਈ। ਜਵਾਨੀ ਵਕਤ ਸਿਮੋਨ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤਾਨ ਉਤਪਤੀ ਦੀ ਖਾਹਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਸਾਰਾ ਜੰਜਾਲ ਔਰਤ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਪਰ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਿਯੋਜਨ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਈਜਾਦ ਹੋ ਗਏ। ਸਿਮੋਨ ਨੂੰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਲੱਭਣੇ ਪਏ। ਨਿਰੋਧ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਗਰਭਪਾਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਰੈਲੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਤਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ੁਦੈਣ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ ਜਿਹੜੇ ਉਹਦੇ ਮਦਦਗਾਰ ਸਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਆਉਂਦੇ, "ਮੈਡਮ ਗਰਭਪਾਤ

1957 ਦੀ ਸਿਮੋਨ ਦੀ ਇਕ ਤਸਵੀਰ

ਕਿੱਥੇ ਕਰਵਾਈਏ?" ਖਿਝ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੀ, "ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ।" ਉਹਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਵਧੀਕ ਔਰਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਦ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪ ਉਹ ਬਣ-ਸੰਵਰ ਕੇ ਰਹਿਣ, ਘਰ ਸੰਭਾਲਣ। ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲਣਾ, ਕੰਮ ਕਰਨਾ। ਜੇ ਗੁਲਾਮੀ ਨਾਲ ਸੌਖ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਕੀ ਹਰਜ? ਔਰਤ ਸੌਖੇ ਰਸਤੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਸੋ ਇਸ ਦਸ਼ਾ ਲਈ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

ਸਿਮੋਨ ਦਾ ਵਾਕ ਪੜ੍ਹਿਆ, "ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮਰਦ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲੇਗੀ", ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਟੈਗੋਰ ਦਾ ਵਾਕ ਯਾਦ ਆਇਆ, "ਤਣੇ ਹੋਏ ਧਨੁੱਖ ਨੂੰ ਤੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਮੈਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਦਿਉ ਹਜ਼ੂਰ, ਮੇਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ ਹੈ।" ਟੈਗੋਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਾਕ, "ਪਹਾੜ ਨੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਨੱਚਣਾ ਗਾਉਣਾ ਝਰਨੇ ਨੂੰ ਆਪੇ ਆ ਗਿਆ।"

ਰੱਬ ਖਾਵੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਜੀਵ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਹਨ (ਏਕਾ ਪੁਰਖ ਸਬਾਈ ਨਾਰ), ਕਥਨ ਸਿਮੋਨ ਵਾਸਤੇ ਔਰਤ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਰਹੱਸਮਈ ਫੰਦਾ ਹੈ। ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਰਦ ਸਮਝ ਲਿਆ ਤਾਂ ਮਰਦ ਆਪੇ ਰੱਬ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕਥਨ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾਂ, ਜੇ ਕਿਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਆਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ 'ਰਾਂਝਾ ਰਾਂਝਾ ਕਰਦੀ ਨੀ ਮੈਂ ਆਪੇ ਰਾਂਝਾ ਹੋਈ' ਕਾਫੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਗਵੱਈਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੈਣਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟ ਧਰਨਾ ਸੀ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਫਕੀਰ ਵਜਦ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾੜਦੇ ਫਿਰਦੇ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿਮੋਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੰਬਦੀ ਫਿਰਦੀ। ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਲੌਕਿਕ ਹੁੰਦਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਮੈਂ ਉਹ ਅਖਾੜਾ ਕਲਪਨਾ ਵਿਚ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸਿਮੋਨ ਫਲਸਫੇ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਹੈ-ਇਕ ਔਰਤ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਮਰਦ ਪ੍ਰਤੀ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀ ਵਫਾ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਰਾਪ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਲਿਖਦੀ ਹੈ-ਔਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੇਵਕੂਫ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰਦ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੇ ਅਨੰਤ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਦਾ ਜੱਜ ਉਸ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਮਰਦ ਤਾਂ ਮਰਦ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਜਾਨਵਰ ਨਿਕਲਿਆ। ਔਰਤਾਂ ਇਸ ਕਾਰਨ ਧਰਮ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਪਾਠ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਰਦ ਨਾਮ ਦੇ ਦਰਿੰਦੇ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੱਬ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਅਸਲ ਰੱਬ ਵੱਲ ਹੋਵੇ, ਔਰਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਗੋਡੇ ਟੇਕਣਾ, ਸਮਰਪਣ ਕਰਨਾ। ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਉਸ ਦੀ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਹੈ।

ਯੋਰਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸਦਕਾ ਤੂਫਾਨ ਉਠਣਾ ਸੁਭਾਵਕ ਸੀ। ਸਿਮੋਨ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਵਾਸਤੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਨੂੰ ਨਾਵਲਕਾਰ ਫਰਾਂਸਿਸ ਮਾਰਿਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ-ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਹਰ ਅੰਗ ਦੀ ਬਣਤਰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਹੋਰ ਕੀ ਸਿਖਾਏਂਗਾ? ਕਾਮੂ ਨੇ ਸਖਤ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਿਮੋਨ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਾਰਤਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਇਸ਼ਕ ਅਮਰੀਕਨ ਅਦਾਕਾਰਾ ਆਂਦਰੇ ਬ੍ਰੇਟਨ ਨਾਲ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ-ਉਸ ਵਿਚ ਕੀ ਖਾਸ ਹੈ? ਸਾਰਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਉਹ ਮੇਰੇ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਹੈ ਪਰ ਦਿਲੋਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹਾਂ। ਸਿਮੋਨ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਤੇ ਬਦਲੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋ ਗਏ, ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਗਈ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨਿਵਾਸੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਮਰੀਕਨ ਨਾਵਲਕਾਰ ਨੈਲਸਨ ਐਲਗ੍ਰਿਨ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਕੀਤਾ।

ਸਾਰਤਰ ਅਤੇ ਸਿਮੋਨ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਕਦੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਮਿਲੀ। ਮਿਜਾਜ਼ ਦੋਸਤਾਨਾ, ਹਿੰਮਤੀ, ਮਿਹਨਤੀ ਲੋਕ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਖਬਾਰ 'ਪਾਰਟੀਜ਼ਨ ਰੀਵੀਊ' ਦੇ ਸਟਾਫ ਨੇ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ-ਸਿਮੋਨ, ਫਰਾਂਸੀਸੀਆਂ ਉਤੇ ਤੂੰ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਅਨੰਤ ਸਵਾਲ ਕੀਤੇ, ਅਸੀਂ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਅਸੀਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਹਾਂ। ਸਿਮੋਨ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਬੁਰੀ ਲੱਗੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਨ ਲੇਖਕ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਉਸ ਨੇ ਐਲਗ੍ਰਿਨ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਐਲਗ੍ਰਿਨ ਨੂੰ ਸਿਮੋਨ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਮਝ ਨਾ ਲੱਗੀ, ਇੰਨਾ ਕੁ ਜਾਣ ਗਿਆ ਕਿ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛੁਕ ਹੈ। ਐਲਗ੍ਰਿਨ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਕੋਠਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਰਿਹਾ। ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ, ਡਾਕੂਆਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਲਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਿਆ ਸੀ। ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿਮੋਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ-ਮੈਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ, ਇਕ ਜੁਆਨ ਨੇ ਚਿਟਕਣੀ ਖੋਲ੍ਹੀ। ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਲੰਮੇ ਕੱਦ, ਚੌੜੀ ਛਾਤੀ, ਸੁਡੌਲ, ਜੈਕਟ ਪਹਿਨੀ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ।

-ਘਰ ਸੌਖਾ ਲੱਭ ਗਿਆ?

-ਹਾਂ, ਆਰਾਮ ਨਾਲ।

ਕਾਗਜ਼, ਅਖਬਾਰ, ਕਚਰਾ ਇਧਰ ਉਧਰ ਖਿਲਰਿਆ ਪਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਐਲ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਮੈਂ ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਈ ਸਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਆ ਗਈ। ਹੱਸ ਪਏ। ਇਸ਼ਕ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਐਲ ਨੇ ਸਿਮੋਨ ਅੱਗੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਕਿਹਾ-ਮੈਨੂੰ ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਸੰਤਾਨ ਮੇਰੇ ਅਸੂਲਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹੈ, ਸੋ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1947 ਵਿਚ, ਫਿਰ 1948 ਵਿਚ, ਫਿਰ 1950 ਵਿਚ ਐਲ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਐਲ ਨੂੰ ਲੰਮੇ ਖਤ ਲਿਖੇ...1800 ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਅਹਿਸਾਸ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਤਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਨਹੀਂ, ਜੁਆਨ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਕੁੜੀ ਲਗਦੀ ਹੈ।

ਐਲਗ੍ਰਿਨ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤਲਾਕ ਦੇ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਿਮੋਨ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਘਰ ਵਸ ਗਿਆ। ਸਿਮੋਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਮਨੁੱਖੀ ਨਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਹ ਇੰਨਾ ਬੋਰ ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਮ ਘੁਟਦਾ ਹੈ। ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਧੌਣੋਂ ਫੜ ਕੇ ਉਹਦਾ ਮੱਥਾ ਬਲੈਕਬੋਰਡ ਨਾਲ ਪਟਕਦੀ ਹੈ, ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਬੂ ਆਇਆ ਪਾਠਕ ਐਲਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਮੈਡਮ ਮੈਂ ਗੱਲ ਸਮਝ ਗਿਆਂ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮਰਦ ਜ਼ਾਤ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਪਾਖੰਡ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੋਵੇ-ਮੈਂ ਮਰਦ ਜ਼ਾਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਪਰ ਚਿਲਾ-ਚਿਲਾ ਕੇ, ਡੰਡਾ ਹਵਾ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾ ਕੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਹੇ-ਜੁਰਾਬਾਂ ਪਹਿਨੋ ਜੁਰਾਬਾਂ, ਸਦਾਚਾਰ ਦੀਆਂ ਜੁਰਾਬਾਂ ਪਹਿਨੋ, ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਪਏਗੀ। ਬਾਕੀ ਲਿਬਾਸ ਪਹਿਨ ਲਿਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਜੁਰਾਬਾਂ ਪਾਓ। ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਤੂਫਾਨੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕਾਢ ਸਾਰਤਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਉਹਨੇ ਕੱਢੀ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕੀ? ਅਨੇਕ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲ ਸੌਣ ਪਿਛੋਂ ਕਹੇਗੀ-ਪਰ ਹਾਂ ਮੈਂ ਸਾਰਤਰ ਦੀ। ਯਾਨਿ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤ ਵਫਾ ਵੀ ਚਿਪਕਾ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਦੱਲੇ ਚੰਗੇ ਜੋ ਪਾਖੰਡ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਗ੍ਰਿਹਸਥੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕੋਠੇ ਵਾਲੀਆਂ, ਦੋਹਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ

ਸਿਮੋਨ ਤੇ ਸਰਾਤਰ ਹਵਾਨਾ (ਕਿਊਬਾ) ਵਿਚ ਚੀ ਗੁਏਰਾ ਨਾਲ।

ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਤੂਫਾਨੀ ਇਸ਼ਕ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।" ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ-ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆ ਰਹੀ ਹਾਂ ਐਲਗ੍ਰਿਨ। ਐਲ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ-ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ।

ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਛਾਤੀ ਕੱਟਣੀ ਪਵੇਗੀ ਪਰ ਬਚਾਉ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਐਲਗ੍ਰਿਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਮਾਨਸਿਕ ਸੱਟ-ਕੀ ਮੈਂ ਬੁੱਢੀ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ? ਕੀ ਹੁਣ ਕਦੀ ਅਜਿਹਾ ਮਰਦ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਜਿਸਮ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਿਲ ਸਕੇ? ਲਿਖਿਆ-ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੈਂ ਖਾਈ ਦੇਖੀ, ਖਾਈ ਜਿਸ ਦੇ ਪਰਲੇ ਪਾਰ ਬੁਢਾਪਾ ਅਤੇ ਮੌਤ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਖਾਈ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗੀ ਹੀ ਦੁਖਦਾਈ ਸੀ। ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਕਸ਼ਟ ਜਿਉਂ ਹੀ ਘਟੇ, ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਸਤਾਰਾਂ ਸਾਲ ਛੋਟੇ ਲਾਂਜ਼ਮੈਨ ਜੁਆਨ ਨਾਲ ਤੂਫਾਨੀ ਇਸ਼ਕ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਕੀ ਸੀ, ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੇਖੋ:

ਲਾਂਜ਼ਮੈਨ-ਤੂੰ ਸੁਹਣੀ ਲੱਗੀ। ਤੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਬੇਰੰਗ ਸੀ। ਮੈਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹਿਆ ਇਸ ਚਿਹਰੇ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਛੁਪਿਆ ਹੈ।

ਸਿਮੋਨ-ਕੀ ਲੱਗਾ? ਮੇਰੇ ਬੇਨੂਰ ਚਿਹਰੇ ਪਿੱਛੇ ਲੱਭਾ ਕੁਝ?

ਲਾਂਜ਼ਮੈਨ-ਹਾਂ ਮੈਂ ਵਾਧੂ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ-ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਨਿਰੰਤਰ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਜਾਣਨ, ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਤੀਬਰਤਾ, ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇਖਣਾ ਵੱਖਰੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਆਨੰਦ ਸੀ। ਇਹ ਲੁਤਫ ਮੈਂ ਲਿਆ।

ਲਿਖਦੀ ਹੈ, "ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਘਟੀਆਪਣ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗ ਪਏ ਸਨ। ਲਾਂਜ਼ਮੈਨ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਹੋਈ। ਐਲਗ੍ਰਿਨ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ, ਮੈਂ ਟੁੱਟ ਗਈ।" ਉਧਰ ਐਲਗ੍ਰਿਨ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਿਮੋਨ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇਖ-ਪਰਖ ਕੇ ਘ੍ਰਿਣਾ ਹੋਈ। ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਬੀਵੀ ਇੰਨੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਖਿਮਾ ਮੰਗੀ ਤੇ ਵਾਪਸ ਮੋੜ ਲਿਆਂਦੀ। ਮੇਰਾ ਉਜੜਿਆ ਘਰ ਵਸ ਗਿਆ।"

ਲਗਦਾ ਸੀ, ਲਾਂਜ਼ਮੈਨ ਦੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਰਤਰ ਨਾਲ ਵਕਫਾ ਵਧ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਸਾਰਤਰ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਸਿਮੋਨ ਨੂੰ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਵਧੀਕ ਔਰਤਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਥਕਾ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਸਿਮੋਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਕਰਸ਼ਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਿਹਾ, ਸੋ ਵਧੀਆ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣਦੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਡੋਲੋਰ, ਫਿਰ ਮਿਸ਼ੇਲ ਤੇ ਫਿਰ ਲਾਂਜ਼ਮੈਨ ਦੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਭੈਣ ਐਵੇਲਿਨ। ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣਾਏ। ਵਧੀਕ ਸ਼ਰਾਬ, ਵਧੀਕ ਨਸ਼ੇ, ਮਨ ਅਤੇ ਜਿਸਮ ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਕੰਮ ਲੈਣ ਸਦਕਾ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਲਹੂ ਦਾ ਵਧੀਕ ਦਬਾਉ, ਦਿਲ ਦੀਆਂ, ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਤਕਲੀਫਾਂ ਘੇਰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਧਰ ਸਿਮੋਨ ਮਾਰੂ ਸੁਫਨਿਆਂ ਨੇ ਬੇਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਲਿਸ਼ਕਦੀ ਵੱਡੀ ਪੀਲੀ ਅੱਖ ਦਿਸਦੀ। ਉਸ ਅੱਖ ਵਿਚ ਸਵੈਟਰ ਬੁਣਨ ਵਾਲੀ ਸਲਾਈ ਧਸ ਜਾਂਦੀ, ਚੀਕਾਂ ਮਾਰਦੀ ਜਾਗ ਪੈਂਦੀ। ਸਾਰਤਰ ਨਾਲ ਸਿਮੋਨ ਰੋਮ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਥੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਦੋਸਤ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਬਿਮਾਰ ਸਿਮੋਨ ਬਿਮਾਰ ਸਾਰਤਰ ਲਈ ਚੰਗੀ ਨਰਸ ਹੁੰਦੀ। ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਤੂਫਾਨੀ ਇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦੌਰੇ ਨਾ ਪੈਂਦੇ। ਸਾਰਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਇਹ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਠੀਕ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਅਲਜੀਰੀਆ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਫਰਾਂਸ ਵਿਰੁਧ ਵਿਦਰੋਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਅਲਜੀਰੀਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕਰ ਕੇ, ਕਿ ਅਲਜੀਰੀਆ ਤੋਂ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਹਟੇਗਾ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਰਤਰ ਅਤੇ ਸਿਮੋਨ ਵੱਡੀਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦੇ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤਾਕਤਵਰ ਲੇਖ ਲਿਖਦੇ। ਫਰਾਂਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਧ੍ਰੋਹ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ। ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਅਲਜੀਰੀਆ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਲਜੀਰੀਆ ਵਿਚੋਂ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤਸੀਹੇ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ

ਦੇ ਕੇਸ ਸਿਮੋਨ ਦੀ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਰੂਸ ਨੇ ਹੰਗਰੀ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਸਾਰਤਰ ਅਤੇ ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਰੂਸੀ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਸਬੰਧ ਤੋੜ ਲਏ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਪਖੰਡੀ ਕਿਹਾ ਜਿਹੜੇ ਹੰਗਰੀ ਅਤੇ ਅਲਜੀਰੀਆ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਨ। ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਅਲਜੀਰੀਅਨ ਲੋਕ ਫੁੰਡੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ।

ਰੋਜ਼ੀਅਰ ਮਿਊਲਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸਿਪਾਹੀ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੇ ਭੇਤ ਛਪੇ। ਕਿਵੇਂ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬਟਾਲੀਅਨ ਨਿਹੱਥੇ ਸਿਵਲ ਅਲਜੀਰੀਅਨ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ "ਸ਼ੈਤਾਨ ਮੁੱਲੇ" ਆਖ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾਗਦੀ, ਲੁੱਟਮਾਰ, ਅਗਜ਼ਨੀ, ਬਲਾਤਕਾਰ, ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕਰਦੀ। ਇਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ। ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਚਾਰਲਸ ਡੀ ਗਾਲ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਰਤਰ ਭੜਕ ਉੱਠਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮਾਰਸ਼ਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਮ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ, "ਅਲਜੀਰੀਆ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਯਕੀਨੀ ਹੈ, ਜੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ। ਅਲਜੀਰੀਆ ਵਿਰੁਧ ਯੁੱਧ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਸ਼ਖਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਪਰ ਰੋਕਾਂ, ਸਿਆਸੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਉਪਰ ਪਾਬੰਦੀਆਂ, ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ, ਫੌਜੀ ਰਾਜ ਤੇ ਡੀ ਗਾਲ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਭਿਆਨਕ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦ ਹੈ। ਫਰਾਂਸ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਉਪਰ ਹੈ।"

ਇਹ ਬਿਆਨ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਾਰਤਰ ਉਪਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। 1960 ਵਿਚ ਅਲਜੀਰੀਅਨ ਕੁੜੀ ਜਮੀਲਾ ਬੋਪਾਸ਼ਾ ਨੇ ਸਿਮੋਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ-ਫੌਜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਂ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਫੌਜ ਉਪਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਵਕੀਲ ਫਰਾਂਸ ਵਿਚ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਕੇਸ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਲਹਿਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਜਮੀਲਾ ਉਪਰ ਲਿਖੀ ਗਈ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਮੁਖਬੰਧ ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਕਾਲਖ ਪੋਚੀ ਗਈ। ਸਿਮੋਨ ਜਮੀਲਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਣੀ ਡਿਫੈਂਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ ਬਣੀ।

ਸਾਰਤਰ ਅਤੇ ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਵਿਚੋਂ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ, "ਫਰਾਂਸੀਸੀਓ, ਫਾਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਬਗਾਵਤ ਕਰੋ।" ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਸਾਰਤਰ ਪੈਰਿਸ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਫਰਾਂਸੀਸੀਆਂ ਨੇ ਸਾਰਤਰ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕੱਢਦਿਆਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, "ਗੱਦਾਰ ਸਾਰਤਰ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਦਾਗੋ।" ਗੱਦਾਰੀ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਹੋਇਆ, ਦੋਸ਼ ਫਰੇਮ ਹੋਏ। ਖਬਰ ਸੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉਪਰ ਉਤਰਦੇ ਹੀ ਸਾਰਤਰ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਜਾਏਗਾ। ਸਾਰਤਰ ਜਹਾਜ਼ੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਟਿਕਾਣੇ 'ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਡੀ ਗਾਲ ਨੂੰ ਅਖਬਾਰ ਨਵੀਸਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਉਹਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ?" ਡੀ ਗਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਵਾਲਟੇਅਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ।" ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਨਾਅਰਾ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ-ਸਾਰਤਰ ਇਜ਼ ਫਰਾਂਸ। ਫਰੈਂਚ ਖਾੜਕੂਆ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕੀਤੇ, ਬਚਦਾ ਰਿਹਾ।

48 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਚਾਰ ਜਿਲਦਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ 'ਮੈਮਾਇਰਜ਼ ਆਫ ਏ ਡਿਊਟੀਫੁਲ ਡਾਟਰ' ਛਪਵਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੈਥੋਲਿਕ ਬਚਪਨ, ਜਵਾਨੀ, ਬਗਾਵਤ ਤੇ ਸਾਰਤਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੱਕ ਦਾ ਬਿਉਰਾ ਹੈ। 1960 ਵਿਚ 'ਦ ਪ੍ਰਾਈਮ ਆਫ ਲਾਈਫ' ਛਾਪੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਾਰਤਰ ਨਾਲ ਬਿਤਾਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਰਜ ਹੈ। ਸਾਲ 1963 ਵਿਚ 'ਫੋਰਸ ਆਫ ਸਰਕਮਸਟਾਂਸ' ਛਪੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਠੰਢੀ ਜੰਗ ਰਣਨੀਤੀ, ਅਲਜੀਰੀਆ ਦਾ ਸੰਗਰਾਮ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। 1972 ਵਿਚ 'ਆਲ ਸੈਡ ਐਂਡ ਡਨ' ਛਪੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਉਪਰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਝਾਤ ਪੁਆਈ ਹੈ। ਯਾਦਾਂ ਕਲਾਮਈ ਸਿਰਜਣਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਔਰਤ ਅੰਦਰਲੀ ਬੇਗਾਨਗੀ ਨੂੰ ਉਹਨੇ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਅਖਤਿਆਰ ਦੇਣੇ ਚਾਹੇ ਹਨ, ਹਾਸ਼ੀਏ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਲੈ ਆਈ ਹੈ। ਉਤਸੁਕਤਾ, ਉਕਸਾਹਟ, ਕਾਮਕਤਾ, ਸੰਜੋਗ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਬਚ-ਬਚ ਕੇ ਕਦਮ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਔਰਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਿ-ਬਯਾਂ ਮਰਦ ਨਾਲੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੀ ਈਰਖਾ, ਸਵਾਰਥ, ਗੁੱਸਾ, ਹਵਸ ਦਿਖਾ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਛੁਪਾ ਵੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। "ਮੈਂ ਇਨਸਾਨ ਹਾਂ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਮੁੱਕਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਔਰਤ ਹਾਂ। ਔਰਤ ਹੋਣ ਦੇ ਹਾਣ ਲਾਭ ਦੇਖੇ, ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ, ਲਿਖੇ।"

ਪਾਠਕ ਦੇਖਣਗੇ, ਮੁਢਲੇ ਦੌਰ ਦੀ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਉਂ ਝਿਜਕਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਫਜ਼ੂਲ ਗੱਲ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੋਈ? ਪਕੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵਲੋਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਕਾਮਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਜਿਵੇਂ ਫੂਹੜ ਲਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੁਆਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਕਸ਼, ਉਵੇਂ ਉਹਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦਾ ਆਖਰੀ ਹਿੱਸਾ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਤੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਬੋਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਦ ਸੈਕੰਡ ਸੈਕਸ' ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸਤਾ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਦੀ ਲਿਖਤ ਚੱਕਵੀਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ।

ਸਾਲ 1969, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪੰਜ ਸੌ ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਾਇਰ ਆਏ ਸਨ। ਮੈਂ 11ਵੀਂ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਾਂ। ਉਸ ਵਕਤ ਦਾ ਸੁਣਿਆ ਸ਼ਿਅਰ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ ਹੈ,

ਪਰੀਏ ਨੀ ਪਰੀਏ ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਪੁਲਾਂ ਹੇਠ
ਲੰਘ ਗਿਆ ਪਾਣੀ ਰੇਤੜ ਵਿਚ ਕਿੰਜ ਤਰੀਏ।

ਗੁਸੈਲੀ ਤੇ ਬਦਲਾਖੋਰ ਸਿਮੋਨ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਉਦੋਂ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਸਾਂ, ਉਹ ਛਲਾਵਾ ਵਧੀਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹੋਰ ਵਡੇਰੀਆਂ ਦੁਰੇਡੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣਾ ਹੈ। ਕੁੱਟ ਖਾ ਕੇ ਆਇਆ ਹੋਏ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਕੇ ਆਏ, ਘਰ ਆਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਮਾਂ ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਧੋਂਦੀ ਹੈ, ਤਦ ਬੱਚੇ ਦਾ ਅਸਲੀ ਅਕਸ ਦਮਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਤੀ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਹਿੱਸਾ ਦਿੱਤਾ, ਹੌਸਲਾ ਤੇ ਹਮਦਰਦੀ, ਹਰ ਥਾਂ ਮਿਲੇ। ਲਿਖਦੀ ਹੈ, "ਮੇਰੇ ਸੱਚ ਮੇਰੇ ਕਲਪੇ ਆਪਣੇ ਜਹਾਨ ਦੇ ਸੱਚ ਹਨ, ਅਨੰਤ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਮੂਰਤ ਨਾਲੋਂ ਆਪਣਾ ਸੱਚ ਮੈਨੂੰ ਵਧੀਕ ਜਚਿਆ। ਮੇਰਾ ਭੂਤਕਾਲ ਮੇਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ, ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਫਾਲਤੂ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਜੱਜਮੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀ ਜਿਹੜੀ ਮੇਰੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣਾਉਣਗੇ, ਉਹ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀਕੁਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਪਣੇ ਖਿਲਾਫ ਜੋ ਮੈਂ ਖੁਦ ਲਿਖਿਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਲੇਖਕ ਲੀਜ਼ਾ ਦੀ ਉਸ ਉਪਰ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ, "ਬਾਲਜ਼ਕ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸਿਮੋਨ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਥਾਂ ਭਾਲਦੀ ਹੋਈ ਕਦੀ ਮਿਹਨਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ, ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਅਧਿਆਪਕਾ, ਆਜ਼ਾਦ ਕਮਾਊ ਔਰਤ, ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿਧ ਫਿਲਾਸਫ਼ਰ ਸਾਰਤਰ ਦੀ ਦੋਸਤ, ਪ੍ਰਸਿਧ ਲੇਖਕ, ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਸਿਆਸੀ ਵਿੰਗ ਦੀ ਨੇਤਾ ਤੇ ਫੈਮੀਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਦੀ ਜਣਨੀ। ਉਹ ਬਾਕੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਏਂਜਲਾ ਕਾਰਟਰ ਅਨੁਸਾਰ, "ਉਹਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਰਤਰ ਨੂੰ ਮਿੱਥ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਫੇ ਕਾਲੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਤਰ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਖਲੋਤਾ ਹੈ", ਪਕੜ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਪਾਰ, ਸੁਫਨਿਆਂ ਵਿਚਲਾ ਹੀਰੋ, ਪੱਥਰ ਦਿਲ, ਮੇਰੇ ਹੰਝੂਆਂ, ਹਉਕਿਆਂ, ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਸਾਰਤਰ ਹੁਣੇ ਮਾਲਕ, ਹੁਣੇ ਗੁਲਾਮ। ਖਤਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ, "ਤੇਰੇ ਵਰਗੀ ਪਿਆਰੀ ਕੁੜੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ...ਪਰ ਮੇਰੀਆਂ ਦੂਜੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।"

ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇਖੀ, ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ। ਐਲਗ੍ਰਿਨ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਮੌਤ ਯਾਦ ਕਰਵਾਈ। ਬੁਢਾਪਾ ਮੌਤ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਸਿਆ। ਸਾਰਤਰ ਨੂੰ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੌਰੇ ਪੈਣ ਲੱਗੇ। ਦਿਸਣੋਂ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਮੌਤ ਨੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ। ਲਿਖਦੀ ਹੈ, "ਮੌਤ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਜਿਵੇਂ ਫਲ ਅੰਦਰ ਗੁਠਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਅੰਦਰ ਅਰਥ ਵਾਂਗ, ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਪਰ ਅਜਨਬੀ। ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਾਂਗ ਖੌਫਨਾਕ। ਮੇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਦਾ ਸੰਸਾਰ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਤੰਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਪਾਗਲਪਣ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਭੀੜਾਂ ਉਤੇਜਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਜਿਹੜੀ ਜਵਾਨੀ ਚਕਾਚੌਂਧ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਮੰਗਲਾਚਰਨ ਨਿਕਲੀ। ਸੱਚ ਹੁਣ ਵੀ ਦਿੱਸ ਰਿਹੈ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਵਿਸਮਾਦੀ ਬਿਜਲੀ ਇਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਪੀਂਘ ਦੇ ਹੁਲਾਰੇ ਤੋਂ ਭਵਿੱਖ ਦਿਸਦਾ ਸੀ। ਵਰਤਮਾਨ ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਮੌਤ ਡਰਾਉਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਜਿੰਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਕਿ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਇੱਛਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁਣ ਸਮਝ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀਆਂ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਤੋੜਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਾਪਾ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੀ, ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਮਨੁੱਖ ਕਿੰਨਾ ਲਾਚਾਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਰਹੀ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੁੜੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਰੋਈ। ਮੈਂ ਸਾਰਤਰ ਕੋਲ ਗਈ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਪਲਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ-ਚੁਪ ਕਰ। ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਪਿਐ? ਤੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਖੁਣੀ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦਿਸ ਤਾਂ ਰਹੀ ਐ ਸਾਫ। ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਸਿਲਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਉਮਰੋਂ ਮੈਥੋਂ ਤੇਤੀ ਸਾਲ ਛੋਟੀ ਸਿਲਵੀ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ, ਸਾਰੇ ਔਗੁਣ। ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਲੱਭ ਗਈ।"

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਮੋਨ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਆਤਮ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੜ੍ਹੋ ਨਾ ਪੜ੍ਹੋ, ਇਕੋ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਫਿਕਸ਼ਨ ਦਾ ਹੈ। ਫਲੈਟ ਫਲਸਫੇ ਦਾ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਇਹ ਉਲਝੀਆਂ, ਬੇਰਸ ਕ੍ਰਿਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। ਫੈਮਿਨਿਸਟ (ਨਾਰੀਵਾਦੀ) ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਸਿਮੋਨ ਨਾਲ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਕਿ ਉਹਨੇ ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਅਜੀਬ ਔਰਤਾਂ ਘੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ? ਉਦਾਸ ਔਰਤਾਂ, ਲਾਚਾਰ ਨਸਲਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ, ਉਵੇਂ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਮਰਦ ਨਾਲ ਜਾ ਲੇਟੀ। ਆਧੁਨਿਕ ਔਰਤ ਵਿਚ ਕਲਪਨਾ ਅਤੇ ਥਰਿੱਲ ਨਹੀਂ। ਆਦਮੀ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਸਦਾ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਵਿਚ ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਜੀਨ ਜੈਕ ਰੂਸੋ ਕਿਸੇ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਯੂਟੋਪੀਆ ਦੇ ਸੁਫਨੇ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਯਤੀਮਖਾਨੇ ਵਿਚ ਦੇ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਮਰ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਪਾਗਲ ਹੋ ਕੇ ਲੱਭਦਾ ਫਿਰਿਆ। ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਸਿਲਵੀ ਲੱਭ ਲਈ। ਆਦਮੀ ਜੀਵਨ ਸੰਗਲੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕੜੀ ਟੁੱਟਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਆਖਰੀ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਬੁਢਾਪੇ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਹੈ। ਬੁੱਢੇ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰ ਕਾਮਕ ਰੁਚੀਆਂ ਮਰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਬੁੱਢੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਤਾਂ ਠਰਕੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਦੀ ਗਾਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਕਾਮਕ੍ਰੀੜਾ ਦੇ ਇਛੁਕ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮਜ਼ਾਕ ਦੇ ਪਾਤਰ। ਔਰਤਾਂ, ਯਾਨਿ ਬੁੱਢੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਰੁਮਾਂਟਕ ਕਣੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਬੁਢਾਪਾ ਅਤੇ ਕਬਾੜਖਾਨਾ ਇਕੋ ਗੱਲ ਹੈ। ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਵਿਚ ਝਾਤ ਮਾਰੋ। ਜੇਲ੍ਹ ਅਤੇ ਪਾਗਲਖਾਨਾ ਇਕੋ ਇਮਾਰਤ ਵਿਚ ਦਿਸ ਜਾਣਗੇ। ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਬੁੱਢਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ।

ਮਿਲਰ ਬੀਚ (ਇੰਡੀਆਨਾ) 'ਤੇ ਨੈਲਸਨ ਐਲਗ੍ਰਿਨ ਦਾ ਘਰ ਜਿਥੇ ਸਿਮੋਨ ਤੇ ਐਲਗ੍ਰਿਨ ਇਕੱਠੇ ਰਹੇ।

1960 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਾਜ਼ੀਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਊਬਾ ਗਏ ਜਿਥੇ ਕਾਸਤਰੋ ਦੇ ਮਹਿਮਾਨ ਰਹੇ। ਸਾਲ 1963 ਵਿਚ ਚੈਕੋਸਲਵਾਕੀਆ, 1966 ਵਿਚ ਜਾਪਾਨ ਤੇ ਸੋਵੀਅਤ ਦੇਸ ਗਏ। ਜਦੋਂ 1968 ਵਿਚ ਰੂਸ ਨੇ ਫਿਰ ਸੱਦਾ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦਾ ਲਈ ਰੂਸ ਨਾਲੋਂ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲਿਆ। ਇਕ ਤਾਂ ਰੂਸ ਨੇ ਦੋ ਲੇਖਕਾਂ ਸਿਨੇਵਸਕੀ ਅਤੇ ਦੇਨੀਅਲ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ, ਚੈਕੋਸਲਵਾਕੀਆ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਕਾਹਿਰਾ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਮਿਸਰ ਦੇ ਮਰਦ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜਗੀਰੂ ਰੁਚੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਸੁਣਨਾ ਪਿਆ ਕਿ ਇਸਲਾਮਿਕ ਕਲਚਰ ਵਿਚ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੈ, ਸੋ ਸਹੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨਾਸਰ ਉਹਨੂੰ ਲੈਣ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਇਹੋ ਮੁੱਦਾ ਦੁਹਰਾਇਆ। ਉਹਨੂੰ ਕਦੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਕਿ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਰੂਸ ਦੀ ਹਰ ਗੱਲੋਂ ਸਿਫਤ ਕਰੋ; ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਫਲਸਤੀਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰੋ। ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਬੰਦਸ਼ਾਂ, ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨਣੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਰੁਧ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ 1967 ਵਿਚ ਬਰਟ੍ਰੰਡ ਰਸਲ ਦੀ ਚੇਅਰ ਅਧੀਨ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਦਾਲਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰਤਰ ਅਤੇ ਸਿਮੋਨ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀਅਤਨਾਮੀਆਂ ਦਾ ਬੀਜ ਨਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਬਜ਼ਿਦ ਹੈ, ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਵਾਕ ਹੈ, "ਅਮਰੀਕਾ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

1970 ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਗਰਭਪਾਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਹਿਤ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਸਤਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ, "ਮੈਂ ਗਰਭਪਾਤ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਹੱਕ ਮੈਂ ਹਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦਿਵਾ ਕੇ ਰਹਾਂਗੀ।"

1972 ਵਿਚ ਬੇਨੀ ਲੇਵੀ ਨਾਮ ਦਾ ਰੌਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ ਜੁਆਨ ਸਾਰਤਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਸਾਰਤਰ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਲੇਵੀ ਨਾਲ ਸਾਰਤਰ ਦੀ ਲੰਮੀ ਗੁਫਤਗੂ ਹੁੰਦੀ। ਸਾਰਤਰ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਫਲਸਫੇ ਵਿਚ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਰਹਿ ਗਏ ਖੱਪੇ ਪੂਰਨ ਵਾਸਤੇ ਲੇਵੀ ਉਸ ਦਾ ਯੋਗ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਤਰ ਨਾਲ ਜਿਹੜੇ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਮਾਓਵਾਦੀ ਸੀ ਪਰ ਸਿਮੋਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਗੜਿਆ ਹੋਇਆ ਯਹੂਦੀ ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਲੇਵੀ, ਸਾਰਤਰ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾ ਕੇ ਕਿਤਾਬ 'ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ' ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਸੰਵਾਦ ਕਾਗਜ਼ ਉਪਰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਸਿਮੋਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗ ਬਗੂਲਾ ਹੋ ਗਈ। ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਰਤਰ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਲਿਖਿਆ, ਇਹ ਸੰਵਾਦ ਉਸ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਭਿੰਨ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਲੇਵੀ ਨੇ ਜੋ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸਾਰਤਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਭੇਜੀਆਂ। ਸਿਮੋਨ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, "ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਭੈਭੀਤ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਰਤਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜੋ ਕਥਨ ਪਾਏ ਗਏ, ਉਹ ਇਕ ਵਚਨ 'ਮੈਂ' ਕਰ ਕੇ ਕਹੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ 'ਅਸੀਂ' (ਭਾਵ ਸਾਰਤਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਸਿਮੋਨ) ਤੋਂ ਵੱਖ ਹਨ। ਲੇਵੀ ਨੇ ਸਿੱਧੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਫਲਸਫਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਕਥਨ ਸਾਰਤਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਖਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਲੇਵੀ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਸਾਰਤਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਜਿਸ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਹੱਥ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ, ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਭੈਭੀਤ ਹੋਇਆ।"

ਉਹਨੇ ਸਾਰਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਵਾਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਲੇਵੀ ਨੂੰ ਆਖ ਇਹ ਤੇਰੇ ਕਥਨ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੇ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ, ਛਪਣੋਂ ਰੋਕ।" ਸਾਰਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪਰ ਇਹ ਮੇਰੇ ਕਥਨ ਹਨ, ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਈ ਹੈ, ਲੇਵੀ ਮੇਰੇ ਚਿੰਤਨ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਸਵੇਰਾ ਹੈ। ਜੋ ਉਹਨੇ ਲਿਖਿਆ, ਸਹੀ ਹੈ, ਛਾਪੇਗਾ।" ਸਿਮੋਨ ਉਦਾਸ ਹੋਈ। ਸਾਰਤਰ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਨਕੋਰ ਸਹੇਲੀਆਂ ਤੋਂ ਉਹਨੂੰ ਈਰਖਾ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ। ਉਹ ਉਹਦੇ ਜਿਸਮ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ, ਉਹਦੇ ਵਕਤ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਵੰਡਾਉਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਲੇਵੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਿੱਸਾ ਮੰਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ। ਸਿਮੋਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਾਰਤਰ-ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਲੇਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਿਮੋਨ ਵਾਸਤੇ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

ਸਾਰਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਅਦ ਸਿਮੋਨ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਆਈਆਂ, 'ਏ ਫੇਅਰਵੈਲ ਟੂ ਸਾਰਤਰ' ਅਤੇ 'ਏ ਵੈਰੀ ਈਜ਼ੀ ਡੈਥ'। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਸਿਮੋਨ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਅੰਤਮ ਸਮੇਂ ਦਾ ਦਿਲਕੰਬਾਊ ਵਰਣਨ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦੀ ਹੱਤਕਪੂਰਨ ਹਾਰ। ਸਾਰਤਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਦੀ ਹੈ, "ਇਹ ਉਹ ਲਿਖਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਤੂੰ ਕਦੀ ਪੜ੍ਹੇਂਗਾ ਨਹੀਂ। ਛਪਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹਰ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹੀ। ਮੇਰੀਆਂ ਇਹ ਆਖਰੀ ਲਿਖਤਾਂ ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਹਨ, ਤੈਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਤੇਰੇ ਉਪਰ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਕਬਰ ਦੇ ਐਨ ਨਜ਼ਦੀਕ ਦਫਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਤੇਰੀ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚਕਾਰ ਕਦੀ ਗੁਫਤਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।"

14 ਅਪ੍ਰੈਲ 1986 ਨੂੰ ਪੈਰਿਸ ਵਿਚ ਸਿਮੋਨ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ।

(ਸਮਾਪਤ)

ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਾਹਿਤ ਉਤਸਵ 'ਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਮਿੱਤਰਤਾ

(ਸਫਾ 12 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਨ ਤਾਂ ਤਾਏ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਬੰਦੂਕ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਥੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਸੀ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਮਸੀਤ ਉਜੜ ਗਈ ਤੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤੇ ਛੱਤ ਜਰਜਰੇ ਹੋ ਗਏ। ਹੁਣ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਰਹਿੰਦੇ ਪੋਤਰੇ ਬਰ੍ਹਮਦੀਪ ਸੰਧੂ ਨੇ ਉਸ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਮਾਇਆ ਜੁਟਾਈ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇੱਕ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਈ। ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਸੰਪਨ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਲੇ ਦਿਨ ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪਿਆ ਤੇ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਿਆ। ਉਪਰ ਵਾਲਾ ਇੰਜ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜਾਣੇ ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਅਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਧਾਰਮਕ ਜੀਊੜੇ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਮੰਗ ਤਾਂ ਪਾ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼

ਮਤਾਅ ਏ ਲੌਹ ਓ ਕਲਮ ਛਿਨ ਗਈ
ਤੋ ਕਿਆ ਗਮ ਹੈ,
ਕਿ ਖੂਨ ਏ ਦਿਲ ਮੇਂ
ਡੁਬੋ ਲੀਂ ਹੈ ਉਂਗਲੀਆਂ ਮੈਨੇ।
ਜ਼ੁਬਾਂ ਪੇ ਮੁਹਰ ਲਗੀ ਹੈ
ਤੋ ਕਿਆ ਕਿ ਰਖ ਦੀ ਹੈ
ਹਰ ਏਕ ਹਲਕਾ ਏ ਜ਼ੰਜੀਰ ਮੇਂ ਜ਼ੁਬਾਂ ਮੈਨੇ।

ਨਵੀਨ ਬੋਲੀਆਂ

ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆ ਜਾ,
ਵੇ ਕਿਹੜੀ ਤੂੰ ਝਨਾਂ ਤਰਨੀ।

ਕਿਹੜੀ ਹੋ ਗਈ 'ਤਰੀਕ' ਉਤੇ ਗਲਤੀ,
'ਹਾਏ' ਦਾ ਜੁਆਬ ਨਾ ਦਵੇਂ।

ਆਪਾਂ ਨਿੱਤ ਨਾ 'ਹਵਾਈ' ਔਣਾ,
'ਮਾਈ ਟਾਈ' ਪੀ ਕੁੜੀਏ।

ਜੱਟ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੰਡਣ 'ਤੇ ਲਾਇਆ,
ਡਾਲਰਾ ਤੂੰ ਬੜਾ ਜੁਗਤੀ।

ਮੈਨੂੰ ਮਧਰਾ ਮੇਲ ਮਿਲਾਇਆ,
ਚੰਦਰੇ ਕੰਪੂਟਰ ਨੇ।

ਯਾਰੀ ਤੋੜ ਗਏ ਟਰੱਕ ਵਾਲੇ ਬੇਲੀ,
ਜਦੋਂ ਪਿਆ 'ਮੂਵ' ਕਰਨਾ।

ਸ਼ਾਹ ਚੰਦਰੇ ਨੇ ਕਰ'ਤੀ ਕੁਰਕੀ,
ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੋ ਟੁੱਟੀਆਂ।

'ਫਿਫਟੀ ਫਿਫਟੀ' ਦਾ ਆ ਗਿਆ ਜ਼ਮਾਨਾ,
ਵੇ ਗੱਲ ਮੂੰਹ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਕਰੀਂ।

ਮੇਰੇ ਸ਼ਹਿਦ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਭਿਣਕਣ,
ਮੱਖੀਆਂ ਸੁਨਹਿਰੀ ਰੰਗੀਆਂ।

ਸਾੜੀ ਧੁੰਨੀਓਂ ਉਪਰ ਨਾ ਜਾਊ,
ਉਮਰਾਂ 'ਤੇ ਵੱਸ ਕੋਈ ਨਾ।

ਕਰੇ 'ਲਾਂਡਰੀ' ਲੰਮੇ 'ਰੋਅਬ' ਵਾਲੀ,
ਤੇ 'ਜੀਨ' ਵਾਲਾ ਘਾਹ ਕੱਟਦਾ।

-ਫਕੀਰ ਹਿਊਸਟੋਨਵੀ

ਰੰਡੀ ਰੋਣੇ

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-454-4958

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਆਰਥਕ ਰੋਲ ਮਰਦ ਨਾਲੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬਰਾਬਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਮਾਜਕ ਸਥਿਤੀ ਮਰਦ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੁੱਤੀ ਸਮਾਨ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਇਸਤਰੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲਈ ਅੱਜ ਤੱਕ ਲੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਸੱਚ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਤੀਵੀਂ ਨੀਵੀਂ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੀਆਂ ਕਹਾਵਤਾਂ ਤੇ ਮਧਕਾਲੀ ਲੋਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਤੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਲਾਉਣਾ ਇਕ ਵਧੀਆ ਸ਼ੁਗਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਰਦ ਤੀਵੀਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਹੇਠੀ ਕਰਕੇ ਇਕ ਅਜੀਬ ਸੁਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਗੁੱਤ ਪਿਛੇ ਲੁਕੀ ਹੋਈ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਵੀਂ ਨੂੰ ਤੀਵੀਂ ਮਾਨੀ, ਅਬਲਾ, ਨਿਰਬਲਾ, ਜਨਮ ਜਲੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਆ ਚਰਿੱਤਰ ਕਹਿ ਕੇ ਛੁਟਿਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਕ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਨੂੰ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਇਸਤਰੀ ਦੇਵ ਨੇਤ ਵੀ ਵੇਦ ਸੁਣ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪਿਘਲਦਾ ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਪਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਔਰਤ, ਸੂਦਰ, ਕੁੱਤਾ ਅਤੇ ਕਾਂ-ਪਾਪ ਅਤੇ ਕਾਲਖ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਮਰਦ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਇਸਤਰੀ ਵੱਲ ਸੇਧਿਤ ਹਨ। ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਕਾਮ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦ ਦੁਧ ਧੋਤਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ! ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਤੀ ਜਿਹੀ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਰਸਮ ਵੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਉਚਤਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੁਰੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਵੀ ਥਿੜਕਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਰਥਰੀ ਹਰੀ, ਪੂਰਨ ਭਗਤ, ਸੀਤਾ, ਦਰੋਪਦੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਅਤੇ ਥਾਂ ਸਿਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਨ।

ਘਰ ਵਿਚ ਸਾੜ੍ਹਸਤੀ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਨਾਰੀ ਕੁਲੱਛਣੀ ਦੇ ਸਿਰ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਔਰਤ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਔਤ, ਨਿਪੁੱਤੀ, ਬਾਂਝ, ਆਦਿ ਕਹਿ ਕੇ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਦੁਲਹਨ ਲਈ ਹਨ। ਮਰਦ ਪਤੀ-ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਲਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਛੱਡਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਮਰਦ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਛੁੱਟੜ, ਡੁਹਾਗਣ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,

ਕੁੱਜਾ ਭੱਜੇ ਤਾਂ ਸੁਟਦੇ ਖੋਲਿਆਂ ਥੀਂ,
ਨਾਰ ਭੱਜੇ ਤਾਂ ਤੁਰ ਜਾਏ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ।
-ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ।

ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਔਰਤ ਹਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਘਟੀਆ ਹੈ। ਪਤੀ ਮਰ ਜਾਵੇ ਫਿਰ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਫਤਾਂ ਹੀ ਆਫਤਾਂ ਹਨ। ਉਹ ਨਾ ਘਰ ਦੀ, ਨਾ ਘਾਟ ਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਨਿਖਸਮੀ, ਰੰਡੀ, ਵਿਧਵਾ, ਸਿਰਮੁੰਨੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖਸਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ।

ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਰਦ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਾਜਕ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਬੱਚਾ ਨਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਮਰਦ ਦਾ ਕਸੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਲਈ ਬਾਂਝ, ਔਤ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਛੁੱਟੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਰੰਡਾ ਵੀ ਘਟ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ, ਉਹ ਛੜਾ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਮਰਦ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੀ ਕਸੂਰ ਹੈ। ਜਦ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਕੁੜੀ-ਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮਰਦ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣਾ ਹੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਮਰੇ ਖਸਮ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਲਈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਹਨ-ਰੰਡੀ ਤੇ ਵਿਧਵਾ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਰੰਡੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਾਥੀ ਤਾਂ ਮਰਦ ਦਾ ਵੀ ਮਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੋ ਭੈੜੀ ਹਾਲਤ ਰੰਡੀ ਔਰਤ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖਾ ਨਹੀਂ। ਮਰਦ ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਕਰਵਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰੰਡੀ ਔਰਤ ਨਹੀਂ। ਮਰਦ ਲਈ ਰੰਡਾ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਆਮ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਰੰਡੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਹਾਵਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੁਖੜੇ ਦੱਸੀ ਜਾਣ ਦੇ ਭਾਵ ਲਈ 'ਰੰਡੀ ਰੋਣੇ' ਮੁਹਾਵਰਾ ਰੰਡੀ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਦੱਬੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਜਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ ਉਹ ਕੁਝ ਬੋਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ 'ਰੰਡੀ ਪਾਵੇ ਭੰਡੀ'। 'ਰੰਡੀ ਤਾਂ ਰੰਡੇਪਾ ਕਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਮੁਸ਼ਟੰਡੇ ਨਹੀਂ ਕੱਟਣ ਦਿੰਦੇ' ਵਿਚ ਰੰਡੀ ਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜਬੂਰ ਸਥਿਤੀ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਰੰਡੀ ਨੂੰ ਗਹਿਣੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਚਦੇ, 'ਰੰਡੀ ਰੰਨ ਦੇ ਸੋਂਹਦੀ ਨੱਥ ਨਹੀਂ।' ਕਿਸੇ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਰੰਡੀ ਕਹਿਣਾ ਇਕ ਗਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਸਿਰਮੁੰਨੀ ਵੀ ਰੰਡੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ 'ਸਿਰਮੁੰਨੀਏ' ਗਾਲ ਕਢੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਰਦ ਤੇ ਔਰਤ ਵਿਚ ਕਾਮ ਦੀ ਚੇਸ਼ਟਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਰੰਡਾ ਮਰਦ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਧਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਖੇਧੀ ਨਹੀਂ। ਰੰਡਾ ਨਵੀ ਰੰਨ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਹੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇ, 'ਰੰਡੇ ਰੰਨ ਪਿਆਰੀ, ਜਿਉਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਖਾਰੀ।' ਪਰ ਰੰਡੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਖਾਤਿਰ ਜਾਂ ਮਰਦ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਾਮ-ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਹ ਧੰਦਾ ਅਪਨਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਰੰਡੀ ਸ਼ਬਦ ਬਦਨਾਮ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਵੇਸਵਾ ਜਾਂ ਵਿਭਚਾਰਨ ਦੇ ਅਰਥ ਵੀ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਰੰਡੀਬਾਜ਼ੀ ਵੇਸਵਾਗਮਨੀ ਹੈ ਤੇ ਰੰਡੀਬਾਜ਼ ਅਜਿਹਾ ਧੰਦਾ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਗੈਰ-ਵਿਧਵਾ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕੋਠਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰੰਡੀ ਦੇ ਕੋਠੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਰੰਡੀ ਲਈ ਰੰਡ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤੇ ਹਨ, 'ਨਾ ਸੋਹਾਗਨਿ ਨਾ ਉਹਿ ਰੰਡ' - ਭਗਤ ਕਬੀਰ। 'ਚੋਰਾ ਜਾਰਾ ਰੰਡੀਆ ਕੁਟਣੀਆ ਦੀਬਾਣੁ' -ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ, ਅਰਥਾਤ ਚੋਰਾਂ, ਲੁੱਚਿਆਂ, ਵਿਭਚਾਰੀਆਂ ਤੇ ਦੱਲਿਆਂ ਦਾ ਆਪੋ ਵਿਚ ਬਹਿਣ ਉਠਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਰੰਡ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਗੜ ਕੇ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਨਾਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ 'ਰੰਨ' ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਅਵਤਾਰ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਪਖ ਤੋਂ ਕੁਝ ਉਨਤੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਰੰਨ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਰੰਡ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਫਿਰ ਵੀ ਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ। 'ਰੰਨਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਪੱਕਣ ਪਰੌਂਠੇ ਕਿ ਛੜਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਨਾ ਬਲੇ।' ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਰੰਨ ਸ਼ਬਦ ਇਸਤਰੀ ਲਈ ਨਿਰਪੱਖ ਭਾਵ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਹੈ,

ਹਥ ਵੰਝਲੀ ਪਕੜ ਕੇ ਰਾਤ ਅੱਧੀ,
ਰਾਂਝੇ ਮਜ਼ਾ ਭਈ ਖੂਬ ਬਣਾਇਆ ਏ।
ਰੰਨ ਮਰਦ ਨਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਕੋਈ,
ਸਭਾ ਗਿਰਦ ਮਸੀਤ ਬਣਾਇਆ ਏ।

ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੰਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਵੀ ਅਪਮਾਨ ਦੇ ਭਾਵ ਨਿਹਿਤ ਹਨ। ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਪਿਛੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਮਰਦ ਨੂੰ ਰੰਨ-ਮੁਰੀਦ ਕਹਿ ਕੇ ਨਿੰਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਭਾਵ ਇਸ ਕਹਾਵਤ ਵਿਚ ਹੈ,

ਰੰਨਾਂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ
ਮਰਦ ਢਵੇਂਦੇ ਭਾਰ।
ਜਿਹੜਾ ਰੰਨ ਪਤਿਆਉਂਦਾ
ਸੋਈ ਉਤਰੇ ਪਾਰ।

ਰੰਨ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ, ਚੁਸਤ ਚਲਾਕ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 'ਰੰਨ ਨੂੰ ਰੰਨ ਛਲੇ, ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਖੁਦਾ ਡਰੇ।' 'ਰੰਨ ਨਾ ਕੰਨ' ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਛੜੇ ਮਰਦ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਰੰਨ ਗਈ ਸਿਆਪੇ, ਘਰ ਆਵੇ ਤਾਂ ਜਾਪੇ' ਵਿਚ ਸਿਆਪਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਇਸਤਰੀ ਦਾ ਸ਼ੁਗਲ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਿਆਣਪ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤਾ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਉਜੜ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, "ਤਿਤਰਖੰਭੀ ਬਦਲੀ, ਰੰਨ ਮਲਾਈ ਖਾਹ, ਉਹ ਵਸੇ ਉਹ ਉਜੜੇ ਕਦੇ ਨਾ ਖਾਲੀ ਜਾਹ।" ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਰੰਨਾਂ ਅਤੇ ਜੱਟਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭੰਡਿਆ ਹੈ,

ਰੰਨਾਂ ਦਹਿਸਰੇ ਨਾਲ ਕੀ ਗਾਹ ਕੀਤਾ,
ਰਾਜੇ ਭੋਗ ਦੇ ਲਗਾਮੀਆਂ ਨੀ।
ਸਿਰਕੱਪ ਤੇ ਨਾਲ ਸਲਵਾਹਣੇ ਦੇ,
ਦੇਖ ਰੰਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ ਨੇ।

ਪਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੰਦ ਵਿਚ ਬੜੇ ਪੰਡਤਾਊ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸਤਰੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸਿਰੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ,

ਮਰਦ ਸਾਧ ਹਨ ਚਿਹਰੇ ਨੇਕੀਆਂ ਦੇ,
ਸੂਰਤ ਔਰਤ ਦੀ ਮੀਮ ਮੌਕੂਫ਼ ਹੈ ਨੀ।
ਮਰਦ ਆਲਮ ਫਾਜ਼ਿਲ ਅਜਲ ਕਾਬਲ,
ਕਿਸੇ ਰੰਨ ਨੂੰ ਕੌਣ ਵਕੂਫ਼ ਹੈ ਨੀ।

ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕਸੂਰ ਹੀ ਰੰਨ ਸਿਰ ਭੰਨਿਆ ਹੈ,

ਹੁੰਦੇ ਆਏ ਨੀ ਰੰਨਾਂ ਦੇ ਧੁਰੋਂ ਕਾਰੇ,
ਰਾਵਣ ਲੰਕਾ ਦੇ ਵਿਚ ਮਰਵਾਇ ਦਿਤਾ।
ਕੈਰੋਂ ਪਾਂਡਵਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਭਲਾ ਕੀਤਾ,
ਠਾਰਾਂ ਖੂਹਣੀਆਂ ਕਟਕ ਮੁਕਾਇ ਦਿਤਾ।
ਰਾਜੇ ਭੋਜ ਦੇ ਉਤੇ ਅਸਵਾਰ ਹੋਈਆਂ,
ਮਾਰ ਅੱਡੀਆਂ ਹੋਸ਼ ਭੁਲਾਇ ਦਿਤਾ।
ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਏਸ ਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰਾਂ,
ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਫਰਸ਼ ਉਠਾਇ ਦਿਤਾ।

ਗੱਲ ਕੀ, ਸਾਡੇ ਪੁਰਾਤਨ ਸਾਹਿਤ, ਲੋਕ ਧਾਰਾ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਪੁਆੜੇ-ਹੱਥੀ ਹੀ ਚਿਤਵਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੋਚ ਮਨੁਖ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਰੰਡੀ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਉਲਟ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਰੰਡੀ ਲਈ 'ਰੰਡਾ' ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਫਰਕ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਅਗਨੀ ਪੁਲਿੰਗ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਲਿੰਗ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਰੰਡੇ ਮਰਦ ਲਈ ਰੰਡ ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ, ਹਾਂ ਜੋ ਮਰਦ ਨਿਪੁੱਤਾ ਮਰ ਜਾਵੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਰੰਡ ਹੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾ ਹੋਇਆ ਨਾਲ ਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਆਪਟੇ ਦੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਰੰਡ ਦੀ ਨਿਰੁਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, 'ਰਮ+ਡ'। 'ਰਮ' ਦੇ ਵਿਚ ਅਨੰਦ, ਪਰਸੰਨਤਾ, ਮਨੋਹਰਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਸਮਾਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੰਡ ਮਰਦ ਨੂੰ ਅਨੰਦ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਹੋਈ।

ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਨੇ ਵੀ 'ਰੰਨ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ 'ਰਮਣੀ' ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੋਂ 'ਰਮ' ਧਾਤੂ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਮਣੀ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਸੁੰਦਰ ਔਰਤ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰਮਣੀਕ ਸ਼ਬਦ ਇਸੇ ਤੋਂ ਬਣਿਆ। ਰੁੰਡ ਵੀ ਇਸੇ ਨਾਲ ਜਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ; ਰੁੰਡ ਦਰਖਤ ਪੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਰੰਡੀ ਔਰਤ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। 'ਰੁੰਡਾ ਕਰਨਾ' ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੈਸਿਆਂ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵਿਰਵਾ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ।

ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸਿਰੜੀ ਯੋਧਾ ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬਾਬੇ

ਚਿਰਾਗ ਬਨ ਕਰ ਜੋ ਜਲ ਗਏ।
ਸਲਾਮ ਸੌ ਸੌ ਉਨ੍ਹੇ ਹਮਾਰਾ।

ਗਦਰੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਪਾਕ ਸਾਫ਼ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਪੁੰਜ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਨਿਡਰਤਾ ਅਤੇ ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਪੱਖੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ:559-259-4844

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹੁਸ਼ਨਾਕ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਮੈਟਰਿਕ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਘਰੇਲੂ ਹਾਲਾਤ ਸੁਧਾਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ-ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਕੁਝ ਰਕਮ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਪਾਸੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿਰਾਇਆ ਬਣਾਇਆ। ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਫ਼ਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਲਕੱਤੇ ਅੱਪੜ ਗਏ। ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਹੈਰੀਸਨ ਰੋਡ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਗੁਰੂਘਰ ਦੇ ਲੰਗਰ 'ਚ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜੋ ਜਹਾਜ਼ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸਨ, ਇਕੱਠੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਈ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵਾਂ ਤਜਰਬਾ ਸੀ।

ਕਾਮਾ ਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਕਲਕੱਤੇ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਅਤੇ 23 ਮਈ 1914 ਨੂੰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ। ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ 376 ਮੁਸਾਫਿਰ ਸਵਾਰ ਸਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਮਾਨ ਥੱਲੇ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੰਗੀ ਜਹਾਜ਼ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਇਸ ਜਹਾਜ਼ ਵੱਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਣੇ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ, ਜਹਾਜ਼ ਭਾਰਤ ਵਾਪਸ ਮੋੜਨਾ ਪਿਆ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਮੁਸਾਫਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗੁਲਾਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ! ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੁਸਾਫਿਰ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ।

14 ਸਤੰਬਰ 1914 ਨੂੰ ਕਾਮਾ ਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ 'ਤੇ ਆ ਲੱਗਾ। ਜਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਵਿਚ 19 ਮੁਸਾਫਿਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਹਾਦਰ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। 29 ਅਕਤੂਬਰ 1914 ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਜਹਾਜ਼ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਤੋਸ਼ਾਮਾਰੂ ਸੀ, ਕਲਕੱਤੇ ਅੱਪੜ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਸਵਾਰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਰੱਖ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਲਲਤੋਂ ਵਿਚ ਜੂਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ ਨਾਫ਼ਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਫੜੋ-ਫੜੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਰਸ਼ਲ ਲਾਅ ਦੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਥਾਂ ਪਰ ਥਾਂ ਕੀਤੇ ਜਲਸੇ-ਜਲੂਸਾਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ 1920 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੈਦੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਗਦਰੀ ਸਨ, ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਕੁਝ ਗਦਰੀ ਰਿਹਾ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਲੰਗੇਰੀ, ਬਾਬਾ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਅਗਸਤ 1921 ਨੂੰ 24 ਗਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਦਰਾਸ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 2-2 ਕਰ ਕੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ ਅਤੇ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਚਨਾਪਲੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। 1922 ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਚਨਾਪਲੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਆਕੋਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਅਤੇ ਬੇੜੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਦੋ ਸਿਪਾਹੀ ਤੇ ਇਕ ਹੌਲਦਾਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਥੱਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੇਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਿਪਾਹੀ ਤੇ ਹੌਲਦਾਰ ਉਪਰ ਫੱਟਿਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਲੇਟ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਗੂੜ੍ਹੀ ਨੀਂਦ ਸੌਂ ਗਏ ਤਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮੈਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ'। ਉਸ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਹੱਥਕੜੀਆਂ 'ਚੋਂ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਏ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਗੱਡੀ 'ਚੋਂ ਸਣੇ ਬੇੜੀਆਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬੇੜੀਆਂ ਕੱਟਵਾ ਕੇ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਆਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮੁੜ ਮਦਰਾਸ ਅੱਪੜ ਗਏ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਰਾਜ ਗੋਪਾਲ ਅਚਾਰੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਰਾਜ ਗੋਪਾਲ ਅਚਾਰੀਆ ਸੀ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਰਾਰੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਈ। ਉਸ ਨੇ ਮਦਦ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਘਰੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਵਕੀਲ ਦੇ ਘਰ ਠਹਿਰੇ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਕਸਬਾ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਪਿੰਡ ਲੰਗੇਰੀ ਭਾਈ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਥੋਂ ਫਿਰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ ਲੋਧੂਵਾਲ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇੜੇ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ, ਚੀਫ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ, ਜਮਾਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮੀ, ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂ ਸਭਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਕਹਾਣੀ

ਕੋਟ ਮੂਲੂ ਸਕੂਲ

ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ ਸਲੀਮ ਖਾਂ ਗਿੰਮੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਜਗੀਰਦਾਰ ਯੁੱਗ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨਾਲ ਗੜੁੱਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਪੰਜਾਬ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਉਭਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। 'ਕੋਟ ਮੂਲੂ ਸਕੂਲ' ਨਾਂ ਦੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਰੰਗ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਝਉਲੇ ਜਿਹੇ ਵੀ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਖਰਕਾਰ ਜਗੀਰੂ ਯੁੱਗ ਦੀ ਜਕੜ ਜਿਹੜੀ ਬਹੁਤ ਪੀਡੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਬਣ-ਬਣ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਤੇ ਤਣਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਧੁਨਿਕ ਯੁੱਗ ਦਾ ਦਮ ਭਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਨਿੱਸਲ ਜਾਪਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੱਡੀਂ ਰਚੀਆਂ ਜਗੀਰੂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੱਛੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸਾਡੇ ਪੈਰ ਟੁੱਕਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਤਿੱਖੀ ਮਾਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਇਸ ਮਾਰ ਬਾਰੇ ਇਲਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸਲੀਮ ਖਾਂ ਗਿੰਮੀ

ਜਲਦ ਸਾਡੀ ਚੈਕਿੰਗ ਟੀਮ ਕੋਟ ਮੂਲੂ ਅੱਪੜੀ। ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਥੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜਾ ਟਾਂਗਾ ਮੂਲੂ ਸਵਾਰੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਦੇ ਕੋਚਵਾਨ ਨੇ ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਈ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਉਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚੈਕਿੰਗ ਟੀਮ ਬਸ ਕੋਟ ਮੂਲੂ ਅੱਪੜੀ ਕਿ ਅੱਪੜੀ। ਉਸ ਕੋਚਵਾਨ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕੰਨ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਹਾਥੀ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਜ਼ਰੂਰ ਕੰਨ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਸਾਡੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਅਸਾਂ ਕੋਟ ਮੂਲੂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੁਆਇਨੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਪੋ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਛਾਪਾ ਮਾਰਨ ਤੇ ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਤਰਜਮਾ ਕੋਚਵਾਨ ਨੇ ਆਪ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਸਕੂਲ ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਸਾਡਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖਲੋਤੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਬੈਠਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, "ਤਸ਼ਰੀਫ ਰੱਖੋ।" ਸਾਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜ਼ਰਾ ਨਹੀਂ ਘਬਰਾਈ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇੰਜ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਵਿਚੋਂ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਆਪ ਇਕ ਹੋਰ ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਬਹਿ ਗਈ। ਦੋਨੋਂ ਮੰਜੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਕੋਈ ਫਰਕ ਸੀ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਚਾਰਖਾਨੇ ਦੇ ਖੇਸ ਤੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੀ ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਤਾਂ ਹੈ ਸਨ ਪਰ ਫਰੀਦਾ ਦੀ ਮੰਜੀ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਫਰੀਦਾ ਦਾ ਕੱਦ ਲੰਮ-ਸਲੰਮਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਕਰੇਪ ਦਾ ਸੂਟ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਚਾਰਮੋਮ ਦਾ ਦੁਪੱਟਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਗਲੇ ਵਿਚ ਸੁੱਚੇ ਸੋਨੇ ਦਾ ਲਾਕਟ ਸੀ ਤੇ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਏ, ਉਹਨੇ ਲੰਦਨ-ਸਾਖ਼ਤਾ ਕਰੀਮ ਮਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਤਰ ਉਸ ਨੇ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਏ, ਉਹਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਅਹਿਸਾਸੇ-ਕਮਤਰੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਅਹਿਸਾਸੇ-ਕਮਤਰੀ ਨੂੰ ਝਟਕ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ, ਸਕੂਲ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਲਹਿਦਾ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ?"

"ਜਗ੍ਹਾ ਤਾਂ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਏ। ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਨੇ ਦੋ ਕਨਾਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਾਂ ਰਜਿਸਟਰੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਏ ਪਰ ਮਹਿਕਮੇ ਵੱਲੋਂ ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਹਾਲੀਂ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਕੂਲ ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਈ ਲਗਦਾ ਏ", ਉਹ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੋਲੀ।

"ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਕੌਣ ਏ?" ਮੇਰੀ ਸਾਥਣ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਜੀ, ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਈ ਕੋਟ ਮੂਲੂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਏ। ਕੌਮ ਦਾ ਜੱਟ ਏ। ਜਾਤ ਵਿਰਕ ਏ। ਉਹ ਇਸ ਸਮੂਲਚੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮਾਲਕ ਏ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਗੈਰ-ਜਰਾਇਤਪੇਸ਼ਾ ਨੇ", ਉਹ ਫਿਰ ਤਸੱਲੀ ਨਾਲ ਬੋਲੀ।

"ਸਕੂਲ, ਮਹਿਕਮਾ ਤਾਲੀਮ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਜਾਂ ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਨੇ ਖੁਲ੍ਹਵਾਇਆ?" ਮੈਂ ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਜੀ, ਦਰਅਸਲ ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਨੇ। ਦੋਵੇਂ ਵਿਆਹੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਦੀ ਇਕ ਨੂੰਹ ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਦੀ ਏ। ਉਹ ਦਸਵੀਂ ਫੇਲ੍ਹ ਏ। ਉਹਦੀ ਇਕ ਧੀ ਏ। ਉਮਰ ਛੇ ਸਾਲ। ਚੌਧਰੀ ਆਪਣੀ ਪੋਤਰੀ ਨੂੰ ਨੂੰਹ ਦੇ ਕਹਿਣ ਉਤੇ ਤਾਲੀਮ ਦਿਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਮਹਿਕਮੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਸਕੂਲ ਖੁਲ੍ਹਵਾਇਆ। ਦੋ ਕਨਾਲ ਪੱਲਿਓਂ ਦਿੱਤੀ। ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਨਾ ਬਣਵਾਈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪ ਬਣਵਾ ਦੇਵੇਗਾ", ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਨੇ ਵਜ਼ਾਹਤ ਕੀਤੀ।

ਅਸਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ। ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਆਪਣੀ ਪੋਤਰੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਜਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

"ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਦੀ ਇਕੋ-ਇਕ ਪੋਤਰੀ ਏ?" ਮੇਰੀ ਸਾਥਣ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ।

"ਉਹਦੀਆਂ ਦੋ ਹੋਰ ਪੋਤਰੀਆਂ ਨੇ, ਪਰ ਉਹ ਬਕੌਲ ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਨਾਲਾਇਕ ਨੇ। ਉਹ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿਲਚਸਪੀ ਉਸ ਪੋਤਰੀ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਏ ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੀ ਦਸਵੀਂ ਫੇਲ੍ਹ ਨੂੰਹ ਦੀ ਕੁੱਖ ਵਿਚੋਂ ਏ।"

ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਧੱਕੜ ਜਵਾਨ ਔਰਤ ਤੇ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਸਿਰਾਂ ਉਤੇ ਬਰਤਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੱਛਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਕ ਹੱਥ ਨਾਲ ਮੇਜ਼ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਦੇਖਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੇਜ਼ ਦੋਵਾਂ ਮੰਜੀਆਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਪਰਾਂਠੇ, ਆਂਡੇ, ਅਚਾਰ, ਭੁੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਮੁਰਗਾ, ਮੱਖਣ, ਲੱਸੀ ਦਾ ਜੱਗ, ਚਾਹਦਾਨੀ ਤੇ ਸ਼ੱਕਰਦਾਨੀ ਡਲ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ।

ਮੁੱਛਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਕੁੜੀਆਂ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਧੱਕੜ ਜਵਾਨ ਔਰਤ ਭਾਂਡਿਆਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦੀਆਂ ਮੱਖੀਆਂ ਪੱਖੇ ਨਾਲ ਮੋੜਨ ਲੱਗ ਪਈ।

"ਖਾਓ, ਚੌਧਰੀ ਦੀ ਦਸਵੀਂ ਫੇਲ੍ਹ ਨੂੰਹ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਾਸ਼ਤਾ ਭੇਜਿਆ ਏ", ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਬੋਲੀ।

"ਬੇਗਮ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੁਕਮ ਆਹਾ ਕਿ ਅਫਸਰਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਤ ਜਾਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਅੱਜ", ਮੱਖੀਆਂ ਮੋੜਨ ਵਾਲੀ ਜਵਾਨ ਔਰਤ ਬੋਲੀ।

ਅਸੀਂ ਖਾਣਾ ਕੀ ਸੀ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਚਾਹ ਦੀ ਇਕ-ਇਕ ਪਿਆਲੀ ਬਣਾਈ ਤੇ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ।

ਚਾਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਰਤਨ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਨ; ਹੱਤਾ ਕਿ ਪਿਆਲੇ ਵੀ। ਮੇਰਾ ਅਹਿਸਾਸੇ-ਕਮਤਰੀ ਜਾਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਅਫਸਰੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਖੁਆ ਕੇ ਸੰਵਾ ਦਿੱਤਾ।

"ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਨੇ", ਮੈਂ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਚੁਸਕੀਆਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਰਜਿਸਟਰ ਵਿਚ ਵੀਹ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਏ। ਇਹ ਕੁੜੀਆਂ ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਨੇ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਸਕੂਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਮਸਾਂ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋਏ ਨੇ", ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਬੋਲੀ।

"ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਏ!" ਮੇਰੀ ਸਾਥਣ ਨੇ ਹੈਰਾਨੀ ਨਾਲ ਆਖਿਆ।

"ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸਿਰਫ ਦਸ ਕੁੜੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ", ਫਰੀਦਾ ਬੋਲੀ।

"ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹਾਜ਼ਰੀ ਪੰਜਾਹ ਫੀਸਦ ਏ", ਮੈਂ ਆਖਿਆ।

"ਜੀ ਇਹੋ ਗੱਲ ਏ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਪਿਛੇਤੀ ਕਣਕ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਏ, ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪਿਉਆਂ ਨਾਲ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਵਾਹੀ-ਬੀਜੀ ਦੇ ਮੌਸਮ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਕੂਲ ਆ ਜਾਣਗੀਆਂ।"

"ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਦਸ-ਦਸ, ਪੰਦਰਾਂ-ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਗ਼ੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ?" ਮੈਂ ਚਾਹ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਰੀਬ ਲੋਕ ਆ। ਮਿਹਨਤ ਵੇਲੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾ ਕਰੀਏ ਤੇ ਖਾਈਏ ਕਿਥੋਂ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਏ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇਕ ਕੁੜੀ ਦੇ ਪਿਉ ਨੇ ਮੋੜ-ਖੁੰਡੇ ਟੀਂਡਿਆਂ ਦਾ ਖੇਤ ਖਰੀਦ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹਦੀ ਧੀ ਬਸ਼ੀਰਾ ਨੂੰ ਰਾਖੀ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਹ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਰਾਖੀ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਸਕੂਲ ਆ ਗਈ ਸੀ", ਫਰੀਦਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ।

"ਤੇ ਤੁਸਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰ ਲਿਆ?" ਮੇਰੀ ਸਾਥਣ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਹੈਰਾਨੀ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਗਰਮੀ ਨਾਲ ਬੋਲੀ।

"ਉਹ ਤੇ ਪਹਿਲੇ ਈ ਦਾਖ਼ਲ ਸੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ। ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਬਸ਼ੀਰਾ ਦੇ ਪਿਉ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਰੱਖ ਦੇਣੀ ਸੀ", ਫਰੀਦਾ ਨੇ ਪੱਕਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾ ਕੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

"ਤੁਸੀਂ ਪੱਗ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਓ, ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ", ਮੈਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਖਿਆ।

"ਪੱਗ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਆ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਮੋੜੋਗੇ ਤੇ ਉਹ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਏ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਵਾਣੀਆਂ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਲੋੜ ਏ।"

ਫਰੀਦਾ ਦੀ ਗੱਲ ਦਰੁਸਤ ਸੀ। ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੌਣ ਮੋੜ ਸਕਦਾ ਏ! ਜਿਹੜਾ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਪੋਤਰੀ ਲਈ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਏ ਤੇ ਦੋ ਕਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੰਦਾ ਏ ਤੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਬਰਤਨਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖਵਾਉਂਦਾ ਏ, ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਕੌਣ ਮੋੜ ਸਕਦਾ ਏ।

"ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਕੁੜੀ ਸਕੂਲ ਨਾ ਆਈ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ-ਸਫੀਆ ਤੂੰ ਕੱਲ੍ਹ ਸਕੂਲ ਕਿਉਂ ਨਾ ਆਈ?...ਬੋਲੀ-ਕੱਲ੍ਹ ਮੈਂ ਥਿਗੜੇ ਧੋਤੇ ਸਨ।"

"ਥਿਗੜੇ ਕੀ ਹੋਏ?" ਮੇਰੀ ਸਾਥਣ ਬੇਗਮ ਕਮਰ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ।

"ਥਿਗੜੇ ਏਸ ਪਾਸੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਨੇ। ਜ਼ਾਹਰ ਏ, ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਤੇ ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਇਥੇ ਲਾਂਡਰੀ ਤੇ ਹੈ ਨਹੀਂ।"

ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਦਰੁਸਤ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਏ।

"ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮਿਲ ਰਹੀ ਏ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਆਂਵਦੇ", ਮੈਂ ਫਰੀਦਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

ਉਸ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅੱਖਾਂ ਪਾ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਰੁਸਤ ਏ।

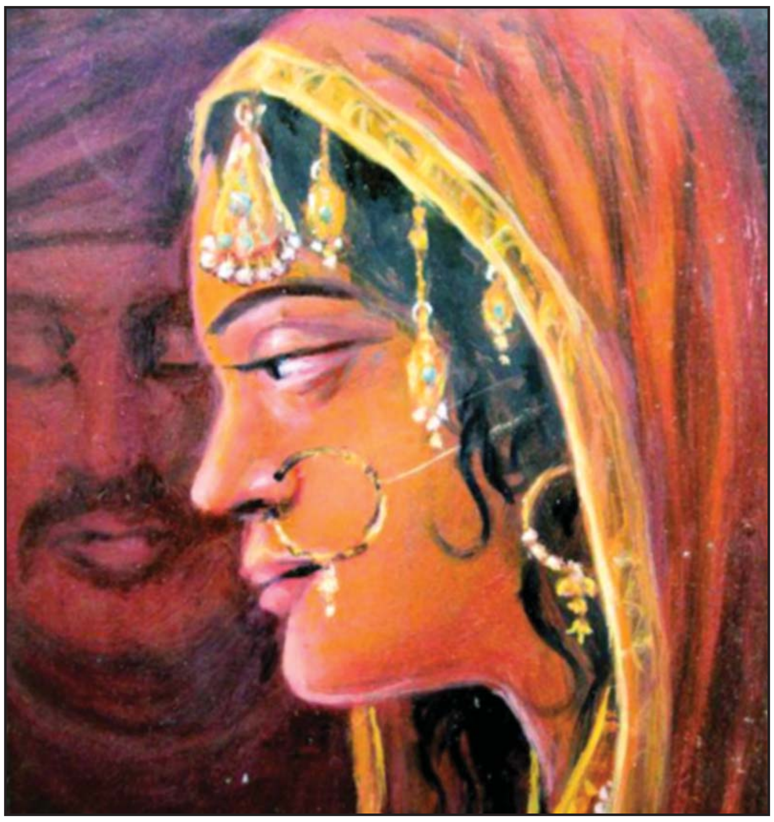

"ਜਦ ਕਦੇ ਕੋਟ ਮੂਲੂ ਕੋਈ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਏ ਜਾਂ ਉਰਸ ਹੋਂਵਦਾ ਏ, ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏ। ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਆਂ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਆਂ। ਇੱਥੇ ਬਹਿ ਕੇ ਮੱਖੀਆਂ ਮਾਰਾਂ? ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਂ ਮੇਲਾ ਵੇਖਦੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂ ਉਰਸ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵਿਰਦ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂ ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਡੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਜੰਜਾਂ ਨਾਲ ਆਏ ਹੋਏ ਭੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਨਕਲਾਂ ਸੁਣਦੀਆਂ ਨੇ।"

ਫਰੀਦਾ ਨੇ ਸੱਚ-ਸੱਚ ਗੱਲ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਮੂਜਬ ਜ਼ਰਾ ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬੋਲਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ਫੇਰ ਆਏ ਤੇ ਮੇਜ਼ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਬਰਤਨ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਏ। ਪੱਖਾ ਝੱਲਣ ਵਾਲੀ ਜਵਾਨ ਔਰਤ ਵੀ ਚਲੀ ਗਈ।

"ਮੇਰੇ ਖ਼ਿਆਲ ਵਿਚ ਕੋਟ ਮੂਲੂ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ...", ਬੇਗਮ ਕਮਰ ਬੋਲੀ, "ਹਾਜ਼ਰੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਏ ਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਤਾਲੀਮ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ। ਸਿਰਫ ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਦੀ ਪੋਤਰੀ ਲਈ ਸਕੂਲ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।" ਬੇਗਮ ਕਮਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਆਖਿਆ।

"ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਤੇਰਾ ਕੀ ਖਿਆਲ ਏ?" ਮੈਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ।

"ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ। ਮੈਂ ਐਫ.ਏ. ਪਾਸ ਆਂ। ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸਨਦ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਏ। ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਲੱਗ ਜਾਵਾਂਗੀ", ਉਹ ਪੱਕਾ ਮੂੰਹ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲੀ।

ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਮਾਯੂਸੀ ਹੋਈ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ, ਉਹ ਮਿੰਨਤ-ਤਰਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਤੇ ਇੰਜ ਮੇਰੇ ਅਹਿਸਾਸੇ-ਕਮਤਰੀ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਇਲਾਜ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਹਰਹਾਲ, ਅਸਾਂ ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਕੋਲੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲਈ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਆ ਗਈਆਂ।

ਲਾਹੌਰ ਆ ਕੇ ਅਸਾਂ ਮੁਤਅੱਲਿਕਾ ਹੁਕਾਮ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਸਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਕੋਟ ਮੂਲੂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ। ਦਸ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਸਕੂਲ ਟੁੱਟ ਗਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਅਨਾਰਕਲੀ ਦੇ ਬਾਨੋ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਉੱਨ ਖਰੀਦ ਰਹੀ ਸਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਉਹਨੇ ਦੁਲਹਨ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਲਿਬਾਸ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਵਧ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ "ਹੈਲੋ ਫਰੀਦਾ" ਆਖਿਆ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਫੌਰਨ ਪਛਾਣ ਗਈ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮਿਲੀ।

"ਮਿਸ ਫਰੀਦਾ, ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਕਿਹੜੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਏਂ?" ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਬੇਗਮ ਸਾਹਿਬਾ, ਮੈਂ ਸਕੂਲ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲਈ ਏ", ਉਹ ਖ਼ੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲੀ।

"ਸ਼ਾਦੀ ਕਿੱਥੇ ਹੋਈ ਏ?" ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛ ਬੈਠੀ।

"ਮੈਂ ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਨਾਲ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਲਈ ਏ", ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਬੋਲੀ ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਟੁਰ ਪਈ।

ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ, ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਖਲੋਤਾ ਸੱਠ ਸਾਲ ਦਾ ਇਕ ਆਦਮੀ ਮੁੱਛਾਂ ਨੂੰ ਤਾਅ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਯਕੀਨਨ ਉਹ ਚੌਧਰੀ ਮੂਲੂ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਤੋਂ ਜਾਰੀ)

ਅਤੇ ਸਮੇਤ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਬਦੇਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ, ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਦਦ ਨਾ ਕਰ ਕੇ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਮੁਲਕ ਭਰ ਤੋਂ ਫੜੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਲਾਹੌਰ ਸੈਂਟਰਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ। ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਸੰਤ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਗਦਰੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਅੰਡੇਮਾਨ ਦੀ ਘੋਰ ਨਰਕੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1919 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਜੱਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦਾ ਸਾਕਾ ਵਰਤ ਗਿਆ।

ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆਰਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਕਾਇਮੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਿਰ ਆਪ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਅਤੇ ਕਈ ਸਾਲ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਰਹਿ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਅੱਛਰ ਸਿੰਘ ਛੀਨੇ ਨਾਲ ਜਨਰਲ ਪੋਸਟ ਆਫਿਸ ਲਾਹੌਰ ਡਾਕ ਪਾਉਣ ਆਏ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਲਏ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਸਨ-ਇਸ ਸਾਲ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਾਮਯਾਬੀ। ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਉਸੇ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਨਰਕੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਖ਼ਿਆਲਾਂ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ। ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਸੂਬੇ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਗਦਰੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੁਲਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। 1946 ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਬਣੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਭੁਲਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਚਾਰਨਾ, ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਿਰ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਚ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੰਨ 1954 ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਮੂਹ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਬਹਾਦਰ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਅਤੇ ਵਤਨਪ੍ਰਸਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਸੋ, ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 50 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋਣ 'ਤੇ 31 ਮਾਰਚ 1964 ਨੂੰ ਸਿਲਵਰ ਜੁਬਲੀ ਮਨਾਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ, ਬਿਹਾਰ, ਯੂ.ਪੀ., ਕੇਰਲਾ, ਆਂਧਰਾ, ਮਦਰਾਸ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਾਲੀ ਆਰਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਾ ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵੀ ਆਏ। ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਲਲਤੋਂ ਇਸ ਦੀ ਸਵਾਗਤੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਮ ਸਵਾਸ ਤੱਕ ਇਸ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਦੇ ਸਰਵੇ-ਸਰਵਾ ਰਹੇ।

ਸਿਹਤ ਦੀ ਖ਼ਰਾਬੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ 13 ਮਾਰਚ 1977 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੀਵਨ ਪੂਰਾ ਕਰ ਗਏ।

ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ
ਜੁਟਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਹ।
ਕੱਲ੍ਹ ਤੱਕ ਜੋ ਭਖ ਰਿਹਾ ਸੀ
ਉਹ ਅੰਗਿਆਰਾ ਚਲਾ ਗਿਆ।

#

ਨੋਬਲ ਇਨਾਮ ਜੇਤੂ ਮੋ ਯਾਨ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਹਕੀਕਤ ਹੀ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ

ਸਾਲ 2012 ਦਾ ਨੋਬੇਲ ਸਾਹਿਤ ਪੁਰਸਕਾਰ ਚੀਨੀ ਲੇਖਕ ਮੋ ਯਾਨ (17 ਫਰਵਰੀ 1955) ਨੂੰ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਾਨ ਨੇ ਚੀਨੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੌਰਾਨ ਸਕੂਲ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਡੰਗਰ ਵੀ ਚਾਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਨੋਬੇਲ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਡਨ ਪੁਸਤਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ 'ਗ੍ਰਾਂਟਾ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜਾਨ ਫ੍ਰੀਮੈਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅੰਸ਼ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹਨ:

ਸਵਾਲ: ਤੁਹਾਡੇ ਕਈ ਨਾਵਲਾਂ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਗਾਓਮੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਕਸਬੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਅਰਧ-ਕਾਲਪਨਿਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਅਰਧ ਕਾਲਪਨਿਕ ਸਮਾਜ ਵੱਲ ਮੁੜੇ। ਕੀ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਪਾਠਕ ਵਰਗ ਨੇ ਇਹ ਫੋਕਸ ਬਦਲਿਆ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਮਹੌਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਅਨੁਭਵ ਸਨ। ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪਦੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਮੇਰੇ ਅਨੁਭਵ ਖਤਮ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹਕੀਕਤ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਕਲਪਨਾ ਰਲਾਉਣੀ ਪੈ ਗਈ। ਹੋਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਖੌਰੇ ਇੱਦਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ।

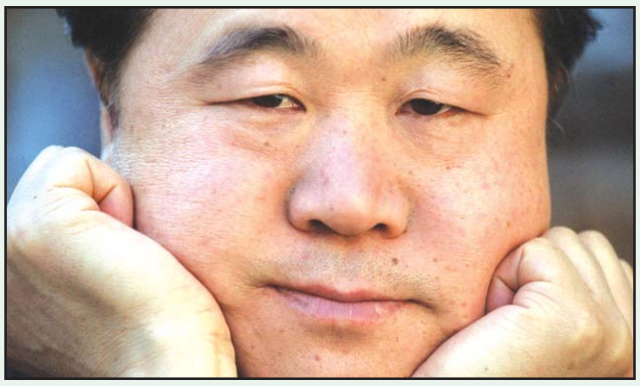

ਸਵਾਲ: ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕੁਝ ਰਚਨਾਵਾਂ ਗੁੰਟਰ ਗਰਾਸ, ਵਿਲੀਅਮ ਫਾਕਨਰ ਅਤੇ ਗੈਬ੍ਰਿਲ ਗਾਰਸ਼ੀਆ ਮਾਰਕੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੀ ਚੀਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਸਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕੁਝ ਦੱਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਏ?

ਜਵਾਬ: ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ 1981 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਲਮ ਵਾਹੁਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਗਾਰਸ਼ੀਆ ਮਾਰਕੇਜ਼ ਜਾਂ ਫਾਕਨਰ ਦੀ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਮੈਂ 1984 ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੀਆਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਮਿਲਦੇ-ਜੁਲਦੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਵੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਰਚਨਾ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੁੰਦਾ।

ਸਵਾਲ: 'ਰੈੱਡ ਸੋਰਗਮ' ਜਿਹੇ ਮੁੱਢਲੇ ਨਾਵਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਜਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ 'ਰੋਮਾਂਸ' ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਵਲ ਸਮਕਾਲੀ ਜਗਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਵਸਤੂਆਂ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਇਹ ਚੋਣ ਮਿਥ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ?

ਜਵਾਬ: ਜਦੋਂ ਮੈਂ 'ਰੈੱਡ ਸੋਰਗਮ' ਲਿਖਿਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ 30 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਸਾਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੁਮਾਨੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਲਪਨਾ ਭਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ 'ਲਾਇਫ ਐਂਡ ਡੈੱਥ ਆਰ ਵੀਅਰਿੰਗ ਮੀ ਆਊਟ' ਲਿਖਿਆ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ 40 ਸਾਲ ਟੱਪ ਚੁੱਕਾ ਸਾਂ। ਅੱਧਖੜ ਬੰਦਾ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਸੀਂ ਸਥਾਨਕ ਲਾਓਬਾਕਿਸੰਗ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਤਿੱਖੀ ਧਾਰ ਵੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਹੀ ਹੈ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਮੁਹਾਵਰਾ ਕਈ ਵਾਰ ਹੋਰ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਹਾਵਰਡ ਗੋਲਡਬਲਾਟ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਈ ਹੋਵੇ?

ਜਵਾਬ: ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ, ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਸੋਚਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤਰਜਮਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ, ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾ ਕਰਨਾ ਮੇਰੇ ਲਈ ਔਖਾ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਦੋ-ਬਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਕੋਈ ਉਚੇਚ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ-ਵਿਚਰਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਦਾ ਅਸਰ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਉਤੇ ਪੈਣਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਹਾਡੇ ਕਈ ਨਾਵਲਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਬੜੀਆਂ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਹਨ। 'ਬਿੱਗ ਬ੍ਰੈੱਸਟਸ ਐਂਡ ਵਾਈਡ ਹਿਪਸ', 'ਲਾਇਫ ਐਂਡ ਡੈੱਥ ਆਰ ਵੀਅਰਿੰਗ ਮੀ ਆਊਟ' ਅਤੇ 'ਫ੍ਰਾਗ' ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪਾਤਰ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਨਾਰੀਵਾਦ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋ?

ਜਵਾਬ: ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਮੈਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਸਹਿਣਸ਼ਕਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਰਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਸਦਾ ਹੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਹਾਦਰ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਮਾਵਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਤਾਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਅਸੀਂ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਔਰਤ ਦੀ ਥਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਮਝਣ-ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਸਵਾਲ: ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਮਾਅਨੇ ਕੀ ਹਨ? ਕੀ ਕਾਲਪਨਿਕ ਯਥਾਰਥਵਾਦ ਰਾਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਰਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਸੀਮਾ ਤੱਕ ਲੇਖਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫਿਕਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਹਾਂ, ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ। ਮਸਲਨ, ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਤਿੱਖੇ, ਤੀਬਰ, ਤੁਰਸ਼ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਲੇਖਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਕਲਪਨਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇੱਦਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਸੈਂਕੜੇ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੀਮਾਵਾਂ ਜਾਂ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਸਾਹਿਤ ਸਿਰਜਣਾ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਛਪੀ ਤੁਹਾਡੀ ਪਿਛਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਡੇਮੋਕਰੇਸੀ' ਵਿਚ ਹਲਕਾ ਜਿਹਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲਹਿਜਾ ਕੁਝ ਕੁ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਗਤੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਜ਼ਿਕਰ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਗੁਆਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਸੱਚਾ ਵਰਨਣ ਹੈ?

ਜਵਾਬ: ਹਾਂ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵਾਂ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕੁ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ 40 ਸਾਲ ਦੇ ਆਦਮੀ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਵਕਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਨੌਜਵਾਨ ਸੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਪਾਗਲ ਹੋ ਗਏ ਹੋਵੋ, ਅੱਜ ਉਹ ਕੁੜੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਹ ਯਾਦ ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਚੀਨ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਪ੍ਰਗਤੀ ਦੇ ਦੌਰ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਵਿਕਾਸ ਖੁਦ ਹੀ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਤੁਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਹ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹੈ: ਮੈਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਅਵਸਥਾ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਮੈਂ ਚੀਨ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ, ਖਾਸਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

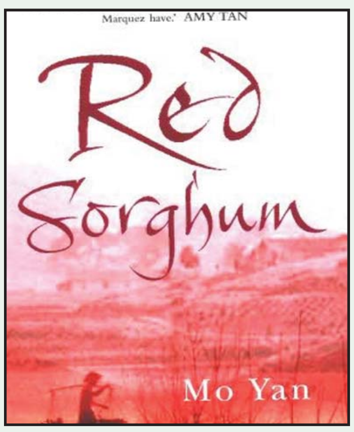

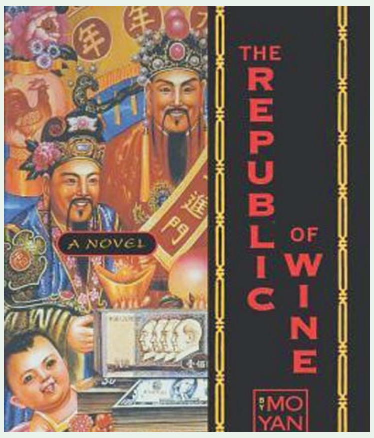

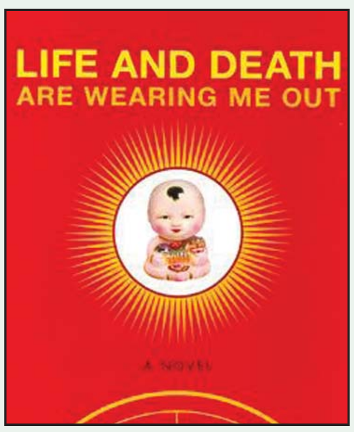

ਮੋ ਯਾਨ ਦੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਟਾਈਟਲ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ **ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ** ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਵਧੀਆ ਲਿਖਤਾਂ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕੋਲਿਤਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 27 ਅਕਤੂਬਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-35

ਗੱਡੇ-ਰੇਹੜੀ ਜੋੜ ਕੇ ਤੇ ਢੋਲੇ ਦੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਸਾਂ,
ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਜੀਂਦੇ ਸਾਂ ਤੇ ਸੁਖ ਬੜਾ ਪਾਉਂਦੇ ਸਾਂ।
'ਅੰਨ-ਦਾਤੇ' ਝੰਬ ਸੁੱਟੇ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਨੇ,
ਕਦੋਂ ਭਲਾ ਫਾਹੇ ਲੈਂਦੇ ਦੇਖੇ ਸੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ?

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-33

ਮੁਰਗੇ ਉਤੇ ਮੁਰਗਾ ਚੜ੍ਹਿਆ
ਆਹ ਕੀ ਖੇਡ ਬਣਾਈ।
ਇੱਲਤਾਂ ਕਰਦੇ ਜਾਂ ਫਿਰ
ਬਾਪੂ ਨੇ ਪਰੇਡ ਕਰਾਈ।
ਹੱਸੋ ਖੇਡੋ, ਪਰ ਪੜ੍ਹੋ ਵੀ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਜੱਗ ਹਸਾਈ।

-ਪਰਸ਼ੋਤਮ ਸਿੰਘ
ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ।

ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੌਜ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ
ਹੁਕਮ ਸਰਕਾਰੀ ਸਖ਼ਤ ਨੇ ਆਏ।
ਘਰ ਵਿਚ ਇਲਤਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ
ਅੱਜ ਬਾਪੂ ਦੇ ਕਾਬੂ ਆਏ।
ਬਣਾ ਲਏ ਮੁਰਗੇ ਕੰਨ ਫੜਾ ਕੇ
ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਪਰ ਬਿਠਾਏ

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਪਿੰਡ: ਕਲਾਹੜ, ਲੁਧਿਆਣਾ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਖੇਡ ਖੇਡ ਕੇ ਮਨ ਪਰਚਾਉਂਦੇ,
ਸਕੂਲ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਉਂਦੇ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੂਰੀ ਅੱਤ ਮਚਾਈ ਏ।
ਤਾਂਹੀਓਂ ਤਾਂ ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੇ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਫੜ੍ਹਾ ਕੇ,
ਡਬਲ ਛੱਡ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਬਣਾਈ ਏ।

-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ
ਫੋਨ: 646-721-1964

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-32

ਪੱਗਾਂ ਗੋਲ ਤੇ ਚੋਲਿਆਂ ਥੱਲੇ
ਕੀ ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਕੋਇਆ,
ਪੂਜ ਪੂਜ ਕੇ ਏਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂਈਂ,
ਲੋਕਾਂ 'ਨ੍ਹੇਰਾ ਢੋਇਆ!
ਵਿਹਲੜ ਠੱਗਾਂ ਪਾਸੋਂ ਯਾਰੋ,
ਆਪਣਾ ਆਪ ਬਚਾਈਏ,
ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਕੇ
ਸਿੱਧੇ ਰਾਹੇ ਪਾਈਏ!

-ਗੁਰਚੈਨ ਸਿੰਘ ਬਾਗੀ
ਗੁਜਰ ਪੁਰ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਪੁਖਤਾ ਪਰਵਾਜ਼

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਆਈਆਂ ਕੁਝ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਟੱਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸਿਨੇਮਿਆਂ 'ਚ ਕਈ-ਕਈ ਹਫਤੇ ਚੱਲੀਆਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਾਹਣੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ 'ਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਤੋਰਨ 'ਚ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਾਂ ਤੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਣ ਵਾਲੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਰਿਸਕੀ ਸੁਪਨਾ ਲਿਆ। ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਬੈਨਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਛੱਡ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਿੰਮੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਅਭਿਨੀਤ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਹਾਰਾਂ' ਵਰਗੀ ਸਫਲ ਫ਼ਿਲਮ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਵਿਚ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਫ਼ਿਲਮ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਲਈ 'ਗੁਲੂਕੋਜ਼' ਸਾਬਤ ਹੋਈ। 'ਯਾਰਾਂ ਨਾਲ ਬਹਾਰਾਂ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਦੀ ਲੀਹੇ ਚੜ੍ਹੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮਾਰਕੀਟ ਜਿਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਐਨ. ਆਰ. ਆਈਜ਼ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦੀ ਨਬਜ਼ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਈ। ਇਸੇ ਸਮੇਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿੱਠ ਭੂਮੀ ਵਾਲੇ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਤੜਕਾ ਹਿੰਦੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਿੰਦੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਿੱਠ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵਿਖਾ ਕੇ ਸੁਪਰ ਡੁਪਰ ਹਿੱਟ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ।

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਤੌਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਨਸੀਬੋ' ਭਾਵੇਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਆਸ 'ਤੇ ਖਰੀ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰੀ ਪਰ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨੇ ਨਵਾਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਸ ਲੜੀ ਦੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀਆਂ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ 'ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ', 'ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਵਤਨਾਂ ਦਾ', 'ਦਿਲ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ', 'ਮਿੱਟੀ ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦੀ', 'ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਮਾਈ ਹੋਮ', ਤੇ 'ਮੁੰਡੇ ਯੂ. ਕੇ. ਦੇ' ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂ ਜਿੰਮੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਸਫਲ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿੰਮੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਵਿਚ

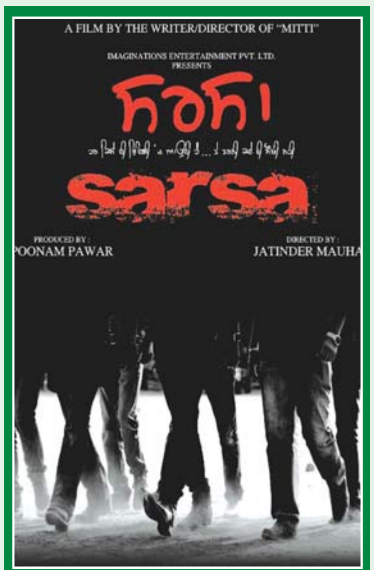

ਨਵੀਂ ਆ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਸਰਸਾ' ਦਾ ਇਕ ਪੋਸਟਰ।

ਵੱਡੀ ਮਾਰਕੀਟ ਨਜ਼ਰ ਆਈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜਿੰਮੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਦਾ ਅਗਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਿੰਮੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਮੰਨਤ, ਤੇਰਾ ਮੇਰਾ ਕੀ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਮੇਲ ਕਰਾ ਦੇ ਰੱਬਾ, ਮੰਡੇ ਯੂ. ਕੇ. ਦੇ ਤੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਵਧੀਆ ਟੀਮਾਂ ਦੀ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਬੈਨਰਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਟਿਪਸ ਇੰਡਸਟਰੀ, ਇਰੋਜ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਰਿਲਾਇੰਸ ਤੇ ਸਫਲ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਬੈਨਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਲੰਧਰ ਵਾਲੇ ਬੱਤਰਾ ਭਰਾਵਾਂ ਰਾਜਨ ਬੱਤਰਾ ਤੇ ਕਪਿਲ ਬੱਤਰਾ ਦੇ ਬੱਤਰਾ ਸ਼ੋਅਵਿੱਜ ਵੱਲੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਨੌਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਸਾਲ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵੱਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਜਿੰਮੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ, ਹਰਭਜਨ ਮਾਨ, ਬੱਬੂਮਾਨ, ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਤੇ ਦਿਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂਝ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਬੀਬਾ ਨੀਰੂ ਬਾਜਵਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਪਰੂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੀਰੂ ਬਾਜਵਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਫਲ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਯੁਵਾ ਹੌਟ ਸਟਾਰ ਤੇ ਹੀਰੋ ਬਣ ਉਭਰੇ ਦਿਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂਝ ਤੇ ਗਾਇਕ ਹੀਰੋ ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ ਜਿਹਨੇ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਲੁੱਟਿਆ ਨੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟ ਖਿੜਕੀਆਂ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ।

ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ ਤੇ ਮੈਂਡੀਂ ਤੱਖਰ ਅਭਿਨੀਤ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਮਿਰਜ਼ਾ' ਵੀ ਓਪਨਿੰਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾ ਗਈ। ਦਿਲਜੀਤ ਦੁਸਾਂਝ ਤੇ ਨੀਰੂ ਬਾਜਵਾ ਦੀਆ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਾਲੀ 'ਜੱਟ ਐਂਡ ਜੁਲੀਅਟ' ਨੇ ਸਿਨੇਮਿਆਂ ਵਿਚ ਖੁੱਤੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬਲਾਕ ਬਾਸਟਰ ਫ਼ਿਲਮ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ 'ਨੱਕ' ਫੇਮ ਸਟਾਰ ਗਾਇਕ ਤੇ ਐਕਟਰ ਹਿਮੇਸ਼ ਰੇਸ਼ਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 'ਜੱਟ ਐਂਡ ਜੁਲੀਅਟ' ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗਿੱਪੀ , ਘੁੱਗੀ, ਬੀਨੂੰ ਤੇ ਮਾਹੀ ਵਾਲੀ 'ਕੈਰੀ ਆਨ ਜੱਟਾ' ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਲਈ ਅਨੇਕਾਂ ਨਵੇਂ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 'ਕੈਰੀ ਆਨ' ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਾਫ-ਸੁਥਰੀਆਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇ ਭਰਪੂਰ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਕੋਲ ਖੁਦ ਦੇ ਚੰਗੇ ਗੱਭਰੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਬੋਲਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਕੈਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਕਾਰ ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਰਹੇ ਹਨ ਉਥੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਜਿਵੇਂ ਧੜਕਣ ਫੇਮ ਧਰਮੇਸ਼ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਗੁੱਡੂ ਧਨੋਆ ਵਰਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਤਜਰਬੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਸਬਾ ਦੋਰਾਹਾ ਦੇ ਡਾ. ਇੰਦਰਰੂਪ ਘੁੰਮਣ, ਡਾ. ਸੁਖਪਾਲ ਮਾਂਗਟ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਸਦੇ ਉਘੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਿਕਰਮ ਗਿੱਲ ਵੱਲੋਂ ਸੰਜੀਦਾ ਸੋਚ ਦੇ 'ਮੰਨਤ' ਫੇਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਗੁਰਬੀਰ ਗਰੇਵਾਲ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਸਾਡੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਸ਼ਾਨ' 12 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਭਰ ਵਿਚ ਰਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮੇ ਨੂੰ ਇਹ ਫ਼ਿਲਮ ਆਧੁਨਿਕ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਫ਼ਿਲਮ (ਲਗਾਨ ਤੇ ਕਾਕਟੇਲ) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਸਿੰਕ ਸਾਊਂਡ ਫ਼ਿਲਮ ਹੈ।

ਸੇਲਿਨਾ ਜੇਤਲੀ: ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਓ ਦੀ ਅਫਗਾਨ ਧੀ

ਪੰਜਾਬੀ ਪਿਤਾ ਤੇ ਅਫਗਾਨੀ ਮਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੀ ਸੇਲਿਨਾ ਜੇਤਲੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵੀ.ਕੇ. ਜੇਤਲੀ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਕਰਨਲ ਹਨ ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਮੀਤਾ ਅਫਗਾਨ ਹਿੰਦੂ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕ ਨਰਸ ਸੀ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੇਲਿਨਾ ਜੇਤਲੀ ਦੀ ਮਾਂ 'ਅਫਗਾਨ ਸੁੰਦਰੀ' ਵੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸੇਲਿਨਾ ਦਾ ਇਕ ਭਰਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਲਖਨਊ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਲੀ ਸੇਲਿਨਾ ਨੇ ਲਖਨਊ ਦੇ ਮਾਂਟੇਸਰੀ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਬਦਲੀ ਓੜੀਸਾ ਦੇ ਬਹਿਰਾਮਪੁਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਅਖੀਰ ਉਸ ਨੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਪਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉਂਜ ਸੇਲਿਨਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮਾਂ ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਚ ਬਿਤਾਇਆ ਹੈ। ਸੇਲਿਨਾ ਲਈ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦਾ ਰਾਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੌਖਾ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਲ 2001 ਵਿਚ 'ਫੈਮਿਨਾ ਮਿਸ ਇੰਡੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸ' ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ। ਉਂਜ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਹ ਫੈਮਿਨਾ ਮਿਸ ਇੰਡੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ 'ਮਿਸ ਮਾਰਗੋ ਖੂਬਸੂਰਤ ਤਵਚਾ', 'ਇੰਡੀਆ ਟਾਈਮਜ਼ ਸਰਫਰਸ ਚੁਆਇਸ' ਤੇ 'ਐਮ.ਟੀ.ਵੀ. ਦਾ 'ਮੋਸਟ ਵਾਂਟਿਡ' ਐਵਾਰਡ ਜਿੱਤ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਸਾਲ 2003 ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਮਕਾਰ ਫਿਰੋਜ਼ ਖਾਨ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਜਾਨਸ਼ੀਨ' ਨਾਲ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੇਲਿਨਾ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਸੀ ਪਰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਕ ਪਾਇਲਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰ ਜਦੋਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। 'ਜਾਨਸ਼ੀਨ' ਭਾਵੇਂ ਅਸਫਲ ਫ਼ਿਲਮ ਸਿੱਧ ਹੋਈ ਪਰ ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੋਲਡ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਸੇਲਿਨਾ ਕੁਝ ਫ਼ਿਲਮਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਸਫਲ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਭਾਵੇਂ ਸੇਲਿਨਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਪਰ 24 ਮਾਰਚ, 2012 ਨੂੰ ਦੁਬਈ ਵਿਚ 2 ਜੌੜੇ ਬੇਟਿਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਾਂਗ ਸਾਫ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਬੁਆਏਫ੍ਰੈਂਡ ਪੀਟਰ ਹੌਗ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਕਾਹਲੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਵਰ੍ਹੇ ਅਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ

(ਸਫਾ 20 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਲੱਗਦੈ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਕਿਸਮਤ ਦਾ ਧਨੀ ਹੈ। 80ਵਿਆਂ ਦੇ ਆਖਰੀ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹਰਭਜਨ ਹਲਵਾਰਵੀ 'ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤੀ ਅੰਕ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਫਿਲਮ ਅੰਕ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ-ਕਿਹੜੇ ਅੰਕ ਬਣਨ ਲੱਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਖੀਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਖਬਰਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸੂਹੇ ਗੁਲਾਬ ਦੇ ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਮੌਲ ਗਈ। ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਅੰਦਰ ਦੱਬੀ ਪਈ ਮਸਤੀ ਦੇ ਫੁੱਟ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਉਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਅਖਬਾਰ ਦੇ 'ਫਿਲਮ ਅੰਕ' ਅਤੇ 'ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅੰਕ' ਬਣੇ।

ਸਾਲ 1992 ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਬਣੀ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਕਥਿਤ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਦੌਰ ਦਾ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਉਸ ਦਾ ਨਾਇਕ ਬਣ ਕੇ ਉਭਰਿਆ। ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸੰਗਾਊ, ਮਿੰਨ੍ਹਾ ਅਤੇ ਮਚਲਾ ਵੀ ਹੈ; ਪਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਣੈ ਪਰ ਮੈਂ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਮਰਹੂਮ ਮਿੱਤਰ ਨਰਿੰਦਰ ਭੁੱਲਰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਗਗਨਾਂ 'ਤੇ ਅਚਾਨਕ ਹੋਈ ਉਸ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਦਾਰੂ ਪਿਆਲਾ ਪੀਣ ਮੌਕੇ ਹੱਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਦੀ ਚਰਚਿਤ ਕਹਾਣੀ 'ਭੂਆ ਖਤਮ ਕੌਰ' ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਉਸ ਦੀ ਮਸਤੀ ਦੇ ਜਾਦੂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ। ਇਹੋ ਸਮਰੱਥਾ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਖਬਰਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਹੇਠ ਦੱਬੀ ਪਈ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਰਜੀਤ ਬਿੰਦਰਖੀਏ ਦੀ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸੇ ਪਹਾੜੀ ਝਰਨੇ ਦੀ ਆਬਸ਼ਾਰ ਵਾਂਗ ਫੁੱਟ ਕੇ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਆਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਧੁਆਂਖ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਖੜਕੇ-ਦੜਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ 'ਤੇਰੇ 'ਚੋਂ ਤੇਰਾ ਯਾਰ ਬੋਲਦਾ' ਦੇ ਬੋਲ ਥਿਰਕ ਉਠੇ ਸਨ। ਨਰਿੰਦਰ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਦੇ ਇਸ ਕਾਵਿਕ ਸਵੈ-ਕਥਨ:

'ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਦੇ ਵਿਚ ਅੜੀਓ,
ਇਕ ਗਭਰੂ ਹੈ ਰਹਿੰਦਾ।
ਨਾਮ ਉਹਦਾ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਹੈ,
ਗੀਤ ਜੋੜਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।
ਉਹਦੇ ਗੀਤ ਮੱਖਣ ਦੇ ਪੇੜੇ,
ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਹਿੰਦਾ।'

ਵਿਚ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਦਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਮਸਤ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਤਾਂ ਅੰਕਿਤ ਸੀ। ਨਰਿੰਦਰ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀਆਂ ਮਹਿਫਲਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਮਿੱਠੇ ਮਜ਼ਾਕ ਅਨੇਕਾਂ ਵਾਰ ਸੁਣਾਏ ਜੋ ਅਜ ਵੀ ਮੇਰੀ ਯਾਦ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਗੱਲ 80ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਦੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੈਂ ਹਾਰਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹੋ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਸਮਤ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਠੱਗੀ ਮਾਰੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਉਹ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ, ਲੈਨਸਿੰਗ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)

4701 Pleasant Grove, Lansing, MI 48910 Ph: 517-272-0231, www.LansingGurdwara.Com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਮਿਲਵਾਕੀ, ਡਿਟਰਾਇਟ, ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼, ਮਸਕੀਗਨ, ਜੈਕਸਨ, ਫਲਿੰਟ, ਸਾਗੀਨਾਅ, ਕੈਲਮਜ਼ੂ, ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਬੈਂਟਨ ਹਾਰਬਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦਾ 125ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਆਉਂਦੀ 20 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ, ਲੈਨਸਿੰਗ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਸਬੰਧੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹੁਮ ਹੁਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚੋ ਅਤੇ ਜਨਮ ਸਫਲੇ ਕਰੋ ਜੀ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਵੀਰਵਾਰ 18 ਅਕਤੂਬਰ, 2012

ਅਰੰਭ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: ਸਵੇਰੇ 9:00 ਵਜੇ

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 20 ਅਕਤੂਬਰ, 2012

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ: ਸਵੇਰੇ 9:30 ਵਜੇ

ਉਪਰੰਤ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸਜੇਗਾ

ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਲੈਨਸਿੰਗ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਗਨਾਅ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਊਥਬੈਂਡ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਦਾ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਾ
ਕਥਾਵਾਚਕ: ਭਾਈ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦਸੂਹੇਵਾਲੇ

ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਲਾਲਪੁਰ, ਸ. ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਿੰਪਲ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਹੋਵੇਗੀ

ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਵਿਚ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮੁਰਾਲੇਵਾਲੇ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹੋਏ ਹਨ ਜੋ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭੰਡਾਰ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ ਮੂਰਤ ਸਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਫੁਲਬਾੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੁਬਾਣਾ ਬਰਾਦਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਹੀ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਜਵਲ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Gurudwara Sahib (517) 272-0231
Ladi Multani (517) 204-4171
S. Balbir Singh (517) 402-1811
S. Kuldip Singh (President) 517-402-4910

Ladi Multani, Balbir Singh, Gurdev Singh, Kuldeep Singh, Bakhsish Singh, Jaswant Singh, Karnail Singh, Sukhjinder Singh, Kulvir Singh, Kashmir Singh, Balwinder Singh, Gurjinder Singh, Gian Singh, Balvir Singh Habibwal, Kulwant Singh, Rinku, Resham Singh, Daler Singh, Manjit Singh, Nirmal Singh, Swarn Singh, Ruby, Bila, Gulab Singh, Sukhwinder Singh, Kulwinder Singh, Rajinder Singh.